

KUOPIO

Kuopion kaupungin arviointikertomus 2025

Tarkastuslautakunta

Sisällys

Puheenjohtajan katsaus	2
1 Tarkastustoimi	3
1.1 Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta	3
1.2 Ulkoisen valvonnan järjestäminen	5
2 Kaupungin strategisten tavoitteiden arviointi	6
2.1 Kuopion strategia ja toimenpideohjelmat	6
2.2 Yhteenveto strategisten tavoitteiden toteutumisesta	7
3 Kaupungin taloudellisten tavoitteiden arviointi	23
4 Toiminnan arviointi	31
4.1 Henkilöstöasiat	31
4.2 Tietohallinto ja tietoturva	35
4.3 Tonttipalvelut	37
4.4 Museopalvelut	40
4.5 Yrityspalvelut	42
4.6 Kansalaistoiminnan palvelut	46
4.7 Hyvinvointikertomus	47
4.8 Markkinointi ja markkinointiyhteistyö	51
4.9 Lukiopalvelut ja toisen asteen yhteistyö	54
4.10 Ympäristöterveydenhuolto	56
4.11 Savonia-ammattikorkeakoulu oy	58
4.12 Mestar Kuopio Oy	60
5 Konsernitavoitteiden ja -talouden toteutumisen arviointi	63
5.1 Konsernin toiminnanohjaus ja valvonta	64
5.2 Konsernissa arviointivuonna tapahtuneet muutokset	67
5.3 Konsernitavoitteiden toteuma	68
5.4 Konsernitalouden toteutuma	70
6 Vastinepyynnöt vuoden 2025 havainnoista ja vuoden 2024 jälkiseuranta	73
7 Allekirjoitukset	74

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Voep olla, että juhlittiin! Vuosi 2025 oli Kuopiolle historiallinen monella tapaa. Kaupunkilaiset, organisaatio, toimijat ja yritykset rakensivat Kuopion 250-juhlavuotta yhdessä ja lopputulos ylitti odotukset: yli miljoona tapahtumakävijää. Myös kuopiolainen urheilu päätti juhlia mukana, kun keltamusta väri dominoi useissa lajeissa itsensä Suomen mestareiksi. Meillä oli ikimuis-toinen ja välkehtivä juhlavuosi!

Juhlien lomassa tehtiin merkittäviä päätöksiä. Valtuusto hyväksyi vuoden 2025 lopussa uuden strategian, joka ohjaa kaupungin kehitystä vuoteen 2035 saakka ja siivittää meitä eteenpäin.

Talouden osalta vuosi päättyi ennakoitua valoisampiin merkkeihin: tilinpäätös oli 2,9 miljoonaa euroa alijäämäinen, mikä oli selvästi alkuperäistä 12,5 miljoonan euron budjetoitua alijäämää parempi. Onnistuneet säästötoimet antoivat syytä varovaiseen tyytyväisyyteen, vaikka tilanne pysyy haastavana.

Huolenaiheita ei voi sivuuttaa. Työttömyys on kasvussa, ja se näkyy arjessa. Ongelmat ovat osin valtakunnallisia, mutta yksi keskeinen ratkaisu on vetovoiman vahvistaminen. Toimenpiteitä tehdään jatkuvasti, ja tarkastuslautakunta seuraa kehitystä tiiviisti.

Tämä on alkaneen valtuustokauden ensimmäinen arviointikertomus, ja se on syntynyt täysin uuden lautakunnan ensiaskeleiden siivittämänä — vuosikymmenten kokemuksen omaavaa konkaria unohtamatta. Olemme kuulleet monipuolisesti palvelualoja ja yhtiöitä sekä koulut-tautuneet tehtäväämme. Rehellisyyden nimissä: meillä on lautakunnassa todella mukavaa. Nauramme paljon, vaikka osaamme myös vakavoitua.

Suosittellemme kaikkia palvelualoja perehtymään tämän kertomuksen yksityiskohtiin ja huomioimaan arvioinnit toiminnan kehittämässä, jotta strategia toteutuu niin kuin on visioitu, aina vuoteen 2035 saakka.

Tytti Luoma
tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Lämpimät kiitokset kaikille toimialoille, jotka ovat suhtautuneet vakavasti arviointiimme, vastanneet kysymyksiimme ja tulleet kuultaviksi. Se ei ole itsestäänselvyys. Kiitos myös lautakunnan jäsenille, varapuheenjohtajalle, tarkastuspäällikölle ja arviointiasiantuntijalle erinomaisesta yhteistyöstä. Yhdessä olemme saaneet tehtyä laadukkaan ja kattavan kertomuksen.

Tämä tehtävä on ollut minulle politiikassa tähänastisista kaikkein mieluisin. Tässä kuntapolitiikan korkeakoulussa pääsee oppimaan omasta rakkaasta kotikaupungista aivan uudella, syvällisellä tavalla. Ja vielä upeassa porukassa!

Voep olla, että tämä on vasta alkua!

1 TARKASTUSTOIMI

1.1 Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Havainnot annetaan valtuustolle vuosittain arviointikertomuksessa. Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava myös talouden tasapainotuksen toteutumista.

Tarkastuslautakunnan keskeisenä tehtävänä on arvioida hallinnon ja taloudenhoidon sekä palvelutoiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Lautakunnan tulee seurata tarkastustoimintaa ja tarvittaessa tehdä sitä koskevia kehittämissuhteita. Lautakunnan tehtävänä on tehdä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Edellä mainitut tarkastuslautakunnan tehtävät voidaan jakaa kolmeen tehtäväkokonaisuuteen: hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestäminen, arviointi ja muut tehtävät.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano:

- Luoma Tytti pj. (Hoffren Hilja 29.9.2025 saakka, Röppänen Neeta 29.9.2025 alkaen)
- Vaattovaara Jenni varapj. (Hoffren Saara)
- Hagert Kalle (Kolari Kimmo)
- Keinänen Kalle (Kukkonen Veijo)
- Kurkinen Karoliina (Koivisto-Kajaan Jessika)
- Laitinen Linta (Hämäläinen Vuokko)
- Niemelä-Tiilikainen Mia (Koponen Kirsi)
- Pirinen Joni (Voutilainen Joonas)
- Wallius Mika (Cederberg Björn)

Kuvassa ylärivissä vasemmalta: Jenni Vaattovaara (vpj.), Mia Niemelä-Tiilikainen, Kalle Hagert, Mika Wallius. Alarivissä vasemmalta: Tytti Luoma (pj.), Kalle Keinänen, Karoliina Kurkinen. Kuvasta puuttuvat: Linta Laitinen ja Joni Pirinen. Kuva: Vicente Serra

Esteellisyydet

Hallintolain kohdissa 27 §, 28 § ja 29 § määritellään keskeiset perusteet esteellisyyden arvioinnissa. Lähtökohtaisesti henkilöt itse arvioivat omaa esteellisyyttään. Puheenjohtaja Tytti Luoma ei ole osallistunut ympäristö- ja rakennuslautakunnan arviointiin.

Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt valtuustokaudelle 2025–2029 tarkastus- ja arviointisuunnitelman kokouksessaan 22.5.2025 § 56. Tarkastus- ja arviointisuunnitelma muodostaa perustan toiminnalle ja ohjaa vuosittaisen työohjelman laadintaa.

Tarkastuslautakunta hyväksyi vuoden 2025 työohjelman kokouksessaan 16.6.2025 § 66. Vuoden 2025 arvioinnissa tarkastuslautakunta kokoontui yhteensä 19 kertaa. Kokouksissa on käsitelty tarkastustoimen hallintoon ja tarkastustoimintaan liittyviä asioita sekä toimialojen ja konserniyhteisöjen arviointeja.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt arviointikokouksissaan huomiota kaupungin palvelutuotannon vaikuttavuuteen osana tavoitteiden arviointia. Arviointikokouksissa on kuultu kunkin arviointikohteen keskeisimpiä viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä. Arviointikokousten lisäksi tarkastuslautakunta on tavannut kaupungin poliittista ja virkajohtoa talousarvion ja tilinpäätösten esittelyiden merkeissä.

Tarkastuslautakunta kuuli tilintarkastuksen työohjelman esittelyn lisäksi kolme tilintarkastajan raportointia ja kaksi sisäisen tarkastajan raportointia. Tarkastuslautakunta varasi arviointikertomuksen käsittelyyn ja hyväksymiseen yhteensä neljä tarkastuslautakunnan kokousta. Arviointikertomukseen on koottu arviointikokousten ja tilinpäätösaineiston pohjalta keskeisimpiä havaintoja arviointivuodelta 2025.

Tarkastuslautakunnan arviointiaiheet	
Kokouspäivä	Arvioinnin kohde
28.8.2025	Tietohallinto ja tietoturva
10.9.2025	Tonttipalvelut
24.9.2025	Museopalvelut
7.10.2025	Työsuojelutoiminta
23.10.2025	Yrityspalvelut
27.11.2025	Kansalaistoiminnan palvelut, konsernijaosto
18.12.2025	Markkinointi ja markkinointiyhteistyö
15.1.2026	Lukiopalvelut ja toisen asteen yhteistyö
29.1.2026	Ympäristöterveydenhuolto
26.2.2026	Savonia-ammattikorkeakoulu oy
19.3.2026	Mestar Kuopio Oy

1.2 Ulkoisen valvonnan järjestäminen

Kuntalain ja hallintosäännön mukaisesti ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja.

Tilintarkastus

Kuntalain mukaan valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisön, jonka on määrättävä vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHT-tilintarkastaja. Tilintarkastaja toimii tehtävässään virkavastuulla. Kaupungin tytäryhteisön tilintarkastajaksi on valittava kaupungin tilintarkastusyhteisö, jollei tästä poikkeamiseen ole perusteltua tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä. Vuonna 2025 kaupungin ja konserniyhteisöjen lakisääteisenä tilintarkastusyhteisönä on toiminut TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, KHT, KRT **Marko Paasovaara**. Tilintarkastusta on tehty tarkastuslautakunnalle esitellyn työohjelman mukaisesti ja tilintarkastaja on raportoinut lautakunnalle vuoden aikana ja tilintarkastuskertomuksen luovutuksen yhteydessä.

Tarkastustoimisto

Tarkastuslautakunnan alaisena hallinnon ja talouden tarkastusyksikkönä toimii tarkastustoimisto (2 htv), jonka tehtävänä on Kuopion kaupungin hallintosäännön 85 §:n mukaan valmistella tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi tulevat asiat ja toteuttaa hallinnon ja talouden tarkastusta sekä avustaa tilintarkastajaa.

Tarkastustoimiston tehtävistä säädetään tarkemmin tarkastustoimiston toimintasäännössä. Tarkastuslautakunnan esittelijänä on toiminut tarkastuspäällikkö **Sari Düssel** ja sihteerinä arviointiasiantuntija **Maria Taipale**.

Sidonnaisuudet

Kuntalain (410/2015) 84 §:n mukaan tiettyjen kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on ilmoitettava sidonnaisuuksistaan tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Ilmoitukset julkaistaan yleisessä tietoverkossa. Tarkastuslautakunta on pyytänyt ja käsitellyt sidonnaisuusilmoitukset ja ne on saatettu tiedoksi kaupunginvaltuustolle. Yhteenvedo on julkaistu internet-sivuilla: <https://www.kuopio.fi/sidonnaisuudet>. Sidonnaisuustietoja päivitetään tarpeen mukaan.

Sidonnaisuusilmoituksia koskevan sääntelyn tarkoituksena on kunnan päätöksenteon avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistäminen. On ajateltu, että sidonnaisuusrekisterin avulla voidaan ennakolta estää tilanteita, joissa luottamus viranhaltijan tai luottamushenkilön toimintaan voisi vaarantua ja siten myös yleisellä tasolla vahvistaa poliittisen järjestelmän luotettavuutta kunnissa.

2 KAUPUNGIN STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

2.1 Kuopion strategia ja toimenpideohjelmat

Kuopion kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Kuopion vuoteen 2030 ulottuvan strategian 16.5.2022. Kuopion strategia on kaupunkiyhteisön strategia ja se ohjaa koko kaupunkikonsernin toimintaa. Strategia määrittää Kuopion kehittämisen suuntaviivat lähivuosiksi. Visio ja strategiset päämäärät kuvaavat kaupungin tulevaisuuden tahtotilaa Kuopion kehityksestä. Strategia määrittää myös toimintatavat, joilla varmistetaan strategian toteutumista.

Strategiaa ja yhteisiä suuntaviivoja tarvitaan muuttuvassa toimintaympäristössä. Myös kuntalaki edellyttää, että jokaisessa kunnassa on oltava voimassa oleva kuntastrategia ja se on tarkistettava vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Tällä halutaan korostaa erityisesti valtuuston roolia kunnan strategisena johtajana ja toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteiden määrittäjänä.

Valtuusto arvioi strategian toteutumista joka vuosi keväällä strategiaseminaarissa, asettaa tavoitteita ja tekee tarvittaessa muutoksia strategiaan. Strategian toimeenpanon tukena ovat strategian toimenpideohjelmat sekä muut ohjelmat ja suunnitelmat.

Kuopion toimenpideohjelmissa (hyvinvoiva ja yhteisöllinen, ilmasto- ja resurssiviisas, elinvoimainen ja kasvava sekä uudistuva ja yhdessä tekevä) konkretisoidaan tarkemmin valtuustokauden tavoitteet, mittarit ja toimenpiteet.

Tarkastuslautakunta arvioi viimeisen kerran tämän strategian tavoitteita.

2.2 Yhteenveto strategisten tavoitteiden toteutumisesta

Tarkastuslautakunta arvioi valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutumaennustetta tavoitekohtaisessa taulukossa, johon on koottu tavoitteet, mittarit ja trendit sekä kaupunginhalituksen oma arvio että tarkastuslautakunnan arvio vierekkäisiin sarakkeisiin.

Tarkastuslautakunta on laskenut 47 tavoitetta, joista toteutuneita on 18. Tavoitteista 5 on jäänyt toteutumatta ja 19 tavoitetta on edennyt osittain. Tavoitteista 5 oli sellaisia, joita ei voitu arvioida. Valtuuston asettamista 17 mittaritavoitteesta toteutui tai voidaan katsoa toteutuneen 10 ja 7 jäi toteutumatta. Tavoitteiden toteutumista kuvaavat taulukot on kuvattu tarkemmin arviointikertomuksen sivuilla 8-20.

YHTEENVETO STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA					
Strategiset tavoitteet Strategialinkitys	Tavoitteiden lukumäärä	Tavoite toteutui	Tavoite eteni osittain	Tavoite ei toteutunut	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida
HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO					
Elinympäristö ja osallisuus	5		4		1
Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot	4		4		
Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo	2			2	
Laadukas varhaiskasvatus ja yleissivistävä koulutus	1				1
Vapaa-ajan mielekäs tekeminen ja kokeminen	1	1			
KASVAVA JA ELINVOIMAINEN KUOPIO					
Kilpailukykyinen ja kannustava yritys- ja elinympäristö	3	1	1		1
Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys	3		1	2	
Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus	3	1	1		1
Kasvava ja vastuullinen matkailu	2	2			
Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta	1	1			
ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUOPIO					
Kiertotalous ja resurssiviisaus	3	1	2		
Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakente	2	1	1		
Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon torjunta	1		1		
Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky	3	1	2		
UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO					
Sujuva ja uudistuva toiminta	4	4			
Uudistuva johtaminen	3	2	1		
Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	3	2		1	
Kestävä talous	3	1	1		1
Yhteensä	47	18	19	5	5

Merkkien selitteet	Kaupunginhallituksen arvio tilinpäätöksessä (TP)	Merkkien selitteet	Tarkastuslautakunnan arvio
	Valmis / etenee suunnitellusti		Tavoite toteutui
	Etenee osittain / hitaasti		Tavoite eteni osittain
	Ei etene / ei alkanut		Tavoite ei toteutunut
			Tavoitetta ei voida arvioida

1 HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KUOPIO

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
1.1 Elinympäristö ja osallisuus				
Kuopiolaisten tyytyväisyys asuin ympäristöön säilyy korkeana	Asukkaiden tyytyväisyys oman asuinalueen rakennettuun ympäristöön	Asuinalueensa olosuhteisiin tyytyväisten osuus 87,1 % (2020) 85,4 % (2023)		Tavoitetta ei voida arvioida, koska ei ole mitattu. Tilinpäätöksen mittaritiedoissa on esitetty asuinalueensa olosuhteisiin tyytyväisten osuus (%), 20–64-vuotiaat.
Asunnottomuus vähenee	Asunnottomuus	Asunnottomat yksin asuvat / 1000 asukasta 1,0 / 1 000 as. (2021) 1,1 / 1 000 as. (2023) 1,2 / 1 000 as. (2024) Asunnottomat / joista pitkäaikaisasunnottomia (Varke) 148 / 89 (2024) 132 / 70 (2025)		Asunnottomista yksinasuvista ei ole tietoa vuodelta 2025. Asunnottomat 2025-julkaisun mukaan asunnottomuus on hieman laskenut vuodesta 2024.
Lisäämme asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia	Asukkaiden vaikuttaminen itseään koskeviin asioihin	4,9 (2020) 4,5 (2024) (asteikko 0–10)		Mittaustulos on heikentynyt, vaikka osallistamista on toteutettu, mm. Kuopio 2035-strategian, palveluverkoston, joukkoliikenteen ja useiden kaava- ja kaupunkisuunnitelmien valmistelussa. Viimeisin mittaustulos on vuodelta 2024.
Parannamme arjen turvallisuutta ja ympäristön esteettömyyttä	Asukkaiden tyytyväisyys oman asuinalueen turvallisuuteen Häiriöindeksi Katumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä/10 000 vastaavan ikäistä	8,25 (2020) 7,96 (2024) 119,4 (2021) 153,2 (2023) 94,8 (2024) 92,1 (2025) 489,4 (2017) 344,2 (2023) 248,6 (2024)		Asukkaiden tyytyväisyydestä oman asuinalueen turvallisuuteen ei ole mittaustulosta vuodelta 2025. Kaupungin turvallisuustilannetta kuvaavan Poliisin häiriöindeksin tulos on parantunut. Katumisiin liittyvien hoitajaksot määristä ei ole mittaustulosta vuodelta 2025.

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Lisäämme aktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevia kohtaamispaikkoja ja luonnon saavutettavuutta	Virkistys- ja urheilualueiden määrä / 1000 asukasta Asukastoiminnan ja nuorisotilojen kävijämäärät	7,44 (2019) 8,14 (2023) 50 832 (2022) 42 405 (2024) 43 292 (2025) Nuorisotilojen käyntikerrat (kpl) 175 521 (2022) 136 736 (2024) 134 130 (2025)		 Virkistys- ja urheilupaikkoja on rakennettu ja parannettu. Asemakaavoituksessa on otettu käyttöön viherkerrointyökalu. Viimeisin mittaustulos on vuodelta 2023. Asukastoimintaan osallistuvien määrä on hieman noussut. Mittarina kävijämäärät, tilinpäätöksessä mittaritietona on ilmoitettu nuorisotilojen käyntikerrat. Käyntikerrat ovat laskeneet.
1.2. Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot				
Arjen fyysinen aktiivisuus lisääntyy kaikissa ikäryhmissä	Lasten ja nuorten liikkuminen Aikuisten liikkuminen Kotona asuvien 75-vuotta täyttäneiden osuus ikäluokasta	Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaat 48,4 (2021) 48,2 (2023) 46 (2025) 8. ja 9. luokan oppilaat 25,6 (2021) 26,7 (2023) 29 (2025) lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat 23,6 (2021) 20,5 (2023) 22 (2025) ammattillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat 15,8 (2021) 16,7 (2023) 19 (2025) Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus % 56,8 (2021) 55,1 (2023) 92,9 (2022) 93,4 (2023) 94,7 (2024)		 Vähintään tunnin päivässä liikkuvien oppilaiden määrä on noussut, lukuun ottamatta 4. ja 5. luokan oppilaita. THL on ilmoittanut vuoden 2025 mittaritiedon kokonaisluokuna. Viimeisin mittaustulos on vuodelta 2023. Viimeisin mittaustulos on vuodelta 2024.

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Vahvistamme työikäisten työkykyä sekä työssä jaksamista	Työkyvyttämyyseläkettä saavien osuus työikäisistä	7,7 (2022) 7,5 (2023) 7,3 (2024) Vuoden 2025 tietoa ei ole		Tavoite ei toteutunut. Kuopion työliikeyalueen valmistelma työttömien työkykyä edistävä hanke ei toteutunut.
	Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä	6,2 (2022) 5,8 (2023) 6,4 (2024, THL, Sotkanet) Vuoden 2025 tietoa ei ole		Oppivelvollisuuden ikäraja muuttui 18 ikävuoteen vuonna 2021. Viimeisimmän tuloksen mukaan koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus on kasvanut.
1.4. Laadukas varhaiskasvatus ja yleissivistävä koulutus				
Tarjoamme kaikille lapsille ja nuorille laadukkaan varhaiskasvatuksen ja koulupolun sekä siihen tarvittavan tuen	Perusopetus: toimintamenot euroa / oppilas vuosiviikkotunnit / oppilas ryhmäkoko Kuopion koulutuspoliittisen ohjelman toteuttaminen	9 823 (2022) 10 841 (2023) 10 595 (2024) Yleisopetuksen tunnit / oppilas 1,65 (2021) 1,70 (2022) 1,64 (2023) 1–6 lk. 17,1 (2022) 17,4 (2023) 17,7 (2024) 7–9 lk. 18,6 (2022) 18,6 (2023) 19,9 (2024)		Tavoitetta ei voida arvioida, koska tavoitetta kuvaava mittari puuttuu. Toimintamenoja mittaava mittari on muuttunut. Perusopetuksen käyttömenot ovat hieman laskeneet. Mittarin nimenä on vuosiviikkotunnit / oppilas. Tilinpäätöksen mittaritiedoissa on esitetty yleisopetuksen tunnit / oppilas. Opetusryhmän keski-koot ovat kasvaneet. Tietoa koulutuspoliittisen ohjelman toteutumisesta ei ole käytettävissä. Laaja kysely toteutettiin keväällä 2025.
1.5. Vapaa-ajan mielekäs tekeminen ja kokeminen				
Tarjoamme eri-ikäisille merkityksellistä tekemistä ja kokemista, muun muassa kulttuurista, harrastuksista ja vapaaehtoistoiminnasta yhdenvertaisesti	Kulttuuritilojen kävijämäärät Kansalaisopiston opiskelijamäärä ja opetustunnit Sisä- ja ulkoliikuntatilojen sekä kaupallisten tilaisuuksien käyntikerrat	2,6 milj. (2022) 3,3 milj. (2024) 3,2 milj. (2025) 21 053 / 43 588 (2022) 22 999 / 43 173 (2024) 23 808 / 44 607 (2025) 1,44 milj. (2022) 1,84 milj. (2024) 1,96 milj. (2025)		Kulttuuritilojen kävijämäärät ovat hieman laskeneet. Sisä- ja ulkoliikuntatilojen sekä kaupallisten tilaisuuksien käyntikerrojen määrät ovat kasvaneet.

2. KASVAVA JA ELINVOIMAINEN KUOPIO

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
2.1. Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyysympäristö				
Tuemme yhdessä eri toimijoiden kanssa yrittäjyyskasvatusta, uutta yritystoimintaa sekä olemassa olevien yritysten kasvua ja elinvoimaa	<p>Liikevaihdon ja viennin kehitys</p> <p>Yrityskanta / 1000 as.</p> <p>Uudet yritykset / 1000 as.</p> <p>Yritysmyönteisyysmittaukset</p>	<p>Liikevaihto 7 284 milj. € (2022) 7 151 milj. € (2023) 7 123 milj. € (2024) 1 661 milj. € (Q1/2025)</p> <p>Viennin kehitys 1 286 milj. € (2022) 1 030 milj. € (2023) 1 009 milj. € (2024)</p> <p>63,3 /1000 as. (2022) 64,7 /1000 as. (2023) 65,7 /1000 as. (2024)</p> <p>6,5 /1000 as. (2022) 6,7 /1000 as. (2023) 6,8 /1000 as. (2024)</p> <p>Elinkeinopolitiikan kokonaisarvosana sijoitus yli 50 000 asukkaan kunnat 5. sija (2020) 2. sija (2022) 9. sija (2024)</p> <p>Toimintaympäristön hyvyys yrityksille, sijoitus 20 suurimman kunnan joukossa 13. (2023) 14. (2025)</p>	<p>✓</p>	<p>■</p> <p>Tavoitetta ei voida arvioida. Yrittäjyyskasvatuksen toteutuksista ei ole arvioitu eikä sille ole mittaria.</p> <p>Strategiaa toteuttava Kasvava ja elinvoimainen Kuopio -ohjelma on hyväksytty (kh 26.5.2025, § 173).</p>
Tonttitarjontamme on riittävä ja monipuolinen	Yritystontit (so-pivuus, määrä)	Vuonna 2025 yritystonttivaranto oli n. 100 (80 tonttia / v. 2024) tonttia, joista aktiivisesti tarjolla 50 kpl (40 kpl / v. 2024). Lisäksi erityistontteja 15–20 kpl.	<p>✓</p>	<p>👍</p> <p>Yritystonttien kysyntä on pysynyt vahvana. Yritystonttivarannon kartoitus ja päivitys on käynnissä.</p>
Yritykset saavat osaavaa työvoimaa	<p>Pk-yritysten työvoiman saatavuus</p> <p>Työllisyysaste</p> <p>Avoimet työpaikat</p>	<p>Yrityksistä 25 % (2022) 23 % (2023) 12 % (2024) 15 % (2025)</p> <p>ilmoittaa työvoiman saatavuuden olevan merkittävän työllistämisen este.</p> <p>71,4 (2022) 70,5 (2023) 69,9 (2024)</p> <p>1 437 (2022) 1 292 (2023) 403 (2024) 532 (2025)</p>	<p>✓</p>	<p>👎</p> <p>Työvoiman saatavuus on hieman heikentynyt.</p> <p>Työllisyysaste on kääntynyt laskuun. Viimeisin mittaustulos on vuodelta 2024.</p> <p>Avoimien työpaikkojen määrä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna.</p>

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
2.2. Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys				
Mahdollistamme monipuolisen ja riittävän asuntotuotannon sekä monipaikkaisen elämän	Asuntotuotanto (lkm, tyyppi, halintasuhde) Asuntotuotannon tonttireservi, vuotta	Valmistuneiden asuntojen lkm. 1428 (2022) 1 198 (2023) 538 (2024) 310 (2025) kerrostalot n. 8 v rivitalot n. 4 v omakotitalot n. 2,5 v Lisäksi n. 180 tonttia maaseututaajamissa (2024)		 Tavoite ei toteutunut. Asuntotuotanto on jäänyt reilusti MAL-tavoitteen 1 000 asunnosta. Vuoden 2025 tonttireservi on vuoden 2024 tasolla.
Kaupunkikeskusta, lähiöt ja maaseutu ovat elinvoimaisia ja viihtyisiä	Maaseutuohjelman toteuttaminen			 Tavoite ei toteutunut. Maaseutuohjelman tilannekatsaus on edelleen tekemättä. Kuopio Plus -keskisen kaupunkialueen kehittäminen 2040-ohjelman 1. versio on laadittu. Kaupunkikeskustan kehittämistä on edistetty.
Kehitämme Savilahden kärkihankkeena	Savilahden rakentamisen eteneminen			 Yleinen suhdannetilanne ja vähentynyt asunto- ja toimitilarakentaminen ovat hidastaneet uusien hankkeiden käynnistymistä. Opiskelija-asuntokohteista Savilahden Kampus Masto on valmis ja toinen kohde on valmistumassa.
2.3. Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus				
Kuopio on vetovoimainen opiskelukaupunki	Koulutuksen vetovoimaisuus, hakijamäärät; ISY/AMK-koulutus/ammattillinen koulutus Alueelle jäävien valmistuneiden osuus ISY/AMK-koulutus	2,65 / 2,36 / 1,16 (2022) 2,82 / 3,15 / 1,20 (2024) 2,45 / 2,65 / 1,35 (2025) 32,1 / 59,2 (2021) 31,1 / 61,9 (2022) 35,7 / 61,8 (2023)		 Yliopiston ja ammattikorkeakoulun hakijamäärät ovat lievästi vähentyneet, ja ammattikoulun hakijamäärä on kasvanut. Viimeisin mittaustulos on vuodelta 2023.
Koulutus vastaa ennakoinnista työllisyyden muuttuviin tarpeisiin	Mittari kehitetään työllisyyspalvelu-uudistuksen yhteydessä.			 Tavoitetta ei voida arvioida, sillä mittaria ei kehitetty. Oppilaitosyhteistyötä on tiivistetty.

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Innovaatioekosysteemi edistää liiketoiminnan kasvua ja houkuttelee uusia toimijoita alueelle	Panostukset t&k toimintaan	Tutkimus- ja kehitysrahoitus, milj. € 171,4 (2022) 157,2 (2023) 167,6 (2024) Rahoituksessa on mukana kaikki alueen t&k toimintaan osallistuvat.		 Rahoituksen määrä on kasvanut. Viimeisin mittaustulos on vuodelta 2024. Kuopion ekosysteemisopimuksen kolmas hakukierros on toteutettu syksyllä 2025.
2.4. Kasvava ja vastuullinen matkailu				
Edistämme monimuotoista kaupunkikulttuuria, tapahtumia ja matkailua	Tapahtuma-avustukset Tapahtumakävijät	Tapahtuma-avustuksia myönnettiin 0,61 milj. € (2023) 0,75 milj. € (2024) 0,86 milj. € (2025) Tapahtumakävijöitä 430 928 (2023) 470 993 (2024) 922 406 (2025)		 Kuopio 250 -juhlavuosi on vaikuttanut myönnettyjen tapahtuma-avustusten määrään. Juhlavuosi on lisännyt myös tapahtumakävijöiden määrää. Kaupunkitasoinen tapahtumatiimi käynnistyi.
Kehitämme matkailun kärkihankkeena Tahkoa sekä Kuopion muita matkailualueita yhdessä toimijoiden kanssa	Matkailijoiden yöpymiset Hankkeiden eteneminen	Yöpymiset majoitusliikkeissä, kpl 535 189 (2022) 515 846 (2024) 542 372 (2025)		 Mittarin nimenä on matkailijoiden yöpymiset. Tilinpäätöksen mittaritietona on yöpymiset majoitusliikkeissä. Yöpymisten määrä on kasvanut Tahkon alueen kehittämistä on jatkettu.
2.5. Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta				
Aktiivinen, ennakoiva edunvalvonta ja vaikuttaminen tukee Kuopion tunnettua ja kehittymistä. Painopisteenä alueen saavuttavuuden (tie-, raide-, lento-, vesiliikenne ja ICT-yhteydet) parantaminen.	Imago- ja mainetutkimukset Onnistuminen edunvalvonnassa			 Kuopion sijoitus nousi toiseksi yli 40.000 asukkaan kaupunkien joukossa Kuntien imagotutkimuksessa (Taloustutkimus 2025). T-Median tutkimuksen mukaan Kuopio oli toiseksi vetovoimaisin kaupunki jo 6:tta vuotta peräkkäin.

3. ILMASTO- JA RESURSSIVIISAS KUOPIO

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
3.1. Kiertotalous ja resurssi- viisuus				
Edistämme puurakentamista mm. kaa-voituksen keinoin	Toteutuneet puurakennus- hankkeet			 Hirsirakenteinen Jyn- kän päiväkotiki on val- mistunut. Puukerrostalojen ra- kentaminen ei ole edennyt. Mittaritietoa toteutu- neista puurakennus- hankkeista ei ole saa- tavilla.
Kuopiossa on vahva kiertotalouden yritys- verkosto ja sitä tuke- vaa koulutus- ja inno- vaatiotoimintaa	Kiertotalousyri- tysten määrä Hankkeiden eteneminen	363 kpl (2023) 354 kpl (2024) 315 kpl (2025)		 Kiertotalousyri- tyksellä tarkoitetaan vuokraus-, kierrätys-, korjaus- ja huoltotoi- mintaa. Kiertotalous- yri-tysten määrä on vähentynyt. Hepomäen alueen to- teutettavuusselvitys on käynnissä ja yri- tysverkostotyötä on jatkettu.
Hankintamme ovat vastuullisia ja hiili- neutraaleja	Ympäristökritee- rit sisältävät kil- pailutukset (M€/v, kpl/v, %)	toteutunut % / tavoite % 62 / 40 (2024) 70 / 45 (2025, Hankinta- ohjelman seuranta)		 Ympäristökriteerien käyttöä on tehostettu hankinnoissa SISU- hankkeen myötä. Hanke kehittää ilmas- toasioiden viestintää, seurantaa ja huomi- ointia kuntien teke- missä hankinnoissa.
3.2. Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne				
Suunnittelemme ja toteutamme kestä- vää ja vähähiilistä yh- dyskuntarakennetta mm. edistämällä vaihtoehtoisen la- taus- ja tankkausver- koston rakentamista	Tieliikenteen CO ₂ -päästöt (kt CO ₂ -ekv)	161,1 (2021) 155,9 (2022) 149,8 (2023) 146,9 (ennakkotieto 2024)		 Tieliikenteen päästöt ovat vähentyneet. Joukkoliikenteen run- kolinjojen täydennys- rakentamisselvitys on tekeillä.
Edistämme kestävien liik- kumismuotojen (joukkoliikenne, kä- vely, pyöräily, yhteis- käyttöautot) käyttöä ja toimintaedellytyk- siä	Joukkoliikenteen matkustaja- määrä (1000 matkustajaa) Kestävien liiken- nemuotojen osuus matkoista	7 331 (2022) 9 133 (2024) 9 374 (2025) 45 % (2020)		 Joukkoliikenteen matkustajamäärä on kasvanut edelleen. Kestävien liikenne- muotojen osuudesta mittaritietoa ei ole saatavilla.

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
3.3. Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon torjunta				
Otamme maankäytönsuunnittelussa sekä metsien ja viheralueiden hoidossa huomioon luonnon monimuotoisuuden	Luonnonsuojelualueiden määrä Vanhojen metsien osuus Lehtipuuston osuus	5,7 % (2020) 755 ha / 7 % (2021) 755 ha / 7 % (2024) 17 % (2021) 22 % (2021)		Luonnonsuojelualueiden määrä on vuoden 2021 tasolla. Kaupunginhallitus hyväksyi (27.10.2025, § 337) periaatepäätöksen suojella 250 ha luonnoltaan arvokkaita metsä- ja suoalueita osana Kuopion 250-juhlavuotta. Vuodelta 2025 ei ole mittaustuloksia.
3.4. Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky				
Teemme aktiivisesti toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja ilmatoriskien (mm. sään ääri-ilmiöt) pienentämiseksi	CO ₂ -päästöt / asukas (t CO ₂ -ekv / as)	5,2 (2021) 5,0 (2022) 4,5 (2023)		Viksu Kuopio -ilmasto- ja resurssivii-sausohjelman ja SISU - Suunnitelmallisen il-mastotyön juurruttaminen Pohjois-Sa-voon hankkeen (EAKR) toteutus on edennyt suunnitel-lusti. Viimeisin mittaustu-los on vuodelta 2023.
Tuemme paikallista maataloutta ja elin-tarviketuotantoa tar-joamalla lähellä tuo-tettua ja ilmastovii-sasta ruokaa huolto-varmuuden paranta-miseksi sekä vähen-nämme ruokahävik-kiä	Lähiruuan osuus Kasviproteiinien osuus Ruokahävikin määrä (kg)	6,1 (2022) 7,0 (2024) 12,0 (2025) 20 (2024) 21 (2025) 173 329 kg / 606 653 € (2022) 146 854 kg / 531 833 € (2024) 186 802 kg / 550 298 € (2025, Servica)		Lähiruuan osuus on kasvanut, samoin kasviproteiinien osuus. Tilinpäätöksen tieto 46 793 kg / 163 774 € (2025) on ainoastaan lautashävikin määrä. Lautas- ja tarjoiluhä-vikin kokonaismäärä on kasvanut 27 % vuodesta 2024. Ta-voitteena on ollut vä-hentää ruokahävikin määrää vuoteen 2035 mennessä 70 % (läh-tötasona v. 2022)
Tehostamme energi-ankäyttöä 10 pro-senttia ja lisäämme uusiutuvien energia-muotojen käyttöä	Sähkön ja läm-mön ominaisku-lutus kaupungin kiinteistöissä (kWh / r-m ³) (Tunnusluku, joka lasketaan jakamalla lämmitykseen käytetty energiamäärä ra-kennuksen tila-vuudella) Uusiutuvan ener-gian osuus tuote-tusta energiasta (%)	sähkö 16/lämpö 33 (2022) sähkö 15/lämpö 32 (2023) sähkö 14/lämpö 31 (2024) 73 (2022) 75 (2023) 83 (2024)		Sähkön ja lämmön ominaiskulutus on hieman pienentynyt, mutta tavoitteena ol-lutta 10 % ei saavu-tettu. Viimeisimmät mittaustulokset ovat vuodelta 2024. Uusiutuvan energian osuus on edelleen kasvanut.

4. UUDISTUVA JA YHDESSÄ TEKEVÄ KUOPIO

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
4.1. Sujuva ja uudistuva toiminta				
Kehitämme palvelujamme (ml. digipalvelut) asiakaslähtöisesti ja ratkaisukeskeisesti organisaatorajat ylittäen ja teemme aktiivista verkostoyhteistyötä palvelujen kehittämiseksi	Palvelujen digitalisaatioaste Tyytyväisyys palveluihin	23 (2022) 35 (2024) *55 (2025) *Vuoden 2025 arvo ei ole vertailukelpoinen, sillä mittaristo uudistettiin vuonna 2025.		 Kuopion digitasomittari uudistettiin. Vuonna 2025 kaupungin 159 palvelusta digitaso mitattiin 53 palvelusta. Palveluista 55 %:ssa digitaso oli ≥ 3 . Kaupunkiympäristön digitaalisen tieto- ja toimintajärjestelmän kokonaisuudistus (KATTO-hanke) on käynnissä. Tyytyväisyyttä palveluihin ei ole mitattu.
Lisäämme hallinnon ja päätöksenteon avoimuutta ja asukkaiden vaikuttamisen mahdollisuuksia	Kuntalais- ja asiakaspalautteet Kuntalaisaloitteet	6 522 (2022) 5 271 (2024) 5 239 (2025) 34 (2022) 24 (2024) 42 (2025)		 Kaupunkitasoinen Meidän Kuopio -osallisuusmalli hyväksyttiin (kv 15.12.2025, § 102). Kaupungissa on otettu käyttöön dialoginen keskustelutarja kuntalaisten ja kaupunkiorganisaation vuoropuhelun tueksi.
Lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen lapsivaikutusarviointien ja tavanomaista tarkempien lapsivaikutusarviointien määrät	0 (2023) 3 (2024) 10 (2025)		 Perusmuotoisia lapsivaikutusten arviointeja on tehty 171 asiaan (91 kpl v. 2024) ja tavanomaista tarkempia 10 asiaan (3 kpl v. 2024).
Maaseutuvaikutusten arviointi otetaan käyttöön valmistelussa ja päätöksenteossa	Tehtyjen maaseutuvaikutusarviointien ja tavanomaista tarkempien maaseutuvaikutusarviointien määrät	3 (2024) 9 (2025)		 Perusmuotoisia maaseutuvaikutusten arviointeja on tehty 171 asiaan (91 kpl v. 2024) ja tavanomaista tarkempia 9 asiaan (3 kpl v. 2024).
4.2. Uudistuva johtaminen				
Vahvistamme Kuopion työnantajavetoa	Hakijoita / avoimien työpaikkojen määrä Työnantajan suositteluindeksi	4,7 (2022) 12,5 (2024) 21,8 (2025) 68,0 (2023) 79,2 (2024) 53,9 (2025)		 Hakijoiden määrä Kuopion kaupungin avoimiin työpaikkoihin on noussut. Työnantajan suositteluindeksi on laskenut merkittävästi.

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Kehitämme laadukasta päätöksentekoa, johtamista sekä hyvää ilmapiiriä ja varmistamme toimivat rakenteet	Toimielinten itsearviointien kehitys		✓	👍 Kaupungin johtamisjärjestelmän uudistaminen toteutettiin. Kuopio 2035 -strategia hyväksyttiin (kv 17.11.2025, § 84).
Tuemme esimiestyötä ja kehitämme esimiesten osaamista	Johtamisen arvioinnit		✓	👍 Esihenkilöseminaarreja on järjestetty 2 kpl, esihenkilöaamukahveja 11 kertaa. Lisäksi on järjestetty koulutusta, valmennusta ja sparrauskeskusteluja. Kevan esihenkilökysely toteutettiin syksyllä 2025.
4.3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Varmistamme henkilöstön osaamisen ja urakehityksen	Koulutuspäivät / htv Työkierto Sisäisesti täytetyt avoimet työpaikat	2,5 (2023) 1,8 (2024) 1,5 (2025) 177 (2023) 152 (2024) 111 (2023) 33 (2024) 7 (2025)	➔	👎 Tavoite ei toteutunut. Talouden tasapainotustoimenpiteet ovat vähentäneet mahdollisuutta osallistua koulutuksiin. Mittaritietoa työkierrosta vuodelta 2025 ei ole.
Lisäämme henkilöstön koettua työhyvinvointia ja myönteistä työntekijäkokemusta	Työhyvinvointikysely Sairauspoissaolot (pv/htv)	17,9 (2023) 16,0 (2024) 15,6 (2025)	✓	👍 Työhyvinvointikysely toteutetaan joka toinen vuosi, viimeksi vuonna 2024. Sairauspoissaolot ovat laskeneet.
Kannustamme henkilöstöä oman työn ja työyhteisön kehittämiseen. Tuemme keuhkukulttuurin ja kehitämme osallisuuden rakenteita/foorumia.	Henkilöstön kehittämisaloitteiden määrä Etätyötä tehneet henkilöt ja etätyöpäivät	50 (2023) 40 (2024) 16 (2025) 850 hlöä (2023) 799 hlöä (2024) 888 hlöä (2025) 50 557 pv (2023) 54 205 pv (2024) 61 990 pv (2025)	✓	👍 Henkilöstön kehittämisaloitteiden määrä vaihtelee vuosittain. Etätyön tekeminen on lisääntynyt.
4.4. Kestävä talous				
Kehitämme toimintaa ja talouttamme siten, että tulorahoitus mahdollistaa toimivat palvelut ja tarvittavat investoinnit	Vuosikate % poistoista Investointien tulorahoitus % Lainamäärä € / asukas	104,2 (2023) 88,1 (2024) 95,1 (2025) 62,3 (2023) 69,8 (2024) 90,5 (2025) 4 374 (2023) 4 756 (2024) 4 745 (2025)	✓	👎 Vuosikate ei kata poistoja. Investointien tulorahoitusprosentti on parantunut. Lainamäärä €/asukas on hieman pienentynyt. Talouden tasapainotusohjelman toteutus eteni suunnitellusti.

Valtuustoon nähden sitova tavoite	Mittari	Trendi ja viimeisin saatavissa oleva tieto	TP	Tarkastuslautakunnan arvio ja kommentit
Mitoitamme palveluverkostomme asiakastarpeen ja talouden kestokyvyn mukaisesti ja pidämme palvelutuotannon tarvitsemat kiinteistöt kunnossa	Tilakustannukset % kokonaiskustannuksista			 Tavoitetta ei voida arvioida, koska mittaritietoa ei seurata. Palveluverkkoselvitys valmistui keväällä 2025.
Uudistamme konsernin toimintaa kunnan roolin muutoksen mukaisesti ja olemme vastuullinen ja aktiivinen omistaja. Edellytämme omistamiemme yhteisöjen toimivan tehokkaasti ja tuloksellisesti strategian toteutumista tukien.	Konsernitulos milj. € Konsernilainojen määrä € / asukas	30,6 (2023) 22,9 (2024) 30,1 (2025) 7 451 (2023) 8 056 (2024) 7 860 (2025)		 Konsernitulos on parantunut ja konsernilainojen määrä on pienentynyt. Toteutettiin osingonjako sidosyksikköyhtiöistä käyttöpääoma- ja investointitarpeen ylittävien varojen kotiuttamiseksi.

Tarkastuslautakunnan havaintoja tavoitteiden toteutumisesta

Perusopetuksen ryhmäkoot ovat kasvaneet sekä ala- että yläkouluissa. Tavoitteena on ollut tarjota kaikille lapsille ja nuorille laadukas varhaiskasvatus ja koulupolku sekä siihen tarvittava tuki. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan ryhmäkokojen kasvu ei edistä tavoitteen toteutumista.

Ruokahävikin määräksi on tilinpäätöksessä ilmoitettu 46 793 kg / 163 774 €, tämä on ainoastaan lautashävikin määrä. Servicalta saadun tiedon mukaan lautas- ja tarjoiluhävikin määrä vuonna 2025 on 186 802 kg / 550 298 €. Ruokahävikin kokonaismäärä on kasvanut 27 % vuodesta 2024 (vertailutiedot on esitetty sivun 17 taulukossa). Tavoitteena on ollut vähentää ruokahävikin määrää vuoteen 2035 mennessä 70 % (lähtötasona v. 2022). Vuoden 2025 tuloksen perusteella ruokahävikin määrä näyttää kasvavan. Tällä on myös merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Mittaria ”tilakustannukset % kokonaiskustannuksista” ei ole raportoitu. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että tilakustannusten kehitystä seurataan sekä kaupunkitasolla että toimialoilla.

Kuopion työnantajavetoa on vahvistettu mm. käyttämällä rekrytointibrändiä, kohdentamalla somekampanjaa ja ottamalla käyttöön rekrytointikohtainen hakijapalaute sekä kiinnittämällä huomiota hakijaviestintään. Silti mittaritietona käytetty työnantajan suositteluindeksi on laskenut merkittävästi. Suositteluindeksi saadaan lähtökyselyn yhteydessä, vuonna 2025 se oli 53,9 %, vuonna 2024 vastaava tulos oli 79,2 %. Myös esihenkilökyselyn tulosten mukaan kehityssuunta on laskeva - Kuopiota työnantajana suosittelisi 79,4 %, edellisen kyselyn (vuodelta 2023) tulos oli 88,5 %.

Tarkastuslautakunta toivoo, että jokaisen tilinpäätöksessä esitetyn mittarin yhteydessä ilmoitetaan selkeästi, mistä tieto on peräisin. Tämä parantaa esim. läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta muihin kaupunkeihin. Tarkastuslautakunta on useana vuotena huomauttanut mm. siitä, että mittari ei aina kuvaa asetettua tavoitetta. Käytössä on myös mittareita, kuten vanhojen metsien ja lehtipuuston osuus (%), joiden tuloksia ei seurata tai näiden mittaustulokset eivät muutu.

SUORITUSKYKY, TALOUDELLISUUS- JA VAIKUTTAVUUSMITTARIT			
Mittarin nimi ja mittari	Tavoite 2025	TP 2025	Tarkastuslautakunnan arvio
Joukkoliikenteen matkustajamäärä (matkustajaa vuodessa)	9 300 000	9 370 000	Tavoite toteutui.
Teatterin ison salin täyttöaste (%)	85	69,7	Tavoite ei toteutunut.
Päiväkotien täyttöaste / haja-asutusalue (%)	96	90	Tavoite ei toteutunut.
Päiväkotien täyttöaste / taajama-alue (%)	99	91	Tavoite ei toteutunut.
Toimitilojen kokonaisneliömäärä (brm ²)	595 000	638 823	Tavoite ei toteutunut.
Ulkoa vuokrattujen tilojen kokonaisneliöt (m ²)	57 000	56 641	Tavoite toteutui.
Kunnan rahoitusosuus työttömyystuista (M€)	14,133	17,281	Tavoite ei toteutunut.
Kunnossapidon talvihoidon kustannukset (€/km)	7 000	5 910	Tavoite toteutui.
Kansalaisopiston nettokustannus €/opetustunti (€)	82,3	75,8	Tavoite toteutui.
Varhaiskasvatuksen toimintamenot 0–6-vuotiaista lasta kohden (€)	13 628	13 572	Tavoite toteutui.
Perusopetuksen toimintamenot euroa per 7–15-vuotias lapsi (€)	11 603	11 423	Tavoite toteutui.
Keskimääräinen tilakustannus (€/brm ² /kk)	12,5	11,67	Tavoite toteutui.
Kunnossapidon talvihoidon asiakastytyväisyys (asteikko 1–5)	3,75	3,75	Tavoite toteutui.
Kirjastopalvelujen lainat/asukasmäärä (kpl)	17,6	19,1	Tavoite toteutui.
Alle 20-vuotiaiden asiakaskäyntien määrä Kuntolaakson uimahallipalveluissa (kpl)	120 000	143 345	Tavoite toteutui.
Varhaiskasvatukseen osallistuminen 0–6-vuotiaista (%)	82,0	77,2	Tavoite ei toteutunut.
Purettujen rakennusten kokonaisneliöt (brm ²)	13 000	5 890	Tavoite ei toteutunut.

Revontulet ja Valkeisenlammen suihkulähde
Kuvaaja: Wille Markkanen

3 KAUPUNGIN TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

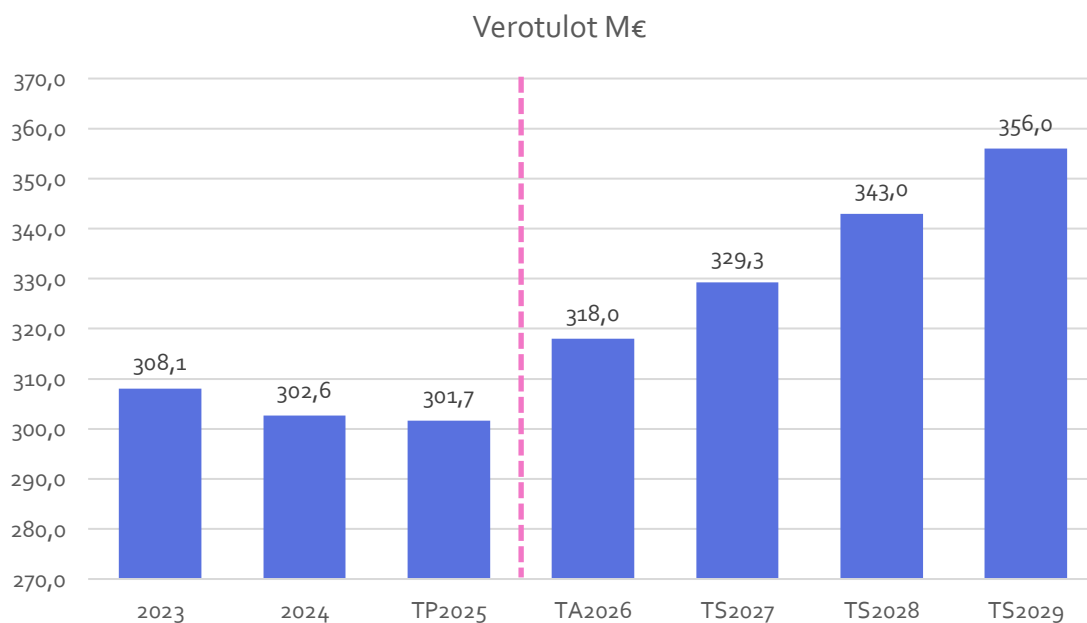
Toimintatuotot olivat yhteensä 114,1 milj. euroa. Toimintatuottojen kertymässä keskeisimpiä eriä olivat joukkoliikenteen lipputulot, erilaiset liikunta- ja kulttuuritoimen pääsylipputulot sekä kaupunkiympäristön palvelualueen maksutulot. Käyttöomaisuuden myyntivoittoa kertyi 2,9 milj. euroa, mikä oli 3,1 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Toimintatuotot kattoivat toimintakuluista 27,3 %, mikä oli samaa tasoa kuin edellisenä vuonna.

Valmistus omaan käyttöön oli 1,0 milj. euroa. Valmistus omaan käyttöön (erä sisältää esim. rakennettavaan kouluun liittyviä suunnitelmia, joita hyödynnetään lopullisessa toteuttamisessa) on tuloslaskelman oikaisua. Oikaisulla eliminoidaan omaan käyttöön valmistuksen vaikutus tilikauden tulokseen silloin, kun taseeseen kirjatun hyödykkeen valmistuksen menoja sisältyy tuloslaskelman menoihin. Toimintakulujen toteutuma oli -417,3 milj. euroa. Toimintakuluista suurimman osuuden muodostivat henkilöstömenot 49 % ja palvelujen ostot 34 %.

Avustuksia maksettiin yhteensä 31,1 milj. euroa. Kunnan rahoitusosuutta työttömyystuista maksettiin 17,3 milj. euroa ja lasten kotihoidontukea 3,5 milj. euroa. Toimintakate eli toimintatuottojen ja -kulujen erotus osoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate oli -302,3 milj. euroa.

Verotulot

Verotulojen toteuma oli 301,7 milj. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna laskua oli 0,8 milj. euroa. Erityisesti kunnallisveron tuotto alitti merkittävästi arviot, kun ennakonpidätyksen kehitys jatkui heikkona. Myös kiinteistöverokertymä alitti alkuperäisen talousarvion, koska kasvun hyydytti rakentamisen lama. Yhteisöveron tuloarviota pienennettiin ja toteuma tältä osin vastasi muutettua talousarviota.

Lähde: Talous- ja omistajaohjeus

Tilikaudelle kohdistuvien tulojen ja menojen erotuksesta muodostuu tilikauden tulos. Vuoden 2025 tilikauden tulos oli -2,9 milj. euroa. Tuloslaskelmassa tilikauden tuloksen jälkeiset tuloksen käsittelyerät ovat poistoeron sekä varausten ja rahastojen muutoksia. Vuoden 2025 tilikauden alijäämäksi muodostui 2,9 milj. euroa. Edellisenä tilikautena alijäämä oli 6,9 milj. euroa.

Vuosikate kattaa poistoista 95,1 %. Edellisenä vuotena luku oli 88,1 %. Vuoden 2025 alijäämäksi muodostui 2,9 milj. euroa. Edellisenä vuotena tilikausi oli 6,9 milj. euroa alijäämäinen.

Talousarviomuutokset

Tilinpäätösvouden aikana hyväksytyt määrärahamuutokset paransivat toimintakatetta n. 5,1 milj. euroa, kun toimintatuottoja lisättiin 0,4 milj. euroa ja toimintakuluja pienennettiin 4,8 milj. euroa. Talousarviomuutoksissa verotulojen tuloarvioita laskettiin 9,5 milj. eurolla verotilitysten heikon kehityksen vuoksi. Valtionosuuksien tuloarviota lisättiin 4,4 milj. euroa. Talousarviomuutokset pienensivät tilikauden alijäämää 0,1 milj. eurolla 12,4 milj. euroon. Alkuperäisessä talousarviossa tilikausi oli 12,5 milj. euroa alijäämäinen.

Tilinpäätöksessä toimintatuottoja kertyi 226,9 milj. euroa (toteuma 96 %), ja se oli 8,4 milj. euroa muutettua talousarviota vähemmän. Alkuperäiseen talousarvioon nähden toimintatuottoja kertyi 8,0 milj. euroa vähemmän. Hyvinvoinnin edistämistä ja kaupunkiympäristöä lukuun ottamatta kaikki palvelualueet ja taseyksiköt toteutuivat toimintakatteeltaan talousarviota paremmin. Merkittävimmät erot olivat elinvoima- ja konsernipalveluissa 6,4 milj. euroa, Tilapalveluissa 3,2 milj. euroa ja yleishallinnossa 2,1 milj. euroa.

Toimintakulujen toteuma oli 529,2 milj. euroa (toteuma 97 %), joka oli 18,9 milj. euroa muutettua talousarviota pienempi ja 23,7 milj. euroa alkuperäistä talousarviota pienempi. Merkittävimmät talousarvion alitukset syntyivät ict-palveluissa, kunnossapidossa ja koulutuspalvelujen ostoissa. Myös lämmityskulut ja sähkö toteutuivat talousarviota pienempinä. Henkilöstömenot jäivät 0,6 milj. euroa alle talousarvion.

Toimintakatteen toteuma oli -302,3 milj. euroa. Toimintakate toteutui 10,6 milj. euroa muutettua talousarviota ja 15,7 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempana. Muutetussa talousarviossa vuosikate oli 45,6 milj. euroa, toteuma muodostui selkeästi paremmaksi ollen 57,4 milj. euroa. Poistojen toteuma oli 60,4 milj. euroa, 2,4 milj. euroa talousarviota suurempi. Tilapalveluiden poistoihin tehtiin lisäyksiä tilasalkun luokitusten pohjalta. Kohteita on suunniteltu purettavaksi, minkä vuoksi käyttö palvelutuotannossa on päättymässä tai päättynyt ja tasearvo poistetaan joko kertapoistona tai lyhentämällä jäljellä olevaa poistoaikaa.

Talousarvion toteuma toimintakatetasolla (milj. euroa)	TA 2025 alkuperäinen	TA muutos	TA 2025 muutettu*	TP 2025	Vertailu (+) paremmin / (-) huonommin	
					TA 2025 alkuperäinen	TA 2025 muutoksin
Elinvoima ja konsernipalvelu	-44,0	-0,7	-44,8	-38,4	+5,7	+6,4
Kaupunkiympäristön palvelualue	-1,2	0,8	-0,5	-1,1	+0,1	-0,6
Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue	-50,9	0,1	-50,8	-52,0	-1,1	-1,2
Kasvun ja oppimisen palvelualue	-247,1	-1,4	-248,4	-247,9	-0,8	+0,5
Vaalit	-0,7	0,0	-0,6	-0,6	0,0	0,0
Tarkastustoimi	-0,3	0,0	-0,3	-0,3	0,0	0,0
Yleishallinto	-16,6	1,7	-14,9	-12,7	+3,8	+2,1
TOIMINTAKATE YDINKAUPUNKI	-360,7	0,4	-360,3	-353,0	+7,8	+7,3
Tilapalvelut	42,8	4,7	47,5	50,7	+7,9	+3,2
Työllisyysalue	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
TOIMINTAKATE KOKO KAUPUNKI	-318,0	5,1	-312,8	-302,3	+15,7	+10,6

*Muutettu, kaupunginvaltuuston joulukuussa 2025 hyväksymä talousarvio.
Huom. pyöritykset vaikuttavat taulukon lukuihin.

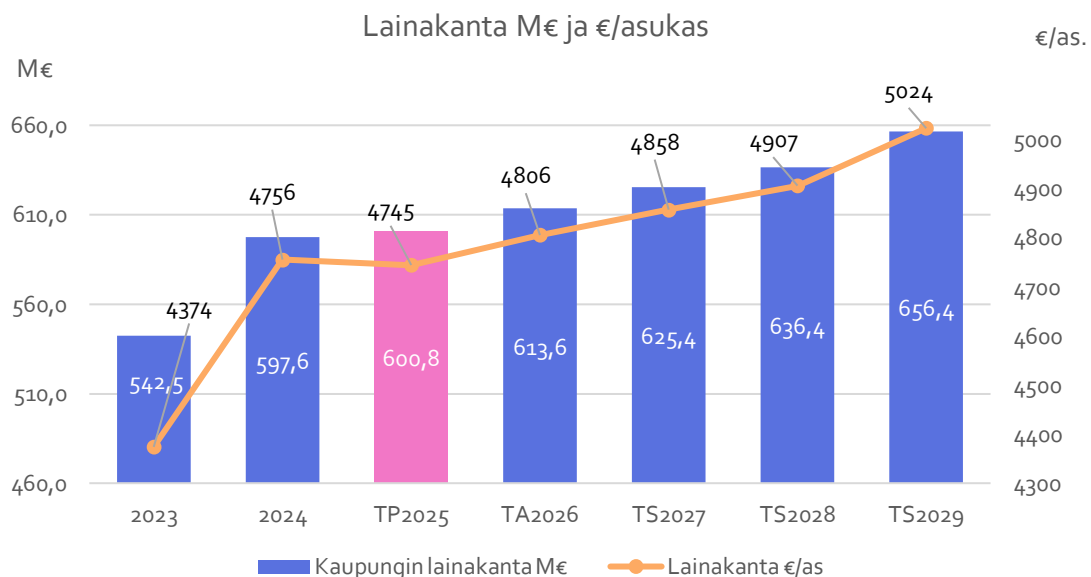
Toimintakateen toteuma (milj. euroa)	TA 2025 alkuperäinen	TA muutos	TA 2025 muutettu*	TP 2025	Vertailu (+) paremmin / (-) huonommin	
					TA 2025 alkuperäinen	TA 2025 muutoksin
Toimintakate koko kaupunki	-318,0	5,1	-312,8	-302,3	15,7	10,6
Verotulot	311,6	-9,5	302,1	301,7	-9,9	-0,4
Valtionosuudet	42,3	4,4	46,8	46,7	4,4	-0,1
Rahoitustuotot ja -kulut (netto)	9,6	0,0	9,6	11,3	1,7	1,7
Vuosikate	45,6	0,1	45,6	57,4	11,9	11,8
Poistot ja arvonalentumiset	-58,1	0,0	-58,1	-60,4	-2,4	-2,4
Tilikauden tulos	-12,5	0,1	-12,4	-3,0	9,5	9,4
Tilinpäätöserät	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilikauden yli-/alijäämä	-12,5	0,1	-12,4	-3,0	9,5	9,4

*Muutettu, kaupunginvaltuuston joulukuussa 2025 hyväksymä talousarvio.
Huom. pyöristykset vaikuttavat taulukon lukuihin.

Kaupungin tuloslaskelman tunnusluvut	2025	2024	2023	2022	2021
Toimintatuotot / Toimintakulut %	27,3	27,2	27,3	19,9	20,9
Vuosikate / Poistot %	95,1	88,1	104,2	90,9	125,3
Vuosikate € / asukas	454	404	457	363	503

Lainakanta ja vuosimuutos

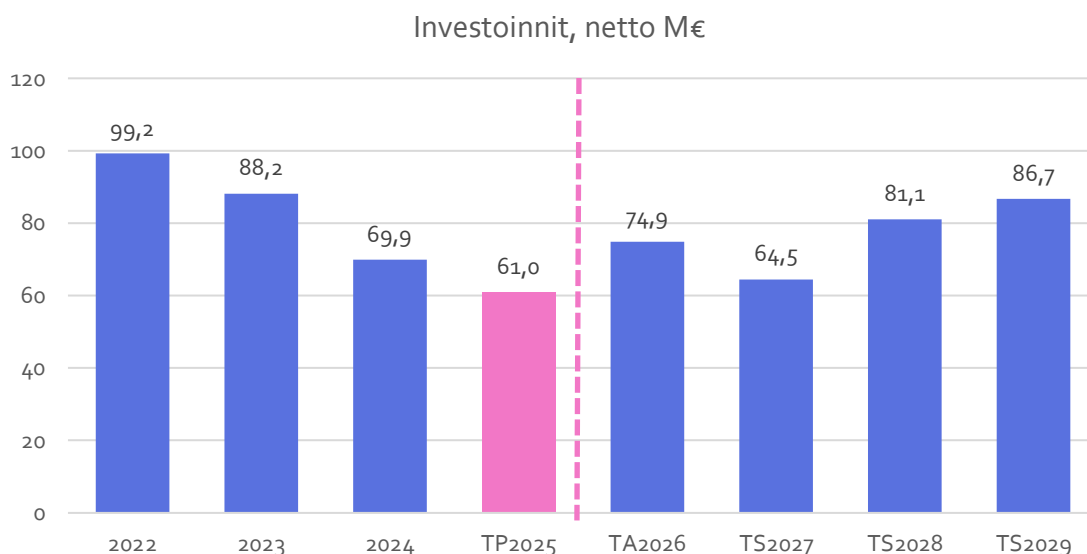
Koko kaupungin pitkäaikaiset lainat kasvoivat 11,9 milj. euroa. Pitkäaikaisia lainoja nostettiin 100,0 milj. euroa ja lyhennettiin 88,1 milj. euroa. Lyhytaikaisten lainojen määrä väheni 8,7 milj. euroa. Lainakannan nettolisäys oli siten 3,2 milj. euroa, kun se oli edellisvuonna 55,2 milj. euroa. Kaupungin lainakannan kasvu oli 3,2 milj. euroa, mutta siitä huolimatta asukaskohtainen lainamäärä väheni 11 euroa/asukas. Kaupungin lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan sisältyy konsernitilillä olevien tytäryhtiöiden varojen saldo vuoden viimeisenä päivänä.

Lähde: Tilinpäätös 2025

Investoinnit

Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyviin vastaaviin käytettyjä varoja tilivuoden aikana. Investointihankkeisiin saatava valtionosuus tai muu ulkopuolinen rahoitusosuus tulee huomioida hankkeen tuloarviona. Kaupungin nettoinvestoinnit olivat 61,0 milj. euroa.

Lähde: Talous- ja omistajaohjaus

Toimitilainvestoinneista vuoden 2025 aikana valmistuivat Rauhalahden, Jynkän ja Pyörön päiväkodit. Toteutusvaiheessa olivat Saarikellon päiväkotit sekä Pirtin ja Minna Canthin uusi koulu. Investointiosaan tehtyjen määrärahamuutosten jälkeen yhdyskuntarakentamisen menojen toteutuksen alitus oli 3,2 milj. euroa. Rahoitusosuuksia yhdyskuntarakentamisen hankkeisiin saatiin 0,6 milj. euroa talousarvioon merkittyä enemmän. Lähiliikuntapaikkojen rakentamisen menot ylittivät 0,5 milj. eurolla, mutta näihin saatiin vastaavasti 0,3 milj. euroa enemmän avustuksia.

Tilapalvelujen investointimenot eivät kokonaisuutena ylittyneet, mutta yksittäisissä hankkeissa oli poikkeamia. Investointimenojen ylitykset: Minna Canthin yläkoulu (Mölymäki) 0,1 milj. euroa ja Pirtin koulu 0,1 milj. euroa. Kiinteistöjen myyntituloarvio alittui 0,4 milj. eurolla.

Kaupungin taseen tunnusluvut

Kaupungin taseen tunnusluvut	2025	2024	2023	2022	2021
Omavaraisuusaste, %	45,7	45,8	47,9	48,5	49,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	142,7	143,8	131,2	65,4	65,3
Kertynyt yli-/alijäämä, milj. €	176,9	179,8	186,7	184,4	188,7
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 397	1 431	1 506	1 504	1 553
Lainakanta 31.12., M€	600,8	597,6	542,5	532,1	519,8
Lainakanta 31.12., €/asukas	4 745	4 756	4 374	4 341	4 277
Lainat ja vuokravastuut 31.12., M€	685,9	690,9	619,0	636,0	597,2
Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	5 417	5 498	4 991	5 188	4 913
Lainasaamiset, M€	226,7	233,1	240,5	247,1	254,0

Vuokravastuut sisältävät mm. elinkaarimallilla tehtyjen koulujen ja päiväkotien kustannuksia. Lähde: Tilinpäätös 2025

Talouden tasapaino

Kuntalain mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Edelleen lain mukaan mahdollisesta kattamattomasta alijäämästä on toimintakertomuksessa esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyydestä talouden tasapainotamiseksi (Kuntalaki 115 §).

Esitystä talouden tasapainottamisesta ei tilinpäätöksessä tarvita, koska taseessa on aikaisemmilta tilikausilta kertyneitä ylijäämiä 179 846 117,73 euroa ja tilikauden 2025 alijäämän 2 942 064,35 euroa vähentämisen jälkeen taseessa on kertynyttä ylijäämää yhteensä 176 904 053,38 euroa.

Kaupunginvaltuusto päätti 20.5.2024 talouden tasapainotusohjelmasta kaupungin rakenteellisen alijäämäisyyden korjaamiseksi ja tulevien vuosien talouden tasapainon varmistamiseksi.

Tasapainotustoimet	Toimintatuotot M€			Toimintamenot M€		
	TA2025	TP2025	ero	TA2025	TP2025	ero
Palveluverkko yhteensä, josta				0,66	0,27	-0,39
- Varhaiskasvatus				0,37	0,27	-0,10
- Perusopetus				0,29	0,00	-0,29
Palvelut, palveluprosessit ja hallinto yhteensä	1,95	1,44	-0,51	8,58	7,39	-1,19
- Avustukset				0,67	0,67	0
- Palvelutaso				0,84	0,84	0
- Palvelujen järjestäminen ja hankinnat				2,74	2,40	-0,34
- Hallinto ja organisointi				3,84	2,97	-0,87
- Tulot ja maksut	1,95	1,44	-0,51			
- Palveluprosessit ja digitalisaatio				0,49	0,50	0,01
Omaisuus ja konsernirakenne	2,50	2,94	0,44	2,34	2,07	-0,27
- Kiinteistöjen myynti, kiinteistökehitys				1,65	1,60	-0,05
- Konsernituloutus	2,00	2,20	0,20			
- Konsernirahoituksen hinnoittelun tarkistukset	0,50	0,74	0,24			
- InHouse-yhtiöiden tuottavuustavoite				0,69	0,47	-0,22
Yhtenäiset henkilöstölinjaukset, työvuorosuunnittelu, täyttölupamenetely, sairauspoissaolojen vähentäminen				0,29	0,29	0
Verotulot	0,80	0,00	-0,80			
Toimintakatekehityksen toimenpiteet yht.				2,38	2,38	0
- Henkilöstösuunnittelu, tulojen lisääminen, rakenteiden uudistaminen, ostopalvelujen vähentäminen ym.				1,14	1,14	0
- Hankintojen vähentäminen				1,25	1,25	0
YT-neuvottelutuloksen henkilötyövuosivaikutus euomääräisenä				1,93	2,28	0,35
Tasapainotustoimet yht.	5,25	4,38	-0,87	16,19	14,68	-1,51

Huom. pyöritykset vaikuttavat taulukon lukuihin.

Tarkastuslautakunta arvioi tasapainotustoimien toteutumista vertaamalla talousarviossa 2025 annettua tasapainotustavoitetta tilinpäätöksessä 2025 ilmoitettuun toteumaan. Edellisen sivun taulukon "ero"-sarakkeessa on esitetty poikkeama toteutuman ja talousarvion välillä. Miinusmerkki arvon edessä kuvaa paljonko tasapainotustavoitteesta jäi puuttumaan. Jos ero on nolla, tavoite saavutettiin. Positiivinen arvo merkitsee sitä, että asetettu tavoite on ylitetty.

Vuoden 2025 talousarvioon tasapainotustoimia sisällytettiin 21,4 milj. euroa, josta tulojen lisäys 5,25 milj. euroa ja menojen vähennys 16,19 milj. euroa. Tasapainotustavoitteista toteutui yhteensä 19,1 milj. euroa, josta tulojen lisäys oli 4,38 milj. euroa ja menojen vähennys 14,68 milj. euroa. Tilinpäätöksessä esitettiin pysyvien vakauttamistoimenpiteiden osuudeksi 18,2 milj. euroa.

Palveluverkoston kohdistuneita säästöjä toteutui 0,3 milj. euroa, kun tavoitteeksi oli asetettu 0,7 milj. euroa.

Tasapainotusohjelman toimenpiteisiin sisältyi myös tulojen lisääminen, mikä toteutui metsänmyyntitulojen osalta. Asiakasmaksutulot eivät kertyneet tavoitteen mukaisesti (liikuntapaikkapalvelut, kansalaisopisto, museokeskus, Kino Kuvakukko), vaan ne jäivät noin 0,5 milj. euroa alle tavoitteen.

Palvelu- ja tavarahankintojen tehostamiselle asetetusta 2,0 milj. euron tavoitteesta toteutui 1,0 milj. euroa. Henkilöstömenosäästöjen osalta tasapainotustoimenpiteiden toteuttaminen onnistui odotusten mukaisesti ja tavoitteeksi asetettu 1,4 milj. euroa toteutui täysimääräisesti. Luku sisältää mm. yhtenäiset henkilöstölinjaukset ja sairauspoissaolojen vähentämisen yht. 0,29 milj. euroa sekä henkilöstösuunnittelua ja rakenteiden uudistamista yht. 1,14 milj. euroa.

Pysyvien tasapainotustoimien lisäksi kaupungin tulosta paransivat kertaluonteiset erät. Henkilöstön osalta merkittävimpiä kertaluonteisia eriä olivat henkilöstön käyttämät palkattomat vapaat ja lomarahojen vaihtaminen vapaiksi, jotka pienensivät henkilöstökuluja lähes miljoonalla eurolla. Investointitaso pysyi tasapainotusohjelmassa sovitussa tasossa, toteuma oli 61 milj. euroa. Tämän myötä kaupungin lainamäärän kasvua saatiin hillittyä suunnitellusti. Kaupungin rahoitukseen tehtiin taloutta kohentavia ratkaisuja. Uusilla ja päivitettyillä korkoinstrumenteilla sekä korkosuojauksilla säästettiin arviolta 1,8 miljoonaa euroa. Odotettu verotulojen kasvu 0,8 milj. euroa jäi toteutumatta ja kertymä jäi alle edellisvuoden tason.

Välke 2025: Chiaroscuro
Kuvaaja: Vicente Serra

4 TOIMINNAN ARVIOINTI

Toiminnallisten tavoitteiden arvioinnin yhteydessä tarkastuslautakunnan havainnot on laati-koitu erilaisiin kehysväriin. Tavoitteena on erottaa tarkastuslautakunnan havainnot muusta tekstistä.

Positiivinen havainto

Neutraali havainto

Kriittinen havainto

4.1 Henkilöstöasiat

Tarkastuslautakunta arvioi henkilöstölle asetettuja tavoitteita mm. henkilöstökertomuksesta saatujen tietojen pohjalta.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 10.6.2024 talouden tasapainotusohjelman vuosille 2024–2027, johon sisältyy henkilöstöön kohdistuvia tasapainotustoimenpiteitä 4,8 milj. euroa. Talouden tasapainotukseen liittyen annettiin henkilöstölle suositus käyttää lomarahavapaita ja palkattomia työ- ja virkavapaita, jotka vähensivät palkkakustannuksia n. 0,85 milj. euroa. Talouden tasapainottamiseksi on mm. muutettu harkinnanvaraisten virka- ja työvapaiden myöntämiseen ja täyttölupamenettelyyn sekä sairauspoissaolotilanteisiin ja tutkimuskäynteihin liittyviä ohjeita. Lisäksi on laadittu uudet ohjeet henkilöstöeduista ja palkitsemisesta.

Palvelualueiden henkilötyövuodet ilman työllistämistä	2024	2025	Muutos
Keskusvaalilautakunta	0	0	
Tarkastustoimi	2	2	0
Yleishallinto	3	3	0
Elinvoima- ja konsernipalvelu	180	163	-17
Kaupunkiympäristö	217	200	-17
Hyvinvoinnin edistäminen	396	392	-4
Kasvu ja oppiminen	2 649	2 568	-81
Tilapalvelut	39	36	-3
Työllisyysalue	0	145	145
Kaupunki yhteensä	3 486	3 509	23

Lähde: Henkilöstökertomus 2025

Monessa pienessä asiantuntijatyöyksikössä tehtäväkenttä on laaja suhteessa käytettävissä oleviin resursseihin, mikä herättää huolta henkilöstön jaksamisesta. Tehtäviä joudutaan priorisoi-maan ja jakamaan henkilöstön kesken sen mukaan, mitä resurssit mahdollistavat. Henkilöriski on merkittävä, koska moni tehtävä on henkilöitynyt.

Varahenkilöitä on pyritty nimeämään riskin pienentämiseksi, mutta käytännössä he eivät pysty korvaamaan poissaolijaa täysimääräisesti, koska he eivät tee kyseisiä työtehtäviä säännöllisesti. Henkilöstön jaksamisen tukemiseksi on tehty toimenpiteitä. Esim. tietohallintoon on perustettu uusia tiimejä ja ryhmiä, joiden tavoitteena on vahvistaa tiimityötä ja parantaa tuen saatavuutta.

Tarkastuslautakunnan saamien selvitysten mukaan monessa asiantuntijatyöyksikössä henkilöstöresurssit ovat liian pienet tehtäväkentän laajuuteen ja tehtävämäärään nähden. Henkilöriski on suuri.

Työhyvinvointi

Kuopion kaupunki on kaupunginvaltuuston päätöksellä (13.6.2022 § 56) käynnistänyt säännöllisten työhyvinvointikyselyiden toteuttamisen Kevan tarjoamalla verkkotyökalulla. Työkalu sisältää erilliset henkilöstön työhyvinvointikyselyn sekä esihenkilökyselyn, jotka toteutetaan vuorovuosin.

Vuonna 2025 toteutettiin esihenkilökysely, jolla saatiin ajantasaista ja vertailukelpoista tietoa esihenkilöiden työhyvinvoinnista kehittämistoimenpiteiden tueksi. Esihenkilökyselyn aihepiirit käsitelivät esihenkilötyön tukea, johtamista ja viestintää, työkyvyn tukikeinoja, omaa osaamista, kehittymistä ja hyvinvointia sekä käsitystä työnantajasta. Kyselyyn vastasi yhteensä 156 / 237 esihenkilöä. Vastausprosentti oli 65,8 % (vuonna 2023 vastaava luku oli 73,5 %).

Kyselyyn vastanneista 79,4 % suosittelee nykyistä työpaikkaa tuttavalleen (vuonna 2023 vastaava luku oli 88 %). Tulosten mukaan esihenkilötyön edellytykset ovat kokonaisuutena hyvällä tasolla, vaikka 77 %:ssa mitatuista osa-alueista näkyy lievää laskua. Tulosten perusteella esihenkilöt kokevat olevansa hyvin perillä työntekijöidensä työhyvinvoinnista ja työkyvystä ja ovat vahvasti sitoutuneita nykyiseen työhönsä. Osaamisen vastaavuus suhteessa työn vaatimukseen on erinomaista ja esihenkilöiden keskinäinen keskustelu sekä vertaistuki toimivat hyvin. Kyselyn tuloksissa (asteikko 1-5) alhaisimmat keskiarvot kohdistuivat palkitsemiskäytäntöjen kannustavuuteen (keskiarvo 2,1), aikaan, joka esihenkilöillä on osaamisensa kehittämiseen (2,6) sekä työkuormituksen sopivuuteen (3,2).

Henkilöstön kehittäminen

Henkilöstön kehittämisen tavoite on antaa henkilöstölle valmiuksia onnistua päivittäisissä työtehtävissään mahdollisimman hyvin. Tavoitteena on, että henkilöstön osaaminen olisi ajantasaista, ja osaamisen uudistaminen sekä ylläpitäminen tapahtuisi ketterästi jatkuvan oppimisen periaatteilla. Osaamisen kehittämistä suunnataan kolmelle eri tasolle: koko henkilöstölle, työyhteisöille sekä johto- ja avainhenkilöille. Ulkopuolisten kouluttajien lisäksi myös Kuopion kaupungin oma henkilöstö on toiminut sekä kouluttajina että asiantuntijoina.

Vuonna 2025 koulutuksia toteutettiin tarvelähtöisesti lähi-, etä- ja verkkototeutuksina. Koulutusmuotona vahvistuivat edelleen verkkokoulutukset ja webinaarit. Verkko-oppimisalusta Priimaa hyödynnettiin strategian mukaisesti organisaatiotasoisien koulutusten toteutuksessa ja laajennettiin sen käyttöä substanssikoulutuksissa. Vuonna 2025 Priimassa oli 95 aktiivista kurssia. Suorituksia kursseille kirjautui 608 kappaletta. Verkkokoulutusta tarjottiin myös Eduhouse-ympäristön kautta, jossa suoritettiin 261 sisältöä pääosin tekoälyyn liittyen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että talouden tasapainotusohjelman vuoksi koulutusmäärärahoja on leikattu. Tämä vähentää mahdollisuuksia osallistua koulutuksiin ja vaikeuttaa ammatillista kehittymistä.

Sairauspoissaolot

Vuoden 2025 sairauspoissaolot vähentyivät edelliseen vuoteen verrattuna 0,4 päivää/henkilötyövuosi. Kasvun ja oppimisen palvelualueella sairauspoissaolot vähentyivät edelleen. Eniten sairauspoissaoloja 19,8 päivää/henkilötyövuosi, oli Työllisyysalueella. Lukuihin ei sisälly sivutoiminen henkilöstö.

Sairauspoissaolot pv/htv	2024	2025	Muutos
Elinvoima- ja konsernipalvelu	10,4	5,9	-4,5
Hyvinvoinnin edistäminen	11,8	12,7	0,9
Kasvu ja oppiminen	17,9	17,1	-0,8
Kaupunkiympäristö	7,1	9,2	2,1
Tilapalvelut	9,6	9,0	-0,6
Työllisyysalue	-	19,8	19,8
Kaupunki yhteensä	16,0	15,6	-0,4

Lähde: Henkilöstökertomus 2025

Sairauspoissaoloja on eniten mielenterveyden perusteella ja toisena ovat tuki- ja liikuntaelinten aiheuttamien syiden perusteella myönnetyt poissaolot. Viime vuosina mielenterveysperusteisten poissaolojen määrä on kasvanut eniten. Työtaturmien ja sairauspoissaolojen vähentämiseksi on laadittu mm. Hyvä käytös kuuluu kaikille -ohje. Lisäksi on alakohtaisia ohjeita mm. koneturvallisuudesta, ergonomiasta ja kemikaaliturvallisuudesta.

Työsuojelu

Työsuojelun kehittäminen on valittu osaksi talouden tasapainottamistoimia. Työsuojelua ohjaava toimintaohjelma, jossa tehtävät ja vastuut määritellään, päivitetään kevään 2026 aikana.

Kaupungin työsuojeluorganisaatio koostuu työsuojelupäälliköstä ja työsuojeluvaltuutetuista, joista neljä toimii päätoimisesti ja yksi osa-aikaisesti toimihenkilöiden edustajana. Työsuojelupäällikkö toimii työsuojelun asiantuntijana. Tehtäviin kuuluu mm. työsuojelun yhteistoiminnan kehittäminen ja työsuojelun suunnittelu-, toteutus- ja seurantatehtävät. Työsuojelupäällikkö vastaa osaltaan työsuojelun toimintaohjelman laatimisesta ja osallistuu kaupunkitasoisten HR-ohjeiden, ohjelmien ja suunnitelmien valmisteluun. Työsuojeluvaltuutetut edustavat työntekijöitä, seuraavat työympäristön turvallisuutta, ilmoittavat havaitsemistaan puutteista ja osallistuvat työsuojelutoimintaan, kuten työsuojelutarkastuksiin ja muuhun työsuojelua koskevaan suunnitteluun.

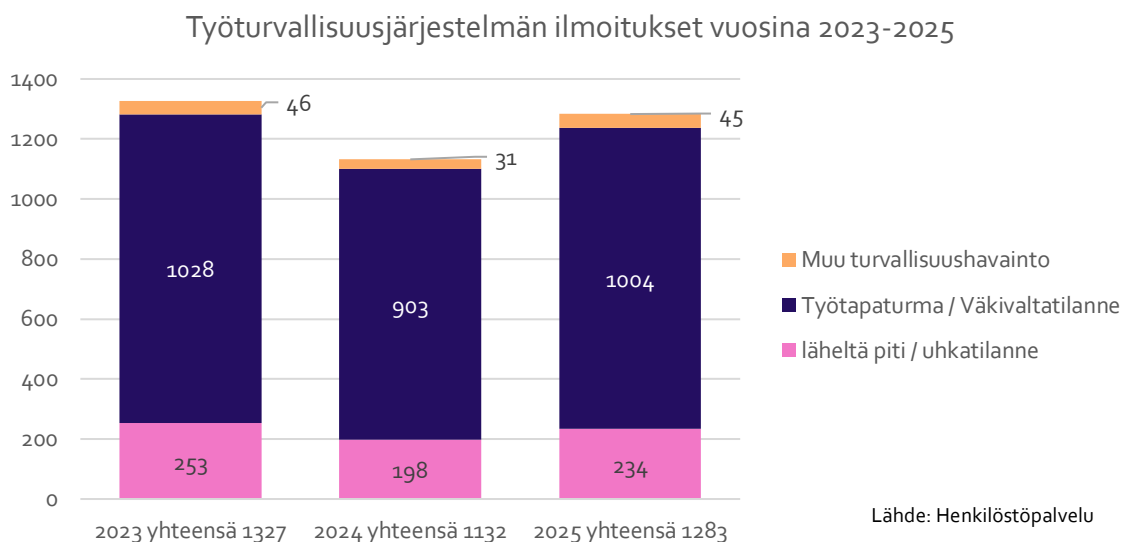
Työsuojelutyötä on kehitetty määrätietoisesti useiden vuosien ajan ja toiminta on kehittynyt paljon. Yhä useammassa yksikössä työsuojelu ja työhyvinvointi koetaan osana työtä eikä erillisenä toimintana. Työntekijöiden kannalta moniammatilliset työterveysneuvottelut ovat olleet toimivia. Ikärakenteen muuttuessa työntekijät pitäisi saada pysymään työssä ja työkykyisinä. Työsuojelutyötä tulisi tehdä positiivisen työotteen kautta. Jos hankalaa asiaa ei pystytä poistamaan, mietitään keinoja, miten asia voidaan minimoida. Ennakoivia signaaleja pitäisi hyödyntää ja toimintaa siirtää etupainotteiseksi. Työsuojeluasiat ovat kattavasti mukana uuden työntekijän perehdyttämisessä. Olisi tärkeää, että työsuojeluasioista olisi säännöllisesti kertausta tai lisäkoulutusta myös ns. vanhoille työntekijöille samaan tapaan kuin tietoturva-asioista. On esim. havaittu, että poikkeustilanteisiin tarvitaan ohjeita harvoin. Olisi kuitenkin hyvä nostaa esille tieto siitä, mistä nämä harvoin tarvittavat ohjeet löytyvät.

Tarkastuslautakunta toteaa, että työsuojeluasiat sisältyvät uuden työntekijän perehdyttämiseen. Työsuojeluasioiden kertaus säännöllisesti tai lisäkoulutus on tärkeää.

Työturvallisuusjärjestelmä

Työssä sattuneet työtaturmat, läheltä piti -tilanteiden sekä haittojen ja vaarojen arvioinnit täytetään Wpro- työturvallisuusjärjestelmään. Wpro-työturvallisuusjärjestelmä on käytössä kaikissa kaupungin yksiköissä. Wpro järjestelmään ilmoitetaan työtaturmat, turvallisuushavainnot, läheltä piti tilanteet, sisäilmahavainnot sekä tehdään yksiköittäin haittojen ja vaarojen arvioinnit.

Henkilöstön väkivallan kokeman uhkan määrä on kasvanut ja muuttunut siten, että asia on huomioitava koko ajan, esim. suunnittelemalla poistumisreitit, järjestämällä työvuoroon työpari ja pitämällä julkiset wc-tilat lukittuina omatoimiaikana. Väkivaltatilanteiden määrä vaihtelee asiointipaikoittain. Väkivaltatilanteita varten tällä hetkellä käytössä oleva ohje "Työpaikkaväkivallan uhkaan varautuminen" on vuodelta 2015. Toimenpidesuunnitelman laatiminen väkivalta- ja vaaratilanteiden varalle on käynnistymässä. Lisäksi opetuspuolelle järjestetään koulutusta väkivalta- ja uhkatilanteiden kohtaamiseen. Tavoitteena on, että kaikilla kouluilla on koulutuksen saaneet henkilöt, jotka reagoivat koulussa mahdollisesti tapahtuviin uhka- ja väkivaltatilanteisiin.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan työsuojelun organisointi on hyvä ja toimintaa kehitetään jatkuvasti.

4.2 Tietohallinto ja tietoturva

Tietohallinnon tehtävänä on järjestää Kuopion kaupungille tarvittavat ICT-palvelut sekä huolehtia niiden laadusta ja jatkuvasta kehittämisestä. Tietohallinto omistaa koko kaupungin yhteiset perus-ICT-palvelut, teknisen ICT-infrastruktuurin ja niihin liittyvät palvelut. Päivittäisen ICT-tuen (kuten käyttäjä- ja laitetuki) tuottaa kaupungin in-house-yhtiö Istekki Oy.

Tietohallinto vastaa myös AV-palveluiden (esitystekniikan) kustannustehokkaasta koordinoimisesta ja hallintamallin kehittämisestä monitoimijaympäristössä. Tietohallinnon asiantuntijat auttavat tunnistamaan asiakkaiden tarpeet ja ohjaavat AV-ratkaisujen suunnittelua. Esim. koulujen AV-ratkaisut ovat vielä hajanaisia. Tavoitteena on kartoittaa käyttäjien todelliset tarpeet yhdessä asiakkaan kanssa ja suunnitella niistä toimiva kokonaisuus, jotta lopputulos ei perustu pelkästään toimittajien ehdotuksiin. Uudiskohteissa AV-tekniikan suunnittelu tulisi sovittaa yhteen muun suunnittelun kanssa, jolloin AV-laitehankinnat voidaan tehdä tarkoituksenmukaisesti ja kustannustehokkaasti.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että AV-ratkaisut suunnitellaan yhteistyössä asiakkaan kanssa. Tietohallinnon asiantuntijan mukanaolo varmistaa, että ratkaisut vastaavat käyttäjien todellisia tarpeita ja hankinnat voidaan toteuttaa järkevästi ja kustannustehokkaasti.

Digitalisaation ja tiedolla johtamisen edistäminen

Digitalisaation edistäminen tarkoittaa kaupungin toimintatapojen kehittämistä ja uudistamista teknologian avulla. Tietohallinto ohjaa tätä kehitystä hyödyntämällä sekä nykyisiä järjestelmiä että uusia teknologioita, kuten tekoälyä ja automaatiota. Tavoitteena on uudistaa toimintaa suunnitelmallisesti, mitattavin tavoittein ja yhteistyössä prosessien omistajien kanssa.

Digikehittämisessä pyritään yhtenäisyyteen käyttämällä samoja ohjelmia kaikissa yksiköissä, jotta vältetään päällekkäisiltä hankinnoilta ja saadaan kustannustehokkaita ja yhteensopivia ratkaisuja. Koska digitalisaatio koskee lähes kaikkia kaupungin prosesseja, tarvitaan kokonaiskuvan ylläpitämistä ja rakenteita, joiden avulla muutoksiin voidaan varautua etukäteen. Tietohallinto ei hallitse kaikkea teknologiaosaamista itse, mutta sen rooli on keskeinen - se tuo esiin uuden teknologian mahdollisuuksia, tukee hankintoja ja auttaa käyttöönotossa. Tietohallinto on mm. kehittänyt yhdessä Istekin kanssa kaupungin Azure-tietoallasta toimialojen tiedolla johtamisen tueksi. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan kaupunki on tekoälyn hyödyntämisessä selvästi yksityissektoria jäljessä, mikä korostaa digitalisaatiotyön tärkeyttä.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana, että nykyään luottamushenkilöt voivat käyttää samaa konetta sekä hyvinvointialueen että kaupungin luottamustehtävän hoitamisessa.

Tietohallinnon kehittämiskokonaisuudet on ryhmitelty ja budjetoitu pääosin palveluittain. Kehitysbudjeteissa on sekä varsinaisia hankkeita että näitä pienempiä muutos- ja kehitystöitä, joita voi tulla tehtäväksi nopealla aikataululla. Toimialoilla on lisäksi omia vastuualueen tai palveluprosessin kehittämishankkeita. Suurin osa kehittämishankkeista liittyy nykyisten järjestelmien muutoksiin, laajennoksien käyttöönottoihin tai uusien järjestelmien ja teknologioiden pilotointiin.

Merkittävin käynnissä oleva kehittämishanke on kaupunkiympäristön toimialan kokonaisjärjestelmän uudistaminen. Hanketta valmisteltiin vuosina 2024–2025, ja sen käynnistämisestä päätettiin keväällä 2025. Hanke on nyt toteutusvaiheessa ja jatkuu vuoden 2027 loppuun saakka. Tavoitteena on korvata n. 40 tietojärjestelmää yhdellä kokonaisjärjestelmällä, mikä

edellyttää sekä teknologian uudistamista että toimintatapojen ja prosessien muutosta. Kokonaisjärjestelmä otetaan käyttöön vuonna 2028. Uuden kokonaisjärjestelmän arvioidaan tuovan n. 5 htv:n tuottavuushyödyn vuosittain. Arvioitu tuottavuuden paraneminen perustuu projektin tavoitteisiin, kuten työkulkujen automatisointiin, päällekkäisen tiedon ylläpidon poistumiseen, manuaalisen työn vähenemiseen ja tiedon haun nopeutumiseen. Hankkeeseen tehtävän investoinnin takaisinmaksuajaksi on arvioitu n. 5 vuotta. Arvio sisältää sekä kustannukset että rahassa mitattavat tuottavuushyödyt. Huomionarvoista on, että hyödyt kertyvät vähitellen ja vaativat panostusta ennen kuin säästöt realisoituvat täysimääräisesti.

! **Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan järjestelmiä uudistettaessa ja ohjelmistoja päivitettäessä on tärkeää huolehtia henkilöstön tiedottamisesta ja varmistaa, että muutokset ovat käyttäjille mahdollisimman sujuvia.**

Talouden tasapainotusohjelman vaikutukset toimintaan

Talouden tasapainottamisen vuoksi ICT-palveluissa on etsitty keinoja säästöjen saavuttamiseksi. Microsoft-lisenssit on käyty läpi ja eri käyttäjäryhmille on valittu mahdollisimman kustannustehokkaat lisenssityypit. Työasemien käyttöikä on pidennetty, mikä alentaa kuukausikustannuksia. Lisäksi hankintoja on tehostettu hyödyntämällä tarkoituksenmukaisia hankintakanavia ja selvittämällä monitoimittajamallin mahdollisuuksia. Tiera Verkkokauppa on otettu käyttöön ja sitä käytetään tapauskohtaisesti silloin, kun se tarjoaa edullisimman hankintavaihtoehdon.

Istekin hinnoittelun läpinäkyvyys on parantunut viime vuosina. Palveluista pyritään karsimaan mahdolliset ylimääräiset sisällöt kustannustehokkuuden parantamiseksi. Istekki teettää vuosittain ulkopuolisella konsultilla markkinahintavertailun, jonka avulla se arvioi palveluidensa kilpailukykyä. Vertailu käydään läpi myös kaupungin kanssa. Säännöllisen seurannan avulla toimenpiteet voidaan kohdistaa niihin palveluihin, jotka eivät ole kilpailukykyisiä. Näin varmistetaan, että kaupungin ICT-palvelut vastaavat markkinatasoa ja pysyvät kustannustehokkaina.

✓ **Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan ICT-hankinnoissa vertaillaan eri hankintakanavia ja valitaan kustannustehokkain vaihtoehto hankintaohjelman mukaisesti.**

Monessa arviointikokouksessa tarkastuslautakunta on kuullut kaupungin tietosuojaja-asioista. Kaupungissa työskentelee yksi tietosuojavastaava, jonka työpanosta tarvitaan esim. järjestelmähankinnoissa. Käytettävissä oleva resurssi on todettu täysin riittämättömäksi kaupunkitasolla. Esim. jos halutaan ottaa käyttöön uusi järjestelmä, joudutaan jonottamaan tietosuojavastaavan työpanosta. Tämä puolestaan rajoittaa kehittämistoimintaa ja hidastaa asioiden edistymistä.

! **Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että tietosuojaja- ja tietoturva-asiat huomioidaan mm. tietojärjestelmähankintojen yhteydessä. Tarkastuslautakunnan saamien selvitysten mukaan tietosuojaan ja tietoturvaan käytettävissä oleva henkilöresurssi on riittämätön ja tämä rajoittaa kehittämistoimintaa ja hidastaa asioiden etenemistä.**

4.3 Tonttipalvelut

Tonttipalvelujen tehtävänä on maanhankinta, tonttien luovuttaminen, maankäyttösopimukset ja maaomaisuuden isännöinti.

Tonttiohjelman toimenpiteiden eteneminen

Kasvava ja elinvoimainen Kuopio -ohjelma linjaa kaupungin elinkeinopolitiikkaa. Ohjelman mukaan vuoden 2025 painopisteenä olivat mm. tonttiohjelman laatiminen ja toteutus.

Toimenpide	Eteneminen
Uusien yritysalueiden kaavoitus <ul style="list-style-type: none"> Asemakaavaohjelma, yritystontti-tuotanto-ohjelma Monipuolinen yritystonttitarjonta (kauppa, logistiikka, teollisuus ja toimisto)	Kaavahankkeisiin osallistutaan aktiivisesti. Maata on hankittu kaavoitettavilta alueilta. Maanhankintaneuvottelut jatkuvat.
Maapoliittisen ohjelman päivitys	Päivitystyö on käynnistetty. Maapoliittinen ohjelma tulee hyväksymiskäsittelyyn alkuvuodesta 2026.
Tonttien esittely- ja myyntimateriaalit kuntoon	Vapaana olevien tonttien listaa käydään läpi karttapalvelussa julkaisua varten. Yhteistyötä tehdään yrityspalveluiden kanssa.
Myyntiprosessin kehittäminen, työkalujen ja seurannan käyttöönotto	Yrityspalveluiden kanssa on säännölliset tapaamiset ja tilanpäivitykset. Työjonojen hallintaa on kehitetty. Myös päättyvät vuokrasopimukset on uudistettava, mikä vaatii neuvotteluita, selvityksiä sekä päätösten, päätösesitysten ja sopimusten valmistelua.
Maakunnallinen tontti- ja toimitilarjonta - yhteinen rekisteri/ sivusto	Yrityspalvelu on hankkinut sivustopalvelun. Sitä ei ole vielä tonttien osalta ehditty ottaa käyttöön. Järjestelmän käyttöönotto ja ylläpito vaatii liikaa käsityötä, koska siinä ei ole rajapintaa kaupungin sähköisiin järjestelmiin. Tavoitteena on ensin saada kaupungin karttapalvelussa julkaistavien tonttien lista ajan tasalle.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan useita kehittämistoimia on käynnissä, mutta eteneminen on hidasta. Koko kaupunkiympäristön toimialalla on edelleen parannettavaa tiedonkulussa ja yhteistyössä. Näiden osa-alueiden kehittäminen on tärkeää, jotta toiminta olisi sujuvaa.

Tonttitarjonta

Tonttituotanto on kaupunkiympäristön toimialan ja sen yhteistyökumppaneiden, kuten Kuopion Vesi Oy:n ja Kuopion Energia Oy:n, yhteistoimintaa. Se perustuu kaupunkirakennesuunnitelmaan sekä vuosille 2026–2030 laadittuun asumisen ja elinkeinon toteuttamisohjelmaan (Asento). Tonttipalvelut tekee tiivistä yhteistyötä kaavoituksen kanssa. Asemakaavaohjelman sisältö ja kaavoitusresurssien kohdentaminen käydään säännöllisesti läpi, jotta tonttitarjonta vastaisi asuntotuotannon ja yritystoiminnan tarpeita. Kaupunki hankkii maata erityisesti kasvualueilta. Kaavamuutosten yhteydessä neuvotellaan maankäyttösopimuksista, joiden avulla hankitaan osarahoitusta yhdyskuntarakentamisen kustannuksiin.

Asuntotonttitarjonnassa on sekä alueellista että tonttityyppikohtaista epätasapainoa. Omakotitonttien luovutuksessa painopiste on Hiltulanlahdessa, jossa tontit riittävät vuoteen 2027. Tämän jälkeen uudet rakennettavat tontit sijoittuvat täydennysrakentamisalueille, esim. Neulamäkeen. Maaseututaajamissa tonttitarjonta ylittää kysynnän. Rivitalotonttien kysyntä on kasvussa, mutta pienehköjä tontteja on niukasti tarjolla. Keskeisen kaupunkialueen rivitalotonttivaranto riittää arviolta neljäksi vuodeksi, mikä vastaa viittä rivitalohanketta ja n. 100 asuntoa vuodessa. Kerrostalotonttien kysyntä on vähäistä ja tonttivaranto riittänee kahdeksaksi vuodeksi. Kerrostalotonttitarjontaa on Rautaniemessä, Lehtoniemessä, Pirtissä ja Savilahdessa.

Yritysalueita varten maanhankintaa on tehty Hiltulanlahdesta ja Rasinmäestä, lisäksi maata on hankittu Karttulasta asemakaavoituksen tueksi. Kaupungilla on keskeisellä kaupunkialueella ja maaseututaajamissa n. 100 yritystonttia, joista noin puolet on aktiivisesti tarjolla. Lisäksi joukossa on 15–20 erityistonttia hyvillä sijainneilla, joihin etsitään sopivaa yrittäjää tapauskohtaisen neuvottelun kautta. Osa tonteista ei vastaa kysyntää esim. vanhentuneen asemakaavan, luontoarvojen tai sijainnin vuoksi. Kaupunki valmistelee vaikeissa maasto-olosuhteissa sijaitsevia tontteja rakentamiskelpoisiksi tasoittamalla ja vahvistamalla niitä louheella, jotta ne voidaan ottaa käyttöön vaihtoehtoisina yritystontteina. Samalla tonttipalvelut neuvottelee kaavojen sisällöstä kaavoituksen kanssa, jotta varmistetaan kaavojen toteuttamiskelpoisuus ja se, että ne tukevat alueiden kehittämistä.

Tonttivarantoa päivitetään ja markkinoinnissa olevien tonttien lista julkaistaan karttapalvelussa. Tonttitarjontaa on mm. Pienessä Neulamäessä, Savilahdessa, Pirtissä, Haapaniemellä ja Matkuksessa. Savilahden toimistotonteille ei tällä hetkellä ole kysyntää. Kysyntä kohdistuu erityisesti isoihin tontteihin, joille suunnitellaan kevyitä rakennushankkeita. Näitä tontteja on niukasti, mutta Hiltulanlahden ja Matkuksen asemakaavoitus parantane tilannetta.

Erityisryhmien asumispalveluyksiköille soveltuvista Y- ja ALY-tonttipaikoista on selkeä puute, mikä vaikeuttaa hankkeiden etenemistä. Lisäksi tonttien sijainnilla on kasvava merkitys, sillä yritykset eivät ole kiinnostuneita liitoskuntien tonteista joukkoliikenteen heikon saavutettavuuden vuoksi.

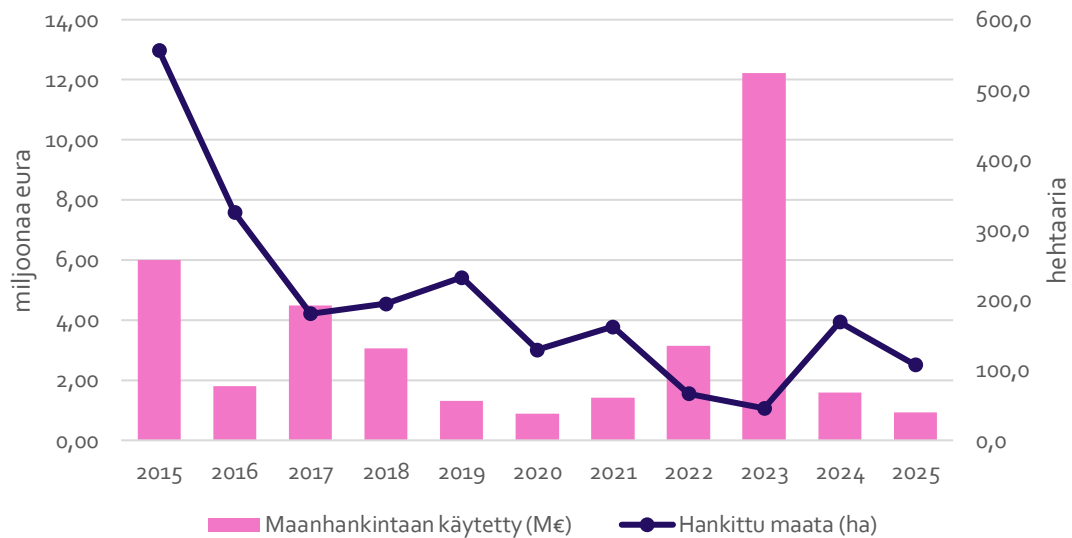

Tarkastuslautakunnan saamien selvitysten mukaan kerrostalotontteja riittää hyvin lähitulevaisuuteen, mutta puutetta on ydinkaupungin läheisyydessä isoista yritystonteista, y-tonteista ja omakotitalotonteista. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että y-tonttien ja yritystonttien saatavuudesta huolehditaan.

Maapolitiikka

Maapolitiikalla tarkoitetaan kaupungin toimintaa, joka liittyy maan hankintaan ja myyntiin, kaupungin omistaman maaomaisuuden hallintaan sekä yksityisen maan kaavoittamiseen ja siihen, miten kaupunki edistää yksityisessä omistuksessa olevien, rakentamiskelpoisten tonttien rakentamista. Maapoliittisessa ohjelmassa kaupunki päättää maapolitiikan strategiset tavoitteet, toimintatavat ja tarvittaessa käytettävät maapoliittiset keinot. Maapolitiikan keskeisenä tavoitteena on mahdollistaa kaupungin vetovoimaa ja kestävästä yhdyskuntarakennetusta tukeva tonttitarjonta. Kaupunki omistaa maata n. 17 300 ha ja vesialuetta n. 9 300 ha.

Maanhankinta vuosina 2015-2025

Lähde: Tonttipalvelut

Vuonna 2023 toteutettiin Savon koulutuskuntayhtymän kanssa Mölymäellä euromääräisesti suuri maanvaihto, joka muodosti pääosan Sakkyn kanssa asemakaavoituksen yhteydessä etukäteen sovitusta maanomistusjärjestelystä. Tämä näkyy vuoden 2023 maanhankintaan kohdennetuissa määrärahoissa. Vuonna 2025 maata hankittiin 107,7 ha ja maanhankintaan käytettiin 930.000 euroa.

4.4 Museopalvelut

Kuopion museokeskus vastaa Kuopion kaupungin museopalveluista. Museokeskus koostuu Kuopion kulttuurihistoriallisesta museosta, Kuopion luonnontieteellisestä museosta ja Kuopion taidemuseosta sekä museoiden yhteisestä yleisötyön tiimistä. Kuopion kaupungin museot ovat oman toimialansa alueellisia vastuumuseoita Pohjois-Savossa. Luonnontieteellisen museon vastuualueeseen kuuluu lisäksi Etelä-Savo, Pohjois-Karjala ja Etelä-Karjala. Tallentamis- ja säilyttämistehtäviensä lisäksi museot tuottavat ja popularisoivat tutkimukseen perustuvaa tietoa ja tarjoavat monipuolisia asiantuntijapalveluita.

Asiantuntijapalveluissa painotetaan museolakiin perustuvia alueellisia asiantuntija-, tuki- ja viiranomaistehtäviä sekä paikallisia kulttuuri- ja luonnonympäristöön sekä taiteeseen, etenkin julkiseen taiteeseen liittyviä tehtäviä. Kokoelmien ja kokoelmatiedon digitaalisen saavutettavuuden edistämistä jatketaan.

Mittaristo	TP2023	TP2024	Tavoite 2025	TP2025
Näyttelykäynnit museokohteissa (kpl)	129 396	124 451	143 000	126 427
Museokohteiden aukiolotunnit	6 124	5 995	5 800	6 029
Järjestetty kokoelma-aineisto (kpl)	2 052 053	2 070 080	2 111 000	2 146 202
Nettokustannus €/asukas	46,75	48,34	49,03	46,29
Museoiden tilojen määrä (m ²)	14 215	12 800	12 800	12 800

Lähde: Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen tilinpäätös 2025

Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan Kuopion museot ovat pystyneet tehostamaan toimintaansa. Aukiolotuntien sekä näyttelykäyntien määrä on noussut edelliseen vuoteen verrattuna ja nettokustannus €/asukas on laskenut. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan Kuopion museot sijoittuvat näyttelykäyntien osalta hyvin valtakunnallisessa vertailussa.

Museoiden tuotot muodostuvat pääsylipputuloista, valtionosuuksista ja kaupungin omasta rahoituksesta. Valtionosuudet (VOS) maksetaan henkilötyövuosiosuuksina (htv). Kuopion museoiden vahvistetut VOS-henkilötyövuodet vuonna 2025 ovat yhteensä 33 htv, joista perustehtäviin 24 htv ja alueellisen vastuumuseon tehtäviin 9 htv. Htv:n yksikköhinta on 86 847 €.

Valtionosuudet museoittain v. 2025	Perustehtävä 37 %	Alueellinen vastuumuseotehtävä 85 %	Yhteensä (htv)	Rahoitus (€)
Kulttuurihistoriallinen museo (htv)	11,6	5	16,6	741 847
Luonnontieteellinen museo (htv)	6,9	2,5	9,4	406 270
Taidemuseo (htv)	5,5	1,5	7	287 464
Yhteensä	24 htv	9 htv	33 htv	1 435 581 €

Museot tuottavat monipuolisia näyttelyitä ja tapahtumia, jotka osaltaan vahvistavat kaupungin vetovoimaa ja palveluita. Museopalveluissa toiminnan painopisteitä ovat vaihtuvien näyttelyiden tuotannot, niihin liittyvät pedagogiset palvelut ja tapahtumat.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan kiertävät näyttelyt aiheuttavat taloudellisen riskin, joten niiden järjestämistä on harkittava tarkoin. Tällaisten näyttelyiden vähentyminen voi kuitenkin pienentää kävijämäärää.

Museot suuntaavat hyvinvointia tukevia sisältöjään erityisesti lapsille ja nuorille sekä ikääntyville ja erityisryhmille. Alle 18-vuotiaille on museoihin ilmainen sisäänpääsy. Kuopion museoiden alennusryhmiin kuuluvat opiskelijat, varus- ja siviilipalvelusta suorittavat, työttömät ja eläkeläiset. Vuosittain järjestettävän Taiteiden yö -tapahtuman aikana museokohteet ovat avoinna veloitusetta. Vuonna 2025 tapahtumassa oli n. 11 000 kävijää.

Talouden tasapainotusohjelman vaikutukset toimintaan

Säästötavoitteisiin on pyritty vastaamaan nostamalla tulotavoite suhteellisen korkealle. Pääsylippuhintojen arvioidaan olevan asiakkaiden kipurajalla. KUMMA - Kuopion taidemuseo on uudistanut profiiliaan, mikä on nostanut kävijämäärää. Museokorttikävijöiden määrä kasvaa vuosittain ja tämä vähentää suoria pääsylipputuloja.

Tilavuokrien osuus menoista on suuri. Vaikka museot olisivat kiinni, vuokratulot pysyvät. Uudisrakentamisen ja peruskorjauksen vuoksi vuokrat nousivat huomattavasti ja korkeat vuokrat invalidisoivat toimintaa. Talouden tasapainottamistoimenpiteenä koulutusmäärärahoja on leikattu ja koulutuksiin osallistuminen on minimoitu - koko toimintarahaa käyttöön on tarkasteltu erittäin kriittisesti. Asiantuntijatyössä kouluttautuminen on erittäin tärkeää ja jatkuessaan kouluspysähdys aiheuttaa palvelutason laskua asiantuntijaorganisaation kaikilla tasoilla.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan yhteistyö kaupungin omien toimintojen, kuten tiedottamisen, markkinoinnin ja tapahtumamyynnin kanssa vaatii kehittämistä. Museoita ei vielä hyödynnetä esim. tapahtumien oheistoimintoina.

4.5 Yrityspalvelut

Kuopion kaupungin yrityspalvelut eli Business Kuopio kokoaa yhteen kaupungin yrityksille tarjoamat palvelut, asiantuntija-apun ja verkostot. Palvelut tukevat yrityksiä niiden kaikissa elinkaaren vaiheissa – perustamisesta kasvuun ja kansainvälistymiseen. Yrityksille tarjotaan neuvontaa ja asiantuntija-apua esim. rahoitukseen, liiketoiminnan kehittämiseen ja verkostoitumiseen liittyvissä asioissa. Palvelut räätälöidään aina yrityksen tarpeiden mukaan. Osa palveluista toteutetaan yhteistyössä kumppaneiden, kuten Uusyrityskeskukseen ja Business Centerin, kanssa.

Uusien yritysalueiden kaavoitustyötä on jatkettu ja tavoitteena on lisätä yritystonttien määrää merkittävästi seuraavan kahden vuoden aikana. Seudullista elinkeinoyhteistyötä on edistetty mm. yrityspalveluiden kehittämisen ja yritystonttien osalta yhteisen tontti- ja toimitilarekisterin valmistelulla. Yrityspalvelun asiakkuudenhallintajärjestelmä sekä tontti- ja toimitilajärjestelmä on otettu käyttöön. Tämä mahdollistaa myös muiden seudun kuntien liittymisen samaan alustaan toimitilojen ja tonttien osalta. Saadun selvityksen mukaan kunnille tulee kustannuksia järjestelmään liittymisestä, mikä on vähentänyt kuntien osallistumishalukkuutta.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tonttipalvelun ja yrityspalveluiden yhteistyössä on kehittämistarpeita.

Talouden heikentyminen on lisännyt yritysten tarvetta tehdä yritysjärjestelyitä ja muutoksia toimintaansa. Tämä on vaikuttanut myös Kuopiossa sijaitseviin toimipaikkoihin, ja joissain tapauksissa on ollut riski teollisten toimintojen alasajoista. Yrityspalvelu on ollut aktiivisesti mukana etsimässä ratkaisuja yritysten haastaviin tilanteisiin. Talouden laskusuhdanne näkyy erityisesti työttömyysasteessa, joka on noussut yli 12 prosenttiin.

Piilotyöpaikkoja tunnistetaan isoissa organisaatioissa, mutta näiden kerääminen suuresta massasta on haasteellista. Kaupungin maksamat Kela-vastemaksut ovat suuret, joskin vertailukaupunkeihin nähden pärjätään hyvin. Yrityspalvelut ja työllisyyspalvelut ovat perustaneet toimialatiimejä, mm. kaupan ja teollisuuden aloille. Tarkoituksena on, että asiantuntijat eivät hoitaisi vain työllisyyspalvelun asiakkaita, vaan hoidossa olisi myös yritysrajapinta, jotta piilotyöpaikat löydettäisiin. Tavoitteena on palvella myös yrityksiä, ei ainoastaan työttömiä työnhakijoita.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan yhteistyön luominen ja kehittäminen työllisyyspalvelun kanssa on vahvistumassa.

Elinvoimaisuuden vertailutietoja

Vertailu perustuu kahteen erilaiseen alueiden elinvoimaisuutta sekä veto- ja pitovoimaa mittaavaan tutkimukseen sekä tilastokeskuksen avoimiin tietokantatilastoihin. Sekä Alueiden tutkimuksen elinvoimaindeksiin, että EVP-indeksiin koostamiseen on käytetty hyvin samankaltaisia indikaattoreita kokonaistuloksen laskennassa. Vuoden 2025 indeksien laskennassa on käytetty saatavilla olevia tietoja, joista suurin osa on vuodelta 2024. Tutkimuksissa on mitattu väkilukua ja väestörakenteen kehitystä, koulutustasoa, työllisyyttä ja sairastavuutta. Elinvoimaa kuvaavina mittareina tutkimuksissa on käytetty mm. työllisyysastetta, yritysten liikevaihtoa, yritysten määrän kasvua, toimialadiversiteettiä, työpaikkaomavaraisuutta, yritystiheyttä, taloudellista huoltosuhdetta ja avoimen sektorin työpaikkamuutosta.

Verrokkikaupungeiksi poimittiin asukasluvultaan kolme suurempaa ja kolme pienempää kaupunkia. Tarkempaan vertailuun on otettu kaupungin elinvoimaisuuteen ja yrittäjyyteen liittyviä tutkimuksissa esitettyjä mittareita.

WSP Alueiden tutkimus

Vuonna 2025 tutkimuksessa Kuopio sijoittui kaikkien Suomen kuntien joukossa sijalle 36. Verrokkikaupunkien joukossa Kuopio sijoittui neljänneksi.

Verrokki-kaupungit	Sijoitus 2023	Sijoitus 2024	Sijoitus 2025	Elinvoima-indeksi 2023	Elinvoima-indeksi 2024	Elinvoima-indeksi 2025
Oulu	23	20	19	153	154	145
Jyväskylä	26	28	28	150	150	139
Turku	40	34	30	142	145	138
Kuopio	38	36	36	143	143	136
Joensuu	42	46	52	141	139	130
Lahti	65	74	56	132	129	128
Pori	70	71	62	131	130	126

EVP-indeksi

EVP-indeksin mukaan vuonna 2025 Kuopio sijoittui kaikkien kuntien joukossa sijalle 28. ja vuonna 2024 sijoitus oli 29. Verrokkikaupunkien joukossa Kuopio sijoittui vuonna 2025 neljänneksi.

Verrokki-kaupungit	Vuoden 2024 tulokset*)				Vuoden 2025 tulokset			
	elinvoima-indeksi	veto- ja pitovoima-indeksi	yhteis-indeksi	sijoitus EVP-indeksin mukaan	elinvoima-indeksi	veto- ja pitovoima-indeksi	yhteis-indeksi	sijoitus EVP-indeksin mukaan
Oulu	64,1	76,6	70,4	15	64,2	75,1	69,6	12
Turku	59,9	81,9	70,9	14	54,8	84,0	69,4	13
Jyväskylä	59,3	71,9	65,6	26	58,0	71,6	64,8	26
Kuopio	54,5	75,7	65,1	29	53,7	75,2	64,5	28
Lahti	49,5	63,6	56,5	43	47,1	65,6	56,3	45
Joensuu	49,5	61,7	55,6	52	49,8	62,5	56,1	46
Pori	49,2	48,3	48,8	76	46,9	50,3	48,6	82

*) 2 vuoden tulokset, sillä indeksien laskentatapa muuttui vuonna 2024. Sijoitusten laskennassa käytetty tekoälyä.

Alla olevaan taulukkoon on poimittu Kuopiota koskevia Alueiden tutkimuksessa ja EVP-indeksin laskennassa käytettyjä indikaattoreita vuosilta 2022-2024.

Saatavilla olevia indikaattoritietoja Kuopiosta	2022	2023	2024	Kehitys edelliseen tulokseen verrattuna
Väestörakenne ja sen muutos				
Väkiluku ¹	122 594	124 021	125 666	Positiivinen kehitys
Väkiluvun muutos prosentteina 10 vuoden aikana ¹	7,5 %	7,7 %	8,2 %	Positiivinen kehitys
Syntyvyys (mittarina syntyneiden ja kuolleiden erotus suhteessa väkilukuun, keskiarvo 10 vuodelta) ²	-0,04 %	-0,08 %	-0,09 %	Heikentynyt
Syntyneiden ja kuolleiden erotus ²	-276	-304	-83	Positiivinen kehitys
Nettomuutto (kuntien välinen nettomuutto sekä nettomaahanmuutto suhteessa väkilukuun) ³	1,09 %	1,40 %	1,36 %	Heikentynyt
Alle 55-vuotiaiden osuus väkiluvusta ¹	65,3 %	65,3 %	65,4 %	Positiivinen kehitys
Ulkomaalaistaustaisten osuus (%) ¹	3,2 %	3,9 %	4,8 %	Positiivinen kehitys
Opiskelijoiden osuus väestöstä (%) ⁴	9,2 %	9,2 %	9,5 %	Positiivinen kehitys
15–34-vuotiaiden nettomuutto (1000 as. kohden) ³	4,4	3,7	2,1	Heikentynyt
Sisäinen muuttovilkkaus (1000 as. kohden) ²	140	132	134	Positiivinen kehitys
Koulutustaso				
Korkeakoulutettujen osuus väkiluvusta (15 vuotta täyttänyt väestö) ⁵	35,3 %	35,9 %	36,2 %	Positiivinen kehitys
Koulutustasomittain (ilmaisee väestön koulutustason, joka on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritetun korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti). ⁵	414,7	419,8	422,1	Positiivinen kehitys
Sairastavuus				
Työllisten sairastavuus pv/työllinen. Maksetut sairauspäivät suhteessa työllisten määrään, keskiarvo 10 vuodelta. Korvatut päivät yht. (sis. sairaus-, osasairaus-, YEL-, tartuntatauti- ja luovutuspäivärahat) ^{4 ja 8}	8,1	8,2	8,3	Heikentynyt
Yhden vuoden sairauspäivät/työllinen ^{4 ja 8}	8,9 pv	8,8 pv	8,8 pv	Ei muutosta
Sairastavuusindeksi (ikävakioitu) Alueen indeksilukua tulkitaan suhteessa koko maan lukuun, joka saa arvon 100. Mitä suuremman arvon alue saa, sitä yleisempää on sairastavuus tällä alueella. Alueen sairastavuusindeksilukuun vaikuttavat sairauksien yleisyyden lisäksi myös niiden indeksipainotus. ⁹	117,6	117,0	tietoa ei saatavilla	Positiivinen kehitys

Saatavilla olevia indikaattoritietoja Kuopiosta	2022	2023	2024	Kehitys edelliseen tulokseen verrattuna
Työllisyys ja yritykset				
Työllisyysaste (18–64-vuotiaat) Eli työllisten prosenttiosuus samanikäisestä väestöstä ⁴	71,4	70,5	69,9	Heikentynyt
Taloudellinen huoltosuhde (Kuvaa työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien yhteenlaskettua määrää suhteessa 100 työssäkäyvää henkilöä kohti) ⁴	128	131	132	Heikentynyt
Työpaikkaomavaraisuus (Ilmaisee alueella työssäkäyvien ja alueella asuvan työllisen työvoiman määrän suhteen. Jos työpaikkaomavaraisuus on yli 100 %, on alueen työpaikkojen lukumäärä suurempi kuin alueella asuvan työllisen työvoiman lukumäärä.) ⁴	103,0	103,0	tietoa ei saatavilla	Ei muutosta
Avoimen sektorin työpaikkamuutos (%) 2 vuoden aikana ⁴	+ 3,9 %	-0,9 %	tietoa ei saatavilla	Heikentynyt
Yritysten toimipaikkojen liikevaihto € / asukas ⁶	60 198	59 190	58 279	Heikentynyt
Yritysten määrän muuttuminen vuodessa ⁷	320	256	158	Heikentynyt
Yrityisperustanta (1000 as. kohden). Muuttuja huomioi myös lopettaneet yritykset. ⁷	2,6	2,1	1,3	Heikentynyt
Yritystiheys (Yritysten määrä suhteessa 1000 yli 18-vuotiaaseen asukkaaseen) ⁷	76,8	78,3	78,7	Positiivinen kehitys

Tilastokeskus: ¹väestörakenne, ²kuolleet/väestönmuutokset alueittain, ³muuttoliike, ⁴työssäkäynti, ⁵väestön koulutusrakenne, ⁶ alueellinen yritystoimintatilasto, ⁷aloittaneet ja lopettaneet yritykset, ⁸ Kelasto, sairauspäivärahojen saajat ja maksetut etuudet, ⁹THL Sotkanet

Havainnot

Kuopion väestöpohja vahvistuu tasaisesti, mutta kehitys ei toistaiseksi heijastu työmarkkinoihin tai yritystoimintaan. Väkiluvun kasvu, koulutustason nousu ja parantunut luonnollinen väestönlisäys luovat myönteisen perustan elinvoiman kasvulle. Samanaikaisesti kuitenkin työllisyysaste sekä yritystoiminnan liikevaihto ovat laskeneet ja yritysten määrän kasvu on hidastunut.

4.6 Kansalaistoiminnan palvelut

Kansalaistoiminnan palvelut (1.1.2026 alkaen yhteisöpalvelut) on osa sivistyksen toimialan palveluita. Kansalaistoiminnan palveluissa toteutetaan poikkihallinnollista toimintaa kaupungin yksiköiden välillä osana normaalia perustoimintaa kulttuuri-, liikunta- ja järjestöpalveluissa, ehkäisevän päihdetyön ja hyvinvoinnin edistämisen sekä asukastoiminnan ja tapahtumapalveluiden osana. Palveluista hyvinvoinnin edistämisen koordinointi sekä ehkäisevän päihdetyön koordinointi kuuluvat kuntien lakisääteisiin tehtäviin (kunnalla velvoite seurata asukkaiden hyvinvoinnin ja päihteiden käytön tilaa ja raportoida siitä säännöllisesti).

Ehkäisevään päihdetyöhön on saatu lisäresurssiksi ehkäisevän päihdetyön suunnittelija. Resurssin lisäämisestä huolimatta työaika ei riitä esim. kouluilla järjestettäviin päihdetyön luentoihin ja päihdevalistukseen. Käytännössä kouluilla tehtävä päihdevalistus on opettajien vastuulla. Nuorisotoimen kanssa tehtävä yhteistyö päihdetyössä on vähäinen. Asian uskotaan korjaantuvan, sillä tahtotila yhteistyön lisäämiseen on vahva. Päihdetyössä kaupungin rooli on ennaltaehkäisevässä työssä ja hyvinvointialueen roolina ammatillinen osaaminen. Tässä tärkeä tekijä on kunnossa oleva yhdyspinta toimijoiden välillä.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että ehkäisevässä päihdetyössä lisätään yhteistyötä nuorisotoimen kanssa.

Hyvinvointibarometri

Kansalaistoiminnan palveluissa on kehitetty lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilan mittaamiseen kyselypohjainen työväline, hyvinvointibarometri, joka täydentää kouluterveyskyselyn tuottamaa tietoa. Kysely tuottaa monipuolista tietoa mm. elintavoista, osallisuudesta, kiusaamisesta ja asuinympäristöstä ja mahdollistaa aineiston analysoinnin koulukohtaisesti. Tavoitteena on ottaa kysely käyttöön kaikilla kouluilla.

Hyvinvointibarometrin edelleen kehittäminen ja kyselyn laaja, säännöllinen käyttöönotto koetaan tärkeäksi. Barometrin käyttöönotto uuden strategia- ja valtuustokauden alussa tuottaisi mahdollisuuden arvioida lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehitystä uuden strategian ja valtuustokauden aikana. Laaja käyttöönotto edellyttää yhteistä tahtotilaa sivistyksen toimialan johdolta sekä sopimista aineiston ja kyselyn vastuutahosta. Aineisto tuottaisi kiinnostavaa tietoa myös yliopiston tutkimustarpeisiin, joka puolestaan tukisi merkittävästi Kuopion lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittämistä.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilan mittaamiseen kehitetty hyvinvointibarometri täydentää kouluterveyskyselyn tuottamaa tietoa. Se tuottaa mahdollisuuden arvioida lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehitystä ja tukee sen kehittämistä.

4.7 Hyvinvointikertomus

Kunnilla on lakisääteinen velvoite edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 6 §:ssä kunnille on säädetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä seuraavanlaisia tehtäviä:

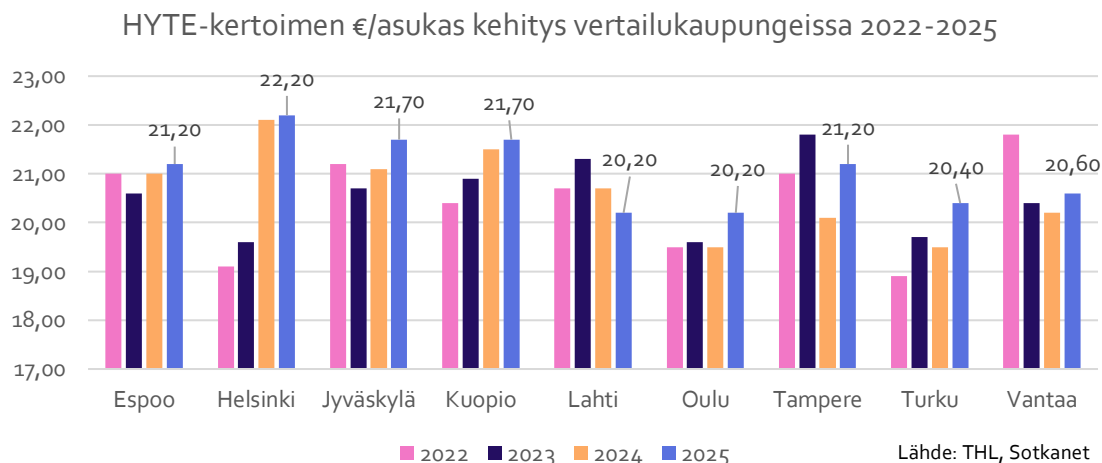
- Ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omassa toiminnassaan.
- Asetettava strategisessa suunnittelussa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet.
- Tehtävä päätösten vaikutusten ennakoarviointi ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen kohdistuvista päätöksistä väestöryhmittäin.
- Nimettävä terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutaho.
- Seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Raportoitava valtuustolleen vuosittain hyvinvoinnista ja terveydestä (hytestä) ja valmistettava valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista.
- Toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan sekä tehtävä yhteistyötä alueella toimivien hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.
- Edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaa edellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.
- Osallistuttava vuosittain hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskeviin neuvotteluihin.

Hyvinvointikertomus on nykytilan kuvaus kuopiolaisten terveydestä ja hyvinvoinnista. Se sisältää seurantatietoja ja tilastoaineistoa asukkaiden hyvinvoinnin tilasta saatavilla olevan datan mukaan. Hyvinvointikertomuksen indikaattorit muodostuvat väestörakennetta, sosioekonomista asemaa, hyvinvointia ja terveyttä sekä palvelujen käyttöä ja toimivuutta kuvaavista tiedoista. Tarkastelua toteutetaan väestöryhmittäin, kuten iän tai sukupuolen mukaan. Hyvinvointikertomuksen indikaattorit kerätään useista lähteistä. Hyvinvointikertomuksessa on kuvattu myös Kuopion kaupungin toteuttama toiminta hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Hyvinvointikertomuksen pohjalta laaditaan hyvinvointisuunnitelma.

Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2026 – 2030 jatkaa työtä Hyvinvoiva Kuopio 2030 -ohjelman toteuttamiseksi. Päätöksentekoon se etenee kevään 2026 aikana. Suunnitelma sisältää lakisääteiset lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman, iäkkäiden hyvinvointisuunnitelman ja ehkäisevän päihdetyön suunnitelman sekä arjen turvallisuutta käsitteleviä osioita.

Hyvinvointisuunnitelman avulla ohjataan ja kehitetään hyvinvoinnin edistämistyötä koko kaupungissa. Hyvinvointisuunnitelma on dokumentti, joka nostaa esiin tavoitteet, toimenpiteet ja teot kuopiolaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Vuosittain laadittavissa hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vuosiraporteissa tarkastellaan asetetuissa tavoitteissa etenemistä sekä toteutunutta toimintaa. Tavoitteissa etenemistä arvioidaan myös talousarvion toteutumisen yhteydessä.

HYTE-kerroin (hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa) on kannustin, jonka avulla halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta hyvinvoinnin edistämiseksi. Kannustimen suuruus vaihtelee n. 7-22 euron välillä asukasta kohden. Kaupunki suuntaa toimintaansa kehittämistä vaativiin osa-alueisiin, jolloin kaupungin on mahdollista saada enemmän rahaa.

Kunnan saaman lisäosan suuruus määräytyy toimintaa kuvaavien prosessi-indikaattoreiden ja hyvinvoinnin tilaa kuvaavien tulosindikaattoreiden pohjalta, joita on yhteensä 20 kpl. Tulosindikaattoreilla mitataan lähtökohtaisesti muutosta. Tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan. Prosessi-indikaattorit kuvaavat voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Indikaattorit kuvaavat edellytysten luomista vaikuttavalle ja koordinoitulle hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

HYTE-kertoimen indikaattoreiden kehitys Kuopiossa	2022	2023	2024	2025
HYTE-kerroin	72	74	69	70
Prosesi-indikaattoreiden keskiarvo	91	91	92	92
Tulosindikaattorien keskiarvo	52	57	47	49

Kuopion prosessi-indikaattorin keskiarvo on pysynyt tasaisena (arvot 91–92). Vuonna 2025 Kuopiolla oli yhdeksän suurimman kaupungin vertailussa paras tulos prosessi-indikaattoreissa. Tulosindikaattorin keskiarvon osalta Kuopio sijoittui vertailukaupunkien joukossa viidenneksi vuonna 2022. Vuonna 2025 Kuopion sijoitus oli parantunut neljänneksi.

Prosessi-indikaattorit (0–100)	Kuopio	Kuopio	Koko maa	Koko maa
	2025	2024	2025	2024
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja väli-palojen järjestämisessä	*	1**	*	7
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit	*	83	*	66
Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus	*	100	*	91
Kunnan palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja	100	100	91	86
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista	100	100	91	82
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	100	100	78	58
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille	100	100	93	93
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä	100	100	99	96
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä	100	100	92	92
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen	100	100	89	89
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	100	100	28	20
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa	100	100	77	77
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin	100	100	60	60
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa	*	96	*	80
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elinta-voista ja niissä tapahtuneista muutoksista	100	100	87	76
*Vuoden 2025 tuloksia ei ole vielä saatavilla.			Lähde: THL, Sotkanet	
** Tiedonkeruussa kysyttiin: "Onko koulussa noudatettu kouluruokailusuositusta koululounaan ja väli-palojen järjestämisessä?" Suosituksen mukaan sopiva aika lounaan syömiselle on n. klo 11–12. Vähimmäisaika ateriointiin on 30 min. Jos kysymykseen suosituksen noudattamisesta oli vastattu "Kyllä" ja ensimmäinen lounas tarjottiin n. klo 10.45 tai myöhemmin ja ruokailuun oli varattu aikaa yli 25 min., katsottiin suosituksen toteutuvan.				

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan koulujen suurten oppilasmäärien ja riittämättömien ruokailutilojen takia kaikki oppilaat eivät mahdu tai ennätä syömään suositusten mukaisessa raamissa. Kuopio ei pääse kouluruokailusuosituksen osalta mittarin tavoitteeseen, ellei konkreettisia toimenpiteitä pystytä tekemään.

Tulosindikaattorit (0–100) skaalattu tapahtuneen muutoksen perusteella	Kuopio 2025	Kuopio 2024	Yhdeksän suurim- man kaupungin ka. 2025
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori	61	40	50
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	33	69	41
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	46	48	45
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	54	31	52
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	51	44	65

Tulosindikaattorien arvoja verratessa Suomen yhdeksän suurimman kaupungin keskiarvoon, Kuopio saa keskiarvoa heikomman tuloksen indikaattoriluvusta 8.–9. -luokkalaisten terveydentilan kokemuksen osalta. Työkyvyttömyyseläkettä saavien indikaattori on kehittynyt parempaan suuntaan, mutta indikaattorin arvo jää silti alle suurten kaupunkien keskiarvon.

THL arvioi indikaattoreiden soveltuvuutta määräajoin ja tarvittaessa muuttaa niitä. Indikaattoreita muuttamalla saadaan näkyville kuntien hyvinvoinnin edistämisen toiminnassa olevia eroja. Hyvinvointikertomuksessa kuopiolaisten hyvinvoinnin tilaa seurataan noin 110 indikaattorin kautta. Kuopiossa indikaattorit ovat pääosin hyviä, mutta sairastavuuden kautta katsottuna Kuopio sijoittuu vuoden 2023 ikävakioidun sairastavuusindeksin perusteella 263. sijalle Suomen 292 kunnan joukossa. Hyvinvointihaasteet liittyvät etenkin mielenterveyteen, mutta myös sairastavuuteen, työkykyyn sekä elintapoihin. Lapsilla ja nuorilla korostuu etenkin ahdistuneisuus.

Kuopio sijoittuu hyvin vertailukaupunkien joukossa HYTE-kertoimen pisteiden osalta, vaikka Kuopiossa sairastavuus onkin suurta.

4.8 Markkinointi ja markkinointiyhteistyö

Markkinoinnin ja viestinnän avulla edistetään kaupungin vetovoimaa, kasvua ja asukkaiden hyvinvointia. Valtakunnallisen, kasvua tukevan vetovoimamarkkinoinnin tavoitteena on vahvistaa positiivisia mielikuvia, lisätä kaupungin elinvoimaisuutta sekä houkutella alueelle opiskelijoita, osaavaa työvoimaa, yrityksiä ja investointeja. Alueen mielikuvat vaikuttavat yhä enemmän siihen, minne ihmiset päättävät muuttaa. Paikallisen, asukkaiden hyvinvointia edistävän kaupunkimarkkinoinnin tavoitteena on kuopiolaisten hyvinvoinnin tukeminen ja aktiivisuuden lisääminen. Tämä tehdään palveluiden kehittämisen, kaupungin brändin vahvistamisen ja viestinnän avulla.

Markkinointi- ja viestintäyksikkö vastaa kaupungin kokonaisviestinnästä ja sen edellytysten luomisesta. Yksikkö kehittää, ohjaa ja koordinoi markkinointia ja viestintää, antaa asiantuntija-apua sekä järjestää henkilöstön markkinointi- ja viestintäkoulutusta. Jokaisella palvelualueella toimii yksiköiden markkinoinnin ja viestinnän yhdyshenkilöitä. Palvelualueilla ja yksiköillä on lisäksi tiedotusvastaavat ja tiedotusyhdyshenkilöt.

Vaikuttavuus ja tavoitettavuus

Kaupungin veto- ja pitovoimaa vahvistetaan jatkuvalla ja monipuolisella viestinnällä. Tiedottamalla kaupungin palveluista ja kuntalaisten osallistumismahdollisuuksista lisätään pitovoimaa eli halua jäädä Kuopioon. Valtakunnallinen uutisointi Kuopion hyvistä asioista kasvattaa puolestaan alueen vetovoimaa. Kaupungin julkaisuista Kuopio by Nature julkaisu on "veto-voimajulkaisu" ja Kohtaamisia-lehti "pitovoimajulkaisu" (suunnattu asukkaille). Inklusiivisuus (yhdenvertainen ja syrjimätön sekä kaikkia osallistava ja mukaan ottava toimintatapa) otetaan huomioon viestinnässä - kaupungin verkkosivuista tehdään selkokieli-versio ja viestinnän henkilöstö on opiskellut selkokielen käyttöä. Toisena panostuskohteena selkokielisyyden lisäksi on vieraskielinen viestintä. Kohtaamisia-lehti luetaan myös ääniversioksi.

Kaupunki on saanut vuonna 2023 demokratiatunnustuksen kielellisen saavutettavuuden edistämisestä erityisesti kaupunginvaltuuston kokousten tulkkauksessa. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan saavutettavuutta kehitetään edelleen, mm. verkkosivuista on tulossa selkokieli-versio, vieraskieliseen viestintään panostetaan ja Kohtaamisia-lehti luetaan myös ääniversioksi. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että saavutettavuus on tunnistettu pitkäjänteiseksi työksi ja siihen panostetaan jatkuvasti.

Matkailuviestinnässä sosiaalisen median sisällön tuottamisessa on kokeiltu ja jonkin verran hyödynnetty ulkopuolista tekijää. Korkeiden kustannusten vuoksi pääpaino on kuitenkin omalla sisällön tuotannolla. Arjen tasolla tapahtuva viestintä kohdistuu pitovoimaan, esim. tapahtumista viestiminen. Lisäksi oppilaitosyhteistyössä pyritään korostamaan opintopolun jälkeistä aikaa. Tämä edellyttää, että palvelupolut ovat kunnossa. Mukaan tarvitaan myös kaupakamarit ja yritykset, jotka ottavat valmistuneita töihin. Mielialajohtamiseen on panostettu, sillä kaupungissa on tunnistettu tarve kertoa hyvistä asioista vastapainona arjen ikäville uutisille. Vallitseva mieliala kertoo kaupungin menestyksen mahdollisuuksista. Kaupungin hyvä markkinointiviestintä on tavoitteellisesti mielialaan vaikuttamista. Tähän tähtää mm. Kuopiosta kuuluu hyvää -viestintäsarja.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että mielialaa kohottavaa positiivista markkinointiviestintää tehdään aktiivisesti.

Markkinointi-viestintäyksikkö tekee markkinointiyhteistyötä tapahtumajärjestäjien ja pääsarjaseurojen kanssa. Käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa ostetaan näkyvyyttä kampanjakohtaisesti eri medioista. Kaupunki on ollut mukana esim. torilla pidetyissä juhlissa.

! Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan kaupungin markkinointiviestintä on monissa tapahtumissa mukana. Tarkastuslautakunta suosittelee arvioimaan tai mittaamaan, mihin kannattaa panostaa. Tärkeää on myös huomioida eri ikäryhmät ja elämäntilanteet

Tilojen ja alueiden tapahtumamyynä

Monimuotoisen kaupunkikulttuurin, tapahtumien ja matkailun edistäminen on yksi valtuustoon nähden sitova tavoite, jonka mittareita ovat tapahtuma-avustukset ja tapahtumakävijät. Toimenpiteinä on mainittu tapahtumajärjestäjäpalveluiden kehittäminen ja tapahtumien hyödyntäminen Kuopion markkinoinnissa. Tapahtumatuotannon vahvistaminen kaupunkikehittämisen näkökulmasta ja toimintaperiaatteiden laatiminen tapahtumajärjestäjän palvelukokemuksen vahvistamiseksi.

Tehdyn selvityksen mukaan tapahtumatiimi on perustettu ja siihen on palkattu kaksi henkilöä. Tilamyynnin prosessia on kehitetty ja vastuhenkilöt on määritetty. Tilakortit on tehty ja tilat on jaettu tilatarjottimiin. Uuden CRM-järjestelmän käyttöönoton, tilavarausjärjestelmän mahdollisen päivityksen ja raportointitapojen yhtenäistämisen odotetaan parantavan tiedon saantia ja seuranta.

Tarkastuslautakunta on tutustunut taidelukio Lumitin tiloihin. Esittelyn aikana kuultiin, että lukion "Black box" -monitoimiteatterisalissa oleva tekniikka on yhteneväinen musiikkikeskuksen ja kaupunginteatterin tekniikoiden kanssa. Yhtenäinen tekniikka mahdollistaa mm. sujuvat sijaisjärjestelyt poissaolojen aikana. Kuopio 250 -kyselyn mukaan kaupungissa on vähän tiloja, jotka sopivat keskikokoisille, n. 450 hengen tapahtumille. Saadun selvityksen mukaan muuttamalla investointihankinnalla Lumitin liikuntasali pystyttäisiin päivittämään vastaamaan tähän tarpeeseen. Hankinta-asia on vireillä.

Kuopion tapahtumakaupungin kehittyminen -loppuraportissa on esitelty erilaisia mittareita, joiden avulla myynnin kehitystä voidaan seurata. Näitä mittareita ei käytetä kaupungin tilamyynnissä. Myöskään tavoitteita ei ole asetettu, joten onnistumista ei voida arvioida. Myynnin kehittämiseen kohdennettavien investointien takaisinmaksuaikaa ei voida arvioida, koska tietoja ei saada kerättyä. Tavoitteeksi oli asetettu 2-3 vuoden takaisinmaksuaika.

Tapahtumamyynä on pitkäjänteistä työtä, eikä tuloksia ole saatavissa nopeasti. Toiminnan tuloksia tuleekin seurata pitkällä ajanjaksolla. Saatujen selvitysten perusteella voidaan todeta, että tapahtumamyynnin toimintaa on jo kehitetty ja kehitetään koko ajan, mm. tapahtumatiilojen omaa henkilöstöä koulutetaan ja valmennetaan tapahtumatuotantoon, raportointikäytäntöjä yhtenäistetään ja toimintatukiprosessi päivitetään.

! Tapahtumamyynnin kehittämiseen on panostettu paljon - on hankittu erilaisia selvityksiä ja CRM-järjestelmä. Tehtyjen hankintojen tulisi sujuvoittaa prosesseja ja raportointia sekä tukea tiedolla johtamista. Huomiota tulee kiinnittää toiminnan tavoitteiden asettamiseen ja mittaamiseen.

Kuopio 250 -juhlavuosisiprojekti

Vuosi 2024 kohdistui juhlavuoden valmistelutoimintaan. Kuopio 250-juhlavuosisiprojekti jatkui koko vuoden 2025 ja huipentui juhlatuokkoihin marraskuussa. Vuonna 2025 toiminta keskittyi ohjelmakuun ja tuotantotukipäätöksiin, viestintään ja tapahtumien näkyvyyteen, monikieliseen viestintään kaupunkilaisille ja valtakunnallisiin kampanjoihin. Tavoitteena oli vahvistaa Kuopion asemaa elinvoimaisena tapahtumakaupunkina. Toissijaisina tavoitteina olivat tukitoimintojen kehittäminen. Projektissa kokeiltiin ja luotiin pysyviä toimintamalleja, kuten tapahtuma- ja tuotantotukimallien kehittäminen, yhteistuotantomallit ja kansalaislähtöisen toiminnan tuki.

Tanssivat vedet Kuvaaja: Vicente Serra

Kuopio250 -juhlavuosi tarjosi laajan, yli 800 tapahtuman kokonaisuuden. Tapahtumissa vieraili arviolta miljoona kävijää. Juhlavuoden ohjelma kohdentui kaikkiin ikäryhmiin, mutta erityisesti lapsiin ja nuoriin. Juhlavuoden lisäresurssit mahdollistivat laajan yhteisöllisten tapahtumien tarjonnan, mikä tuki sekä osallisuutta että yhteenkuuluvuuden tunnetta. Ohjelma toteutettiin laajassa yhteistyössä toimijoiden, kaupunkiorganisaation, yritysten, yhdistysten, kulttuurilaitosten ja asukkaiden kanssa. Juhlavuodelle asetetut tavoitteet toteutuivat. Juhlavuosi vahvisti Kuopion identiteettiä, lisäsi yhteisöllisyyttä ja osallisuutta, kehitti kaupunkia entistä elinvoimaisemmaksi tapahtumakaupungiksi ja kasvatti matkustajamääriä. Juhlavuosi lisäsi kaupungin houkuttelevuutta, vetovoimaa ja tuotti näkyvyyttä alueellisesti ja valtakunnallisesti.

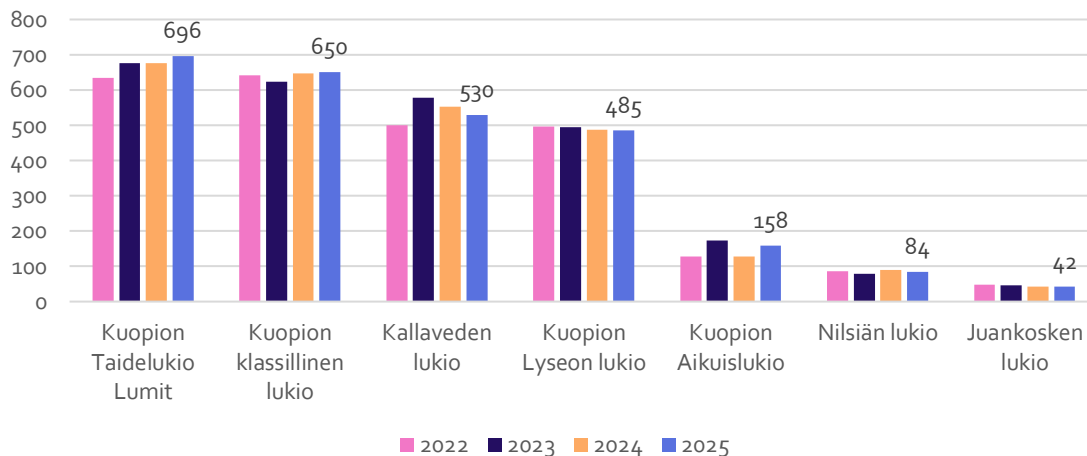
Kuopion joulutori
Kuvaaja: Vicente Serra

4.9 Lukiopalvelut ja toisen asteen yhteistyö

Kuopion lukiokoulutuksen tehtävänä on tarjota laadukasta ja monipuolista lukiokoulutusta oppivelvollisuusikäisille. Kuopion lukioverkkoon kuuluu kuusi päivälukiota sekä aikuislukio. Keskustan alueella sijaitsee neljä päivälukiota ja aikuislukio sekä viheralueella kaksi päivälukiota. Kuopion lukioissa on tarjolla myös erityisen koulutustehtävän linjoja (IB, urheilu, tanssi ja musiikki) sekä ilmaisutaidon ja liiketoiminnan painotetut opetuslinjat. Toimintaa ohjaa kaupungin kasvatus- ja koulutuspoliittinen ohjelma sekä valtakunnalliset säädökset ja opetussuunnitelmat.

Oppilasmäärät ovat pysyneet korkeina ja lukioiden vetovoima on hyvä. Maaseutukampuksen (Juankoski ja Nilsjä) lukioissa kaikki opiskelijapaikat eivät ole täyttyneet. Päivälukioissa opiskelijoita (20.9.2025) oli 2 487, kapasiteetti on pääosin täynnä. 4. vuosikurssin opiskelijoiden määrä on noussut viiden vuoden aikana (176 -> 274 opiskelijaa). Lukioon ensisijaisesti hakijoita oli kevään 2025 yhteishaussa 962, joka oli noin sata enemmän kuin vuotta aiemmin. Kuopion lukioihin hakeneiden määrä on kasvanut merkittävästi (+30 % viime vuosina), mikä kertoo palvelun vetovoimasta ja vaikuttavuudesta.

Kuopion lukioiden oppilasmäärät 2022-2025 (tilastopäivänä 20.9.)

Talouden tasapainottaminen

Tasapainotusohjelman pedagogiset vaikutukset aiheuttavat merkittävän riskin. Sopeutustoimet voivat mm. heikentää henkilöstön hyvinvointia, kaventaa opiskelijoiden valinnanvapautta, heikentää hyvinvointia ja opetuksen laatua sekä vähentää tukipalveluja. Hakijoita keskustan alueen lukioihin on aloituspaikkoja enemmän, kun puolestaan maaseutulukioissa paikkoja jäi täyttämättä. Tämä voi vaikuttaa palveluverkoston tasapainoon.

Valtakunnalliset, pakolliset opintojaksot, myös valinnaiset, on tarjottava. Kaikki opintojaksot, joilla ei ole vaikutusta ylioppilaskirjoituksissa menestymiseen, on karsittu pois. Talouden tasapainottamisen säästötavoite lukio-opetuksen syventävien ja soveltavien kurssien vähentämisestä oli ylioptimistinen. Tasapainotusohjelmassa olleet opetuksen ulkopuoliset tavoitteet saavutettiin pääosin. Esim. erilaisia sovelluksia ja järjestelmiä, joista osa on ollut jopa päällekkäisiä, on karsittu ja käyttöön on jätetty vain ne, joita oikeasti tarvitaan. Myös työmatkustamisesta on säästetty.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että talouden tasapainottamisen toimenpiteet tulisi olla realistisesti toteutettavissa.

Verrokkikaupunkeihin nähden lukion hallinnon resurssit ovat pienet ja tehtäviä on jouduttu jakamaan. Tilanne on aiheuttanut tyytymättömyyttä ja epävarmuutta sekä vaikuttanut työhyvinvointiin liiallisen työmäärän vuoksi. Aikaa tavanomaiseen tai kehittämistyöhön ei ole ollut riittävästi. Lukioden samoin kuin perusopetuksen kehittämistyö on ollut hankkeiden varassa. Talouden tasapainotustoimenpiteiden vuoksi hankkeiden omarahoitusosuutta on vähennetty ja monista kehittämishankkeista on jouduttu luopumaan. Tämän vuoksi asiantuntija- ja valmisteluapua on haluttu lisätä. Organisaatiota on muokattu siten, että eläköityneiden tilalle on palkattu henkilöitä valmistelu- ja kehittämistyöhön. Tehtäväkuvia ja rooleja on muutettu ja vastuuta on jaettu myös kouluille.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan organisaatiota on tarkasteltu kriittisesti. Henkilöstöä on palkattu tehtäviin, joihin nykytarpeet kohdistuvat. Hallinnon järjestelyillä on luotu toimiva sijaisjärjestely ja henkilöriskiä pienennetty.

Toisen asteen yhteistyö

Kuopion lukioden yhteistyö on tiivistä ja laaja-alaista ja sisältää pedagogisen kehittämisen, yhteiset tapahtumat, digitaalisen kurssitarjottimen, hallinnolliset käytännöt sekä laatutoiminnan. Tämä tukee opiskelijoiden oppimismahdollisuuksia ja lukioden yhtäläistä toimintaa.

Yhteistyö ammatillisten oppilaitosten kanssa mahdollistaa kaksoistutkinnot ja monipuoliset opintopolut. Opiskelija voi suorittaa lukion oppimäärän ja ammatillisen perustutkinnon samanaikaisesti. Tämä tarjoaa laajemmat jatko-opintomahdollisuudet ja työelämävalmiudet. Toisen asteen koulutukseen valmistava koulutus (TUVA) auttaa opiskelijoita siirtymään joustavasti joko lukioon tai ammatilliseen koulutukseen.

Lukiotoimen toimenpidesuunnitelma korostaa kumppanuuksia toisen asteen koulutuksen sisällä. Tavoitteena on rakentaa yhtenäinen koulutusketju, jossa lukioden ja ammatillisten oppilaitosten yhteistyö tukee opiskelijoiden sijoittumista jatko-opintoihin ja työelämään. Tämä sisältää mm. yhteisiä hankkeita, opintopolkujen joustavoittamista ja digitaalisten ratkaisujen hyödyntämistä. Yhteistyötä tehdään työelämän ja ammatillisen koulutuksen kanssa; esim. TET-jaksot ja yrittäjyys- ja työelämäkurssit. Lisäksi on työelämä- ja korkeakouluviikko (TYKO-viikko), jossa lukio-opiskelijat tutustuvat työelämään ja jatko-opintoihin.

4.10 Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuolto valvoo ja edistää elinympäristön terveellisyyttä vastaamalla elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalaissa säädetyistä edistämis-, valvonta-, neuvonta- ja tarkastustehtävistä sekä eläinlääkintähuollon ja eläinsuojelun osalta kunnalle kuuluvista tehtävistä. Ympäristöterveydenhuolto tukee ohjauksella ja neuvonnalla yritysten toimintaedellytyksiä sekä kilpailukykyä kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla.

Ympäristöterveydenhuollon palvelut tuotetaan Kuopion kaupungin alueelle. Eläinlääkintähuolto, suurelänpraktiikka ja suurelänpäivystys sekä joitakin eläinlääkärin pätevyyttä edellyttäviä muitakin virkatehtäviä ostetaan Karttulan alueelle Tervon kunnalta ja muualle Siilinjärven kunnalta.

Henkilöstö

Ympäristöterveydenhuollossa työskentelee vakituisesti yksitoista ympäristöterveystarkastajaa, ympäristöterveyspäällikkö, elintarviketarkastaja sekä tukipalvelut. Henkilöstö on erikoistunut valvonnan eri toimialoille. Henkilöstö on jaettu elintarvike-, huoneisto- ja vesitiimeihin. Henkilöstön saatavuus on ollut hyvä ja osaaminen on korkealla tasolla. Tämä voi osaksi selittyä sillä, että paikkakunnalla on korkeatasoista koulutusta. Henkilöstö on pystynyt erikoistumaan tiimissä tarvittavaan osa-alueeseen, eikä kaikkien tarvitse hallita kaikkea.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan henkilöstön osaaminen on korkealla tasolla ja henkilöstö on pystynyt erikoistumaan tiimissä tarvittavaan osa-alueeseen. Itä-Suomen aluehallintovirasto on arviointi- ja ohjauskäynnin raportissaan todennut ympäristöterveydenhuollon yksikön olevan monella tapaa alueellinen esimerkki.

Varautuminen

Ukrainan sota on muuttanut turvallisuustilannetta ja varautuminen on tehostunut. Ilmastonmuutos ja sään ääri-ilmiöt ovat lisääntyneet, esim. riskit talousveden saastumiseen ovat kasvaneet. Lisäksi kuumien kesien vuoksi hoitolaitosten ja päiväkotien lämpötiloja seurataan ja on havaittu, että päiväkotien pihalle kaivataan vihreää ja varjon paikkoja. Eläintautiriskit ovat kasvaneet, esim. lintuinfluenssan ja elintarvikkeiden laittoman maahantuonnin ja myynnin vuoksi. Muutoksiin on varauduttu kiristämällä tietoturvaa (esim. verkostotiedot on merkitty salaisiksi), päivittämällä häiriötilannesuunnitelmaa ja toimintakortteja sekä osallistumalla valmiusharjoituksiin vuosittain.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että ympäristöterveydenhuolto on huomioinut toimintaympäristössä ja turvallisuustilanteessa tapahtuneita muutoksia ja toteuttanut varautumista tehostavia toimenpiteitä.

Eläinlääkäripalvelut

Eläinlääkintähuollon tarve Kuopiossa on kasvanut kuntaliitosten myötä ja ollaan alueella, jossa on paljon eläimiä, mm. lypsykarjaa. Lähin suurelääklinikka on kuitenkin Kiuruvedellä. Kaupungilla ei ole yhtään omaa eläinlääkärinä, sen sijaan on useita eri sopimuksia eläinlääkäripalveluiden tuottamisesta. Eläinlääkäripalveluja koskevat sopimukset tulee päivittää nykyisen lainsäädännön mukaisiksi. Kaupungilla on mm. seuraavat sopimukset:

- eläinlääkäripalveluista (eläinlääkintähuolto, suurelainpraktiikka ja suurelainpäivystys sekä jotkin eläinlääkärin pätevyyttä edellyttävät muut virkatehtävät) Siilinjärven kunnan kanssa (ei koske entisen Karttulan kunnan aluetta). Siilinjärvi tuottaa palvelun ja määrittelee hinnat. Yhteistä toimielintä, jossa olisi edustus myös Kuopiosta, ei ole. Kuopio antaa lausunnon talousarviosta, mutta vaikuttamismahdollisuutta ei ole. Sopimukseen sisältyy eläinten hyvinvoinnin valvonta (eläinsuojelu) myös Karttulan alueella.
- Tervon kunnan kanssa Karttulan alueen eläinlääkäripalveluista (eläinlääkintähuolto, suurelainpraktiikka ja suurelainpäivystys sekä jotkin eläinlääkärin pätevyyttä edellyttävät muut virkatehtävät).
- Kuopio kilpailuttaa pieneläinpäivystyksen Kuopion sekä Siilinjärven yhteistoiminta-alueen kunnille ja laskuttaa osallistujakuntia käytön perusteella.
- Evidensian kanssa pieneläinpäivystyksestä (optiovuodet 2026–27). Kuopio kilpailuttaa pieneläinpäivystyksen, tekee sopimuksen ja laskuttaa muita kuntia käyntimäärien perusteella.
- kahden yksityisen klinikan kanssa kiireellisestä päiväaikaisesta eläinlääkintähuollosta. Klinikat ottavat vastaan kiireellisiä pieneläinasiakkaita virka-aikaan mahdollisuuksiensa mukaan.

Kuopio ei voi vaikuttaa hinnoitteluun tai maksutaksoihin minkään sopimuksen osalta, vaikka onkin kustannusten suurin maksaja. Maksut ovat erisuuruisia Siilinjärven hoitamalla alueella ja Tervon hoitamalla Karttulan alueella. Tämä aiheuttaa epätasa-arvoa, sillä kuopiolaisen asiakkaan kunnallisen palvelun käytöstä peritty maksu vaihtelee asuinpaikan mukaan.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan eläinlääkäripalvelujen tuottamisesta on useita eri sopimuksia. Siilinjärvi hoitaa Kuopion alueen suurelääkäripalvelut lukuun ottamatta Karttulan aluetta, jonne palvelun tuottaa Tervo. Palvelusta perittävät maksut ovat kuopiolaisille asukkaille eri suuruisia Siilinjärven hoitamalla alueella ja Tervon hoitamalla Karttulan alueella.

4.11 Savonia-ammattikorkeakoulu oy

Savonia-ammattikorkeakoulu on Pohjois-Savon alueella toimiva, yksi Suomen monialaisimmista ammattikorkeakouluista. Savoniassa opiskelee n. 9 000 opiskelijaa. Opiskelijoista n. 50 % tulee Pohjois-Savon alueelta. Henkilökuntaa on yli 600. Savonia ammattikorkeakoulun kampukset sijaitsevat Kuopiossa Mikrokadulla ja Musiikkikeskuksella, Iisalmessa ja Varkaudessa.

Savoniassa voi opiskella ammattikorkeakoulututkinnon ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon. Koulutusaloja on kuusi: liiketalous-, luonnonvara-, matkailu- ja ravitsemus-, kulttuuri-, sosiaali- ja terveys- sekä tekniikan alat. Tutkintotavoitteisen opiskelun lisäksi Savoniassa voi opiskella avoimessa ammattikorkeakoulussa. Eri toimialoille tarjotaan myös lisä- ja täydennyskoulutusta. Koulutuksen ohella Savonia palvelee ympäröivää yhteiskuntaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan avulla.

Opiskelijoita houkuttelevat Kuopioon kiinnostavilla tutkinto-ohjelmilla, Savonian hyvällä maineella ja opiskelijoiden suosituksilla. Näiden lisäksi kaupungin vetovoimalla on erittäin suuri merkitys. Pitovoiman osalta laadukkaat harjoittelu- ja työpaikat ovat keskeisessä roolissa.

Savonian monialaisuuden avulla pystytään palvelemaan sekä maakunnan kärkialoja että valtakunnallisia aloja. Valmistuneista 63 % (yli 800 hlöä) sijoittuu Pohjois-Savon alueelle. Savoniasta työllistyy 89 % (tilastovuosi 2023), 91 % (tilastovuosi 2022). Savoniasta työllistytään muita ammattikorkeakouluja paremmin, koska Savoniassa tehdään todella vahvaa työelämäyhteistyötä, mm. tutkintoihin sisältyy kaikille pakolliset harjoittelut, opinnäytetöistä 90 % on hankkeistettuja ja opiskelijaprojekteja on valtavasti.

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan Savonia-ammattikorkeakoulun koulutusvalikoima on monipuolinen ja koulutusta voidaan kohdentaa myös alueen tarpeiden mukaisesti.

Henkilöstön sitoutuminen

Henkilöstön sitouttamisen eteen on tehty monia toimenpiteitä. Henkilöstön osaaminen on tehty näkyväksi ja ajatellaan, että henkilöstö tekee arvokasta työtä työtehtävästä riippumatta. Savoniaan on luotu tiimimalli ja tiimit on vastuutettu tekemään ja suunnittelemaan asioita ja luomaan uutta. Tiimeillä on jatkuva seuranta ja onnistumisista palkitaan. Työtyytyväisyyttä ja työhyvinvointia mitataan tiimikohtaisesti.

Savonia oli vuonna 2023 isojen yritysten sarjassa (Great Place to Work –kisassa) Suomen paras työpaikka ja tämän jälkeen Savonia on saavuttanut vuosittain Suomen Innostavin työpaikka -sertifikaatin (People Power Indeksi / Eezy). Savonian Great Place to Work -sertifikaatin todettiin vahvistaneen positiivista työantajamielikuvaa. Osaajien saatavuus on erittäin hyvä sekä vakituisten että sijaisten osalta. Myös päteviä työntekijöitä on tarjolla.

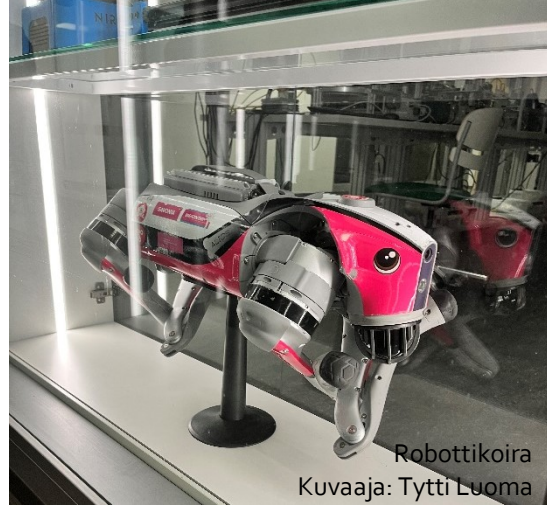

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan Savonia-ammattikorkeakoulu on hyvä paikka työskennellä ja tämän eteen on tehty toimenpiteitä ja tehdään edelleen.

TKI-toiminta (tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta)

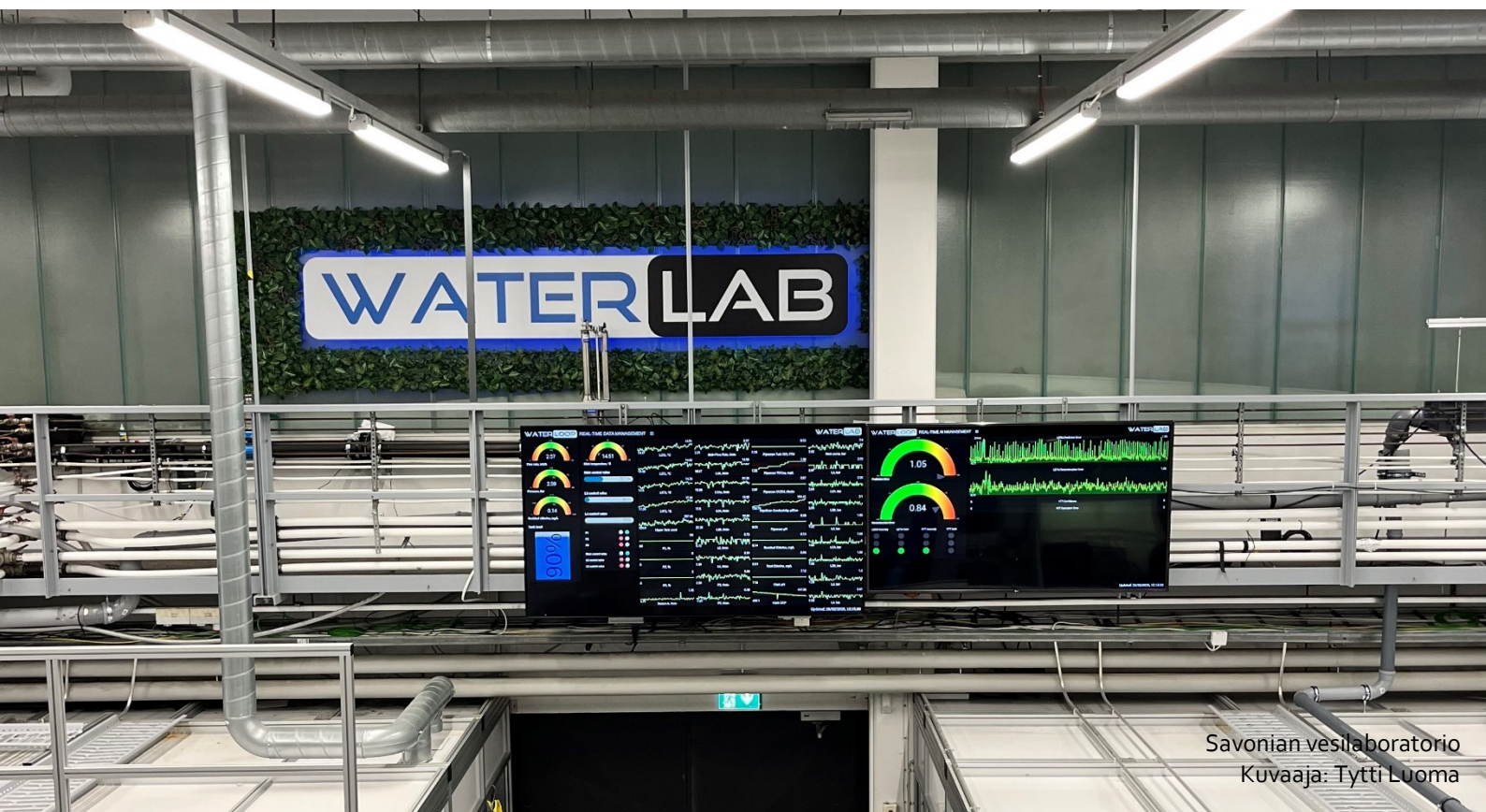
TKI-hankkeissa etsitään innovatiivisia ratkaisuja, kehitetään toimintamalleja, tuotetaan uutta soveltavaa tietoa sekä uudistetaan osaamista ja rakennetaan yhteistyöverkostoja. Tutkimusalat tuottavat koulutus-, testaus- ja analysointipalveluita yhdessä julkisten toimijoiden, alueen yritysten ja muiden kumppanien kanssa.

Hankemäärä on tällä hetkellä yli 10 milj. euroa. Tavoitteena on kasvattaa hankemäärä yli 20 milj. euroon. Jokaisen hankkeen lopussa tehdään hankekohtainen arviointi. Yhtenä esimerkkinä käytäntöön jääneistä hankkeista on AVEKKI-koulutus, jota myydään ympäri Suomen. (AVEKKI on toimintatapamalli ja koulutus uhka- ja väkivaltatilanteisiin ja erityisesti niiden ennaltaehkäisyyn.) Monessa hankkeessa osaaminen ja uusi tieto on kuitenkin hankalasti mitattavissa, esim. vaikutuksia 5 vuoden päähän on hankala nimetä. Yritysyhteistyön vaikuttavuuden mittaamiseen ei ole mittaria, joten arviointia ei asiasta voi tehdä. Tyytyväisyyskyselyjä tehdään yrityksille, mutta vastauksia ei useinkaan saada.

Robottikoira
Kuvaaja: Tytti Luoma

- ! Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan Savonia-ammattikorkeakoulun hankerahoituksen määrä kasvaa vuosittain. Hankkeiden vaikuttavuudesta, kuten esim. siitä, mitä alueellista hyötyä hankkeista on, ei saada kootusti.

Savonian vesilaboratorio
Kuvaaja: Tytti Luoma

4.12 Mestar Kuopio Oy

Mestar on Kuopion kaupunkikonsernin omistama osakeyhtiö. Päätoimeksiantajia ovat Kuopion kaupunki sekä monet konsernin muut toimijat ja yhtiöt. Yhtiön tehtävänä on kaupunkiympäristön rakentamisen ja kunnossapidon palvelujen tuottaminen Kuopio-konsernille. Laadukkaan ja kustannustehokkaan palvelutuotannon lisäksi tavoitteena on vastata omalta osalta Kuopion kaupungin kokonaiselinvoiman lisäämisestä voimassa olevan strategian painopisteiden mukaisesti.

Henkilöstö

Mestarilla työskentelee 205 henkilöä, jonka lisäksi aliurakoitsijoita on 100. Henkilöstömäärän kehitykseen vaikuttavat sään ja vuodenaikojen vaihtelut (kausityön osalta) sekä kaupunkirakentamisen tilauskanta, esim. infrarakentamishankkeiden osalta. Henkilöstön saatavuus ja pitovoima ovat olleet toistaiseksi hyvällä tasolla. Urakoitsijoiden puolella voi lähivuosina tulla yksittäisiä haasteita yrittäjien ikääntymisen vuoksi. Jos jatkajia ei löydy, kunnossapidon aliurakointiketjuissa voi syntyä pullonkauloja. Näitä pyritään ehkäisemään ennakoimalla tilanteet hyvissä ajoin.

Toinen toimintaan jatkossakin vaikuttava tekijä on kaupunkirakentamisen tilauskannan volyyminvaihtelu. Jos henkilöstöä joudutaan säännöllisesti lomauttamaan esim. lyhyen tilausnäkyvän tai talvirakentamisen vähäisyyden takia, on sillä ajan myötä vaikutusta työnantajakuvaan ja yhtiön maineeseen. Yhtiö käynnisti muutosneuvottelut loppusyksyllä 2025 sen jälkeen, kun se sai puitesopimusneuvottelujen jälkeen varmennetun tiedon talven 2026 alhaisesta tilauskannasta.

Kuopion kaupungin tavoitteita työllisyyden parantamiseksi ja osaavan työvoiman saatavuuden edistämiseksi toteutetaan työvalmennusyksikössä tarjoamalla mm. harjoittelupaikkoja. Toiminnallaan työvalmennusyksikkö pyrkii parantamaan vaikeasti työllistyvien tilannetta ja vähentämään kaupungille pitkäaikaistyöttömien työllistämisvelvoitteesta koituvia kustannuksia. Mahdollisten lomautusten aikana työvalmennusyksikkö toimii vajaalla kapasiteetilla.

Työvalmennukseen osallistuneet vuonna 2025	
Työkokeilu	21
Palkkatuki	11
Harjoittelu / työssä oppiminen / koulutussopimus	30
Työssäoppiminen / erityisryhmät, oppisopimus ja avotyö, mm. vammaispalvelut	16
Yhteensä	78

Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan Mestar toteuttaa kaupungin työllisyystavoitteita työvalmennusyksikössä, jossa on mm. työkokeilijoita, työssä oppijoita, työvalmennettavia ja maahanmuuttajia.

Yhteistyö

Omistajaohjaus ja omistajastrategia on vuoden 2025 alusta voimaan tulleiden uusien omistajapolitiittisten linjausten pohjalta selkeä. Yhteistyötä omien aliurakoitsijoiden kanssa tehdään säännöllisesti. Yhteistyön haasteita on tunnistettu eri toimijoiden välisissä ns. osaoptimoivissa rajapinnoissa ja toiminnan kokonaiskoordinaatiossa. Saadun selvityksen mukaan konsernin yhteisrakentamiskohteiden toimintaa voitaisiin selkeyttää kehittämällä yhdessä yhteisrakentamiskohteiden toimintaprosessia ja ohjausta. Tämä edellyttäisi sitä, että konsernin eri toimijat otettaisiin nykyistä aikaisemmassa vaiheessa mukaan yhteisrakentamiskohteiden suunnitteluun. Rakentamisen osalta tilauskanta ja tilauksista ilmoittaminen ovat tällä hetkellä lyhytjänteisiä. Aikataulun puitteissa ei ole mahdollista pohtia toteutukseen eri skenaarioita, vaihtoehtoisia toteutusmahdollisuuksia tai rakenteisiin hankittavia vaihtoehtoisia materiaaleja. Kunnossapidon osalta sopimusrakenne on pitkä ja ennakoitava, sillä 50 % alueurakoista hoidetaan puitesopimuksen mukaisesti.

Rakentamisen toiminnan ja tilauskannan kehittäminen

Vaihtoehtoisten toteutusten, massaoptimoinnin ja kiertotalouden edistämisen osalta ollaan vasta alkumetreillä, eikä Mestarin osaamista vielä hyödynnetä suunnitteluvaiheessa riittävästi. Esim. massaoptimoinnin hyödyntämiseksi materiaalikilpailutus pitäisi tehdä jo suunnitteluvaiheessa. Kustannussäästöjä voisi tulla myös kunnossapidon kustannuksiin, mikäli Mestar olisi mukana suunnittelemassa huoltokaluston kulkuväyliä. Arvion mukaan vaihtoehtoisilla toteutusratkaisulla ja Mestarin työmaaosaimisen hyödyntämisellä olisi saavutettavissa n. 5–10 % säästöt. Säästöjen aikaan saamiseksi olisi tärkeää pitää myös puitesopimuksen aikatauluista kiinni.

Kaupungin työllistämiseen liittyvät kriteerit olisi helpompi sisällyttää ja huomioida alihankinnoissa, jos hankkeita voitaisiin ajoissa jakaa osiin ja kilpailuttaa joidenkin työosuusien osalta. Hankkeiden suunnittelun varhentaminen mahdollistaisi pitkäjänteisemmän henkilöstösuunnittelun sekä työntekijöiden osaamisen systemaattisen kehittämisen, koska seuraavan vuoden toimintavolyymi olisi nykyistä paremmin ennakoitavissa. Lisäksi hankkeiden ennakointi mahdollistaisi pitkäjänteisemmän panostamisen uusiutuvaan teknologiaan ja kalustoon. Varautumisen osalta ei ole tarkkaa suunnitelmaa siitä, mikä yhtiön rooli on kaupungin varautumisen kokonaisuudessa.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että konsernin eri toimijat otetaan nykyistä aikaisemmassa vaiheessa mukaan yhteisrakentamiskohteiden suunnitteluun. Saadun selvityksen mukaan tilaajayhteistyö ja hankkeiden ennakoitavuus voivat mm. parantaa rakentamisen kustannustehokkuutta, pienentää kunnossapidon kustannuksia ja mahdollistaa pitkäjänteisen henkilöstösuunnittelun.

Joulutori 2025
Kuvaaja: Sari Düssel

5 KONSERNITAVOITTEIDEN JA -TALOUDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Kuopion kaupungin konsernirakenne 12/2025	Kaupungin omistusosuus %	Konsernin omistusosuus %
TYTÄRYHTEISÖT		
Järviseudun Työterveys Oy	60,20	60,57
Karttulan Virastokeskus Oy	75,80	75,80
Kiinteistö Oy Juankosken Pankkitalo	63,00	63,00
Kiinteistö Oy Juankosken Virastotalo	65,20	65,20
Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Kuopion Luukas	87,29	87,29
Kiinteistö Oy Kuopion Palolaakso	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Kuopion Keskuskenttä	100,00	100,00
Koillis-Savon Ympäristöhuolto Oy	64,00	64,00
Kuopion Energia Oy (al konserniti lin päätös)	100,00	100,00
Kuopion Sähköverkko Oy		100,00
Kuopio Innovation Oy	68,00	70,04
Kuopion Opiskelija-asunnot Oy (al konserniti lin päätös)	100,00	100,00
Kiinteistö Oy Turontalo		73,69
Kuopion Pysäköinti Oy	100,00	100,00
Kuopion Vesi Oy	86,00	86,00
Mestar Kuopio Oy	99,80	99,97
Niiralan Kulma Oy	100,00	100,00
Nilsian Teollisuuskylä Oy	99,66	99,66
Savonia-ammattikorkeakoulu oy	51,00	51,00
KUNTAYHTYMÄT		
Pohjois-Savon Liitto	53,47	53,47
Savon Koulutuskuntayhtymä (al konserniti lin päätös)	43,97	43,97
OSAKKUUSYRITYKSET		
Jättekukko Oy (al konserniti lin päätös)	49,51	49,51
Kiertokukko Oy		49,51
Servica Oy	47,40	47,54
YHDISTELEMÄTTÖMÄT OSAKKUUSYRITYKSET		
As Oy Pirtinketosato	36,45	36,45
Asunto Oy Ruukkimäki	24,25	24,25
Sansia Oy	23,88	28,55
Kiinteistö Oy Kuopion Studentia	23,39	23,39
Koillis-Savon Vesi Oy	25,20	25,20
Kuopio-Tahko Markkinointi Oy	29,00	29,00
Kuopion Ravirata Oy	29,00	29,00
Kys Invest Oy	48,78	48,78
Pohjois-Savon Matkailu Oy	36,76	36,76
Savon Kuituverkko Oy	26,49	26,49
<i>Kuopion Energia Oy:n al konsernin yhdistelyn kautta konserniin on yhdistelty Väre Oy ja FH Energia Oy</i>		

5.1 Konsernin toiminnanohjaus ja valvonta

Kuntalain 46 § mukaan omistajaohjauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä aktiivisesti myötävaikuttaa yhtiön tai muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Konsernin johdon muodostavat kaupunginhallitus, kaupunginhallituksen konsernijaosto sekä kaupunginjohtaja, hallintojohtaja ja talousjohtaja.

Konsernin toiminnanohjaus ja valvonta toteutettiin kaupunginvaltuuston joulukuussa 2024 päivittämän konserniohjeen sekä ajantasaistettujen omistajapoliittisten linjausten periaatteiden mukaisesti. Konserniohjeiden tavoitteena on tehostaa kaupunkikonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kaupunkikonsernia ja kaupungin muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kaupunkikonsernin kokonaisuus huomioon ottaen. Tytäryhteisönä kaupunkikonserniin kuuluvat yhteisöt noudattavat toiminnassaan konserniohjetta.

Kaupunginhallituksessa toimi omistajaohjausjaosto 31.5.2025 asti. 1.6.2025 lähtien omistajaohjauksen asiat on käsitellyt konsernijaosto. Konsernijaosto ohjaa ja valvoo kaupungin omistamien tai määräysvallassa olevien yhteisöjen toimintaa. Jaosto nimeää kaupungin edustajat yhteisöjen yhtiö-, yhtymä- ja vuosikokouksiin sekä valitsee kaupungin edustajat kaupungin organisaation ulkopuoliseen hallintoon. Konsernijaosto päättää kaupungin kannanotoista yhtiökokouksissa ja muissa vastaavissa kokouksissa käsiteltäviin merkittäviin asioihin, sekä ohjeiden antamisesta kaupunkia yhteisöissä ja säätiöissä edustaville henkilöille.

Konsernijaosto antaa konserniohjeen mukaiset omistajan ennakkokäsitykset. Pyynnöt ja vastaukset dokumentoidaan osaksi jaoston päätöksentekoa. Käytännön tasolla yhtiöiden kanssa käydään vuoropuhelua päätöksentekoon tulevista asioista konsernin kokonaisedun varmistamiseksi. Tytär- ja osakkuusyhteisöjen sekä muiden keskeisten yhteisöjen johdolle suunnattuja konserni-iltapäiviä järjestetään 1-2 kertaa vuodessa. Strategisten tytäryhtiöiden kanssa käydään tavoite- ja tuloskeskustelut kerran vuodessa. Keskusteluissa käydään läpi mm. keskeisimmät liiketoimintaan liittyvät ja asetettujen tavoitteiden saavuttamista uhkaavat riskit.

Vuonna 2025 tytäryhteisöjen toiminnan ja talouden seuranta toteutettiin neljännesvuosittain kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle laadittavan Kuopion kaupungin osavuositarkastuksen yhteydessä sekä tilinpäätöksessä. Raportointi sisälsi talousarviossa tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteumaseurannan sekä yhteenvedon kunkin yhteisön toiminnan ja talouden kehittymisestä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä raportoititiin osana johdon katsauksia tammi-kesäkuun osavuositarkastuksessa ja tilinpäätöksessä.

Arviointi tytäryhtiöiden hallituskokoonpanosta

Selvityksen tavoitteena oli arvioida, miten tytäryhtiöiden hallitusten nimitykset vastaavat kaupungin omistajapoliittisia linjauksia (KV 16.12.2024 § 97) ja omistajaohjausjaoston päätöstä konserniyhtiöiden hallitusten kokoonpanoista (23.4.2025 § 26). Lisäksi tarkasteltiin Kuopion nimeämien hallitusjäsenien vaihtuvuutta sekä valtuustokauden 2025 alussa että valtuustokauden 2021–2025 aikana. Selvityksessä arvioitiin myös, täytyivätkö tasa-arvolain mukaiset vaatimukset hallitusnimityksissä.

Arvioinnissa tarkasteltiin kymmentä kaupungin tytäryhtiötä, joihin Kuopio nimesi kuntavaalien 2025 jälkeen yhteensä 49 hallituksen jäsentä. Näistä 41 valittiin poliittisin perustein ja kahdeksan riippumattomina tai viranhaltijoina. Lisäksi muilla omistajilla (kunnat, hyvinvointialue) oli omat nimeämisoikeutensa, ja joissakin yhtiöissä hallitukseen kuuluu myös asukas- tai opiskelijaedustus.

Omistajapoliittisten linjausten mukaiset nimeämisperusteet

Yhtiöissä, joihin kaupunki nimeää enemmistön hallituksen jäsenistä, painotetaan hallituksen nimittämisessä yleisiä osaamispainotuksia sekä yhtiökohtaisessa omistajastrategiassa määritetyjä yhtiökohtaisia osaamispainotuksia.

Hallituksen nimittämisessä kaikissa yhtiöissä sovellettavat yleiset osaamispainotukset ovat:

- Yleinen liiketoimintaosaaminen (talous, investoinnit, rahoitus, riskienhallinta).
- Kaupunkiorganisaation päätöksenteko ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen.
- Hallitustyöskentelyn osaaminen, jota voidaan osoittaa kokemuksella tai suositelluilla koulutuksilla (esim. Kauppakamarin Hyväksytty hallituksen jäsen tai FCG:n Kunnallisen osakeyhtiön hallitusosaaja -koulutus)

Hallituksen osaamista arvioidaan kokonaisuutena siten, että hallituksella kollektiivina on osaaminen, joka kattaa yleiset hallituksen nimittämisessä painotettavat osaamisalueet sekä yhtiökohtaisesti määritellyt osaamispainotukset.

Osaamispainotukset keskeisissä yhtiöissä yleisten painotusten lisäksi	
Kuopion Energia Oy	<ul style="list-style-type: none"> • Energiatoimialan tuntemus • Asiakkuudet, myynti ja markkinointi • Riskienhallinta • Yhteiskunnallinen vaikuttaminen sekä kansallisella että EU-tasolla
Kuopion Vesi Oy	<ul style="list-style-type: none"> • Vesihuoltotoimiala • Riskienhallinta
Niiralan Kulma Oy	<ul style="list-style-type: none"> • Asunto- ja vuokramarkkinoiden toimialatuntemus • Sisäinen valvonta ja riskienhallinta • Yhteiskunnallinen vaikuttaminen
Kuopion Opiskelija-asunnot Oy	<ul style="list-style-type: none"> • Kestävä kehitys • Sisäinen valvonta ja riskienhallinta • Kiinteistö- ja vuokraustoiminta
Kuopion Pysäköinti Oy	<ul style="list-style-type: none"> • Liikennesuunnittelu-/pysäköintiala • Kiinteistö- ja vuokraustoiminta
Savonia-ammattikorkeakoulu oy	<ul style="list-style-type: none"> • AmkL 17 § mukaisesti hallituksen tulee edustaa monipuolisesti yhteiskuntaelämän ja ammattikorkeakoulun tehtäviin liittyvää asiantuntemusta ja hallituksessa tulee olla myös jäseniä, joilla on työ- ja elinkeinoelämän käytännön kokemusta ja tuntemusta • Hallituksen osaamispainotukset määrittävät ammattikorkeakoululaissa ja yhtiöllä on nimityksiä valmisteleva nimitysvaliokunta, joten yhtiölle ei aseteta omistaja toimesta hallituksen nimityksessä sovellettavia osaamispainotuksia.
Servica Oy	<ul style="list-style-type: none"> • Strateginen johtaminen • Henkilöstövaltaisen liiketoiminnan ymmärrys • Vastuullinen liiketoiminta • Viestintä ja brändinrakentaminen • Sisäinen valvonta ja riskienhallinta
Mestar Kuopio Oy	<ul style="list-style-type: none"> • Kestävä kehitys • Sisäinen valvonta ja riskienhallinta
Järviseudun Työterveys Oy	<ul style="list-style-type: none"> • Asiakkuudet • Digitalisaatio ja sen mahdollisuudet liiketoiminnassa

Nimitysprosessin kehittämisessä on otettu huomioon kuntalain 47 §:n mukainen riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Hallitusjäsenien osaamiskartoitusten jälkeen on rekrytoitu ulkopuolisia riippumattomia jäseniä / advisor-jäseniä, jotka täydentävät hallituksen osaamista.

Tytäryhtiö, omistusosuus	Kuopion nimitysoikeus / hallituksen koko yhtiöjärjestyksen mukaan Kuopion tavoitekokoonpano + muut nimeäjät	Kuopion nimeämien vaihtuvuus kunta- vaalien 2025 jälkeen
Kuopion Energia Oy 100 %	7/7 poliittinen 5, riippumaton 2	100 % (7)
Kuopion Vesi Oy 86 %	5/3-7 poliittinen 4, viranhaltija 1 + yhteinen advisor-jäsen 1, Siilinjärvi 2	80 % (4)
Mestar Kuopio Oy 100 %	7/5-9 poliittinen 6, viranhaltija / riippumaton 1 + pienosakkaiden edustaja 1	86 % (6)
Kuopion Pysäköinti Oy 100 %	5/1-8 poliittinen 4, viranhaltija / riippumaton 1	80 % (4)
Järviseudun Työterveys Oy 60 %	2 (pj.) / 3-8 poliittinen 2 + advisor-jäseniä 2, PSHVA 1, Siilinjärvi 1, Varkaus 1	50 % (1)
Servica Oy 47 %	2 / 4-8 poliittinen 2 + PSHVA 2, muut osakkaat 1-2, riippumaton 1-2	100 % (4)
Savonia-ammattikorkeakoulu oy 51 %	3 / 7-9 poliittinen 3 + lisalmi 1, Varkaus 1, elinkeinoelämä 2, opiskelijat 2	67 % (2)
Niiralan Kulma Oy 100 %	7 / 7-9 poliittinen 6, riippumaton 1 + asukkaat 2	100 % (7)
Kuopion Opiskelija-asunnot Oy 100 %	7 / 7-9 poliittinen 6, riippumaton 1 + asukkaat 2	86 % (6)
Koillis-Savon Ympäristöhuolto Oy 64 %	ei määritelty / 6 poliittinen 2, viranhaltija 1	66 % (2)

Nimeämiset vastasivat omistajaohjausjaoston linjausta hallitusten kokoonpanoista, lukuun ottamatta Servicaa, johon nimettiin konsernijaoston päätöksellä (11.9.2025) tavoitetta enemmän jäseniä (kahden sijasta kolme). Valtuustokauden vaihtuessa hallitukset uudistuivat lähes kokonaan: Kuopion nimeämästä 49 jäsenestä vain seitsemän jatkoi samassa yhtiössä. Osa jäsenistä kuitenkin siirtyi yhtiöiden välillä, joten kokemusta säilyi konsernitasolla, vaikka yksittäisten yhtiöiden hallitukset vaihtuivat lähes kokonaan.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tytäryhtiöiden hallitusten jäsenten merkittävä vaihtuvuus valtuustokauden vaihtuessa muodostaa riskin omistajapoliittisten linjausten toteutumiselle sekä yhtiökohtaisen toimialaosaamisen turvaamiselle. Positiivista on, että valtuustokauden vaihtuessa osa hallitusjäsenistä on siirtynyt yhtiöstä toiseen, mikä tukee osaamisen säilymistä.

Konsernijohto yhtiöiden hallituksessa

Kuopion hallintosäännön 25 §:n (hyväksytty 1.6.2025) mukaan kaupungin konsernijohtoon kuuluvat kaupunginhallitus, kaupunginhallituksen konsernijaosto, kaupunginjohtaja, kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtaja ja talousjohtaja. Hallintosäännön 88 §:n mukaan konsernijohto vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta, yhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen sekä tulokellisuuden valvonnasta. Kuopion konsernijohtoon kuuluvia henkilöitä on nimetty joihinkin tarkasteltavien keskeisten tytäryhtiöiden hallituksiin.

Tasa-arvolaki

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta määrittää, että julkisen hallinnon ja julkista valtaa käyttävien toimielinten kokoonpanossa tulee olla naisia ja miehiä kumpiakin vähintään 40 %, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Tasa-arvovaltuutetun lausunnon mukaan tasapuolisuussääntö velvoittaa myös yhtiöiden hallitusten kokoonpanoa siltä osin, kun kyse on luottamus-tehtävästä. Jos kiintiöstä poiketaan, syy on perusteltava valintapäätöksessä.

Syksyn 2025 nimityksissä Kuopion kaupungin nimeämät hallitukset täyttivät tasa-arvovaatimukset yhdeksässä yhtiössä. Poliittisin perustein nimitetyistä 41 jäsenestä 21 oli miehiä ja 20 naisia. Hallituksen puheenjohtajista miehiä oli viisi ja naisia neljä. Koillis-Savon Ympäristöhuollon nimitykset olivat vielä kesken.

Tarkastuslautakunnan havainnon mukaan Kuopion konserniohjeessa ei oteta kantaa siihen, valitaanko tytäryhteisöjen hallituksiin konsernijohtoon kuuluvia. Konserniohje ei myöskään sisällä mainintaa tasa-arvolain huomioimisesta tytäryhteisöjen hallitusvalinnoissa.

5.2 Konsernissa arviointivuonna tapahtuneet muutokset

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 18 osakeyhtiötä ja kaksi kuntayhtymää. Kaksi tytäryhteisöä muodostaa alakonsernin, joissa on yhteensä neljä tytäryhteisöä. Lisäksi tilinpäätökseen on yhdistelty kaksi osakkuusyrittystä.

Kaupunki perusti 24.11.2025 Kuopion Sotekiinteistöt Oy -nimisen yhtiön hallitsemaan ja vuokraamaan kaupungin omistuksessa olevia sosiaali- ja terveydenhuollon käyttöön tarkoitettuja kiinteistöjä. Yhtiö on kaupungin täysin omistama tytäryhtiö. Kuopion kaupungin ja Servica Oy:n välinen konsernisuhde purkautui 26.11.2025, kun Servica Oy:n asema konsernissa muuttui tytäryhtiöstä osakkuusyhtiöksi määräysvallan poistumisen myötä. Konsernin omistusosuus on edelleen 47,54 %. Muutoksen myötä konserniin syntyi 2.178.270,58 euron voitto.

Välillisten omistusten poistuttua konsernin omistusosuus Järviseudun Työterveys Oy:ssä laski 60,57 %:iin ja Mestar Kuopio Oy:ssä 99,97 %:iin. Kuopio Innovation Oy:n toiminta on päättynyt ja yhtiö on purettu vuonna 2025. Yhtiö on yhdistelty konsernitilinpäätökseen 31.10.2025 saakka. Nilsiä Teollisuuskylä Oy on elinkeinopoliittinen kuntaomisteinen yhtiö, joka tuli kaupungille Nilsiä kuntaliitoksen myötä. Nilsiä Teollisuuskylä Oy:n purkamisen on käynnissä (yhtiö selvitystilassa). Loppuselvytys, yhtiön lopullinen purkaminen ja rekisteristä poisto tapahtuvat vuoden 2026 aikana. Osakkuusyhtiöistä konsernin omistus laski Sansia Oy:ssä 28,55 %:iin. Peruspääomaosuus Pohjois-Savon Liitosta nousi vuoden 2025 aikana 53,47 %:iin.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen hankintalain muuttamiseksi siten, että sidosyksikköhankinnan edellytyksenä olisi jatkossa 10 % omistusosuus sidosyksikköyhtiöstä. Laki tulee toteutuessaan aiheuttamaan useita muutostarpeita sidosyksikköyhtiöiden omistusrakenteisiin.

5.3 Konsernitavoitteiden toteuma

Kaupunginvaltuusto on vuoden 2025 talousarviossa asettanut keskeisille konserniyhtiöille tavoitteet. Pääsääntöisesti toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet on saavutettu. Toteumissa on vähäisiä poikkeamia suhteessa tavoitteisiin, mutta kokonaisuutena tarkastellen poikkeamat eivät ole merkittäviä.

Kaikille yhteisöille yhteisiksi tavoitteiksi asetettiin Kuopion kaupungin työllisyyden parantaminen, osaavan työvoiman saatavuuden edistäminen sekä resurssiviisauden ja kiertotalouden parantaminen. Tavoitteet ovat ohjanneet tytäryhteisöjen toimintaa. Konsernitavoitteet ovat toteutuneet pääsääntöisesti omistajan asettamien tavoitteiden mukaisesti. Tytäryhteisöille asetettavien tavoitteiden määrää ja mitattavuutta on kehitetty uusissa omistajapoliittisissa linjauksissa.

Konserniyhtiöille asetetuista 47 tavoitteesta toteutui 33 ja toteutumatta jäi 13 tavoitetta. Yhtä tavoitetta ei voitu arvioida. Keskeiset konsernitavoitteiden toteutumien ja poikkeamien on kuvattu alla olevassa taulukossa.

KONSERNITAVOITTEET

Yhtiö	Tavoite ja mittari	Tavoitetaso 2025	Toteuma	Tarkastuslautakunnan arvio
Kuopion Energia Oy konserni	Liikevaihto M€	125,0	110,6	Tavoite ei toteutunut.
	Tuloutus omistajalle M€	10,5	10,5	Tavoite toteutui.
	Käyttökate-%	20,0	30,0	Tavoite toteutui.
	Omavaraisuusaste %	35,0	36,0	Tavoite toteutui.
	Tuotannon kasvihuonepäästöt tonnia CO ₂	105 000	48 000	Tavoite toteutui.
Kuopion Pysäköinti Oy	Liikevaihto M€	4,2	4,3	Tavoite toteutui.
	Tuloutus omistajalle	0,1	0,0	Tavoite ei toteutunut.
	Tilikauden tulos M€	0,1	0,2	Tavoite toteutui.
	Omavaraisuusaste %	92,0	93,0	Tavoite toteutui.
Kuopion Opiskelija-asunnot Oy	Liikevaihto M€	12,3	12,1	Tavoite ei toteutunut.
	Tilikauden tulos M€	0,0	0,0	Tavoite toteutui.
	Käyttöaste %	96,0	96,2	Tavoite toteutui.
	Asuinneliövelka €/asm ²	800 (max)	787	Tavoite toteutui.
	CO ₂ -päästöt kgCO ₂ e/as/v	<150	259	Tavoite ei toteutunut.
	NPS (asukastyytyväisyys)	>40	49	Tavoite toteutui.
	NPS (asiakaspalvelu)	>60	62	Tavoite toteutui.
Niiralan Kulma Oy	Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja M€	1,2	3,6	Tavoite toteutui.
	Tuloutus omistajalle	0,7	0,7	Tavoite toteutui.
	Käyttöaste %	97,0	97,3	Tavoite toteutui.
	Asuinneliövelka €/asm ² max	<600	553	Tavoite toteutui.
	Yhtiön hiilijalanjäljen pienentäminen vuosittain 50 tn (CO ₂). (Ei sis. uudisrakentamista)	<5 736 tn	5 532	Tavoite toteutui.
	NPS (asiakaspalvelu)	>50	82,0	Tavoite toteutui.

Yhtiö	Tavoite ja mittari	Tavoitetaso 2025	Toteuma	Tarkastuslautakunnan arvio
Kuopion Vesi Oy	Liikevaihto M€	36,0	37,9	Tavoite toteutui.
	Tuloutus omistajalle, korot M€	4,7	4,9	Tavoite toteutui.
	Käyttökate-%	50,0	59,1	Tavoite toteutui.
	Omavaraisuusaste %	17,0	17,7	Tavoite toteutui.
	Henkilöstön työhyvin- vointi, sairauspoissa- olot pv/htv	10,0	9,7	Tavoite toteutui.
	Tilikauden tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja M€	0,9	4,0	Tavoite toteutui.
Savonia Ammatti- korkeakoulu oy	Liikevaihto M€	62,0	64,7	Tavoite toteutui.
	Suoritetut tutkinnot kpl	1 550	1 609	Tavoite toteutui.
Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat	Liikevaihto M€	1,1	1,3	Tavoite toteutui.
	Tilikauden tulos M€	0,0	0,0	Tavoite toteutui.
Kiinteistö Oy Kuo- pion Keskuskenttä	Liikevaihto M€	0,4	0,4	Tavoite toteutui.
	Tilikauden tulos ennen veroja M€	0,1	0,1	Tavoite toteutui.
Kiinteistö Oy Kuopion Luukas	Tilikauden tulos M€	0,0	-0,1	Tavoite ei toteutunut.
Servica Oy	Asiakaskokemus 0–5	3,87	3,83	Tavoite ei toteutunut.
	Henkilöstönsairaus- ja tapaturmapoissaolot vähenevät edellisestä vuodesta 1 pv/hlö	17,0	18,29	Tavoite ei toteutunut.
	Henkilöstön hyvin- vointi (työhyvinvointi- kyselyn kokonaistulos) 0–5	3,95	3,94	Tavoite ei toteutunut.
	Vakavaraisuus, tilikau- den tulos ennen tilin- päätössiirtoja ja veroja %	2,0	-0,15	Tavoite ei toteutunut.
	Kannattavuus, euro- määräisen myyntikat- teen muutos%	3,95	-	Tavoitteen toteutu- mista ei voida arvioida.
Mestar Kuopio Oy	Liikevaihto M€	33,5	33,1	Tavoite ei toteutunut.
	Tilikauden tulos M€	0,4	0,8	Tavoite toteutui.
	Hiilijalanjälki CO ₂ -e (t)	6050	6 427	Tavoite ei toteutunut.
Järviseudun Työ- terveys Oy	Liikevaihto M€	14,7	14,9	Tavoite toteutui.
	Tilikauden tulos M€	0,2	-0,18	Tavoite ei toteutunut.
	Omavaraisuusaste %	66,0	65,1	Tavoite ei toteutunut.
	NPS (organisaatioasiakkaat)	25	36	Tavoite toteutui.

5.4 Konsernitalouden toteutuma

Konsernin tilikausi oli 30,1 milj. euroa ylijäämäinen, mikä oli 7,2 milj. euroa parempi kuin edellisenä vuonna. Kuopio-konsernin toimintatuotot olivat tilikaudella 368 milj. euroa ja toimintakulut 633 milj. euroa. Toimintatuotot vähenivät 22 % ja toimintakulut 14 % johtuen Servican irtaantumisesta Kuopio-konsernista. Toimintatuotot kattoivat 48 % konsernin toimintakuluista. Emokaupungin vastaava tunnusluku oli 27,3 %. Konsernin toimintakate oli -263,5 milj. euroa.

Konsernin verotulot olivat 302 milj. euroa (kaupungin tulovero, kiinteistövero ja osuus yhteisöveron tuotosta). Verotulot olivat 1 milj. euroa pienemmät kuin edellisenä vuonna. Valtionosuudet olivat 122 milj. euroa. Konsernin valtionosuus muodostuu Kuopion kaupungin saamasta 47 milj. euron valtionosuudesta, kaupungin osuudesta Savon koulutuskuntayhtymän valtiolta saamasta opiskelijoiden yksikköhintarahoituksesta sekä Savonia-ammattikorkeakoulu oy:n valtiolta saamasta perusrahoituksesta, yhteensä 75 milj. euroa. Valtionosuudet olivat 10 milj. euroa suuremmat edelliseen vuoteen verrattuna.

Konsernin rahoitustuotot olivat 11,8 milj. euroa ja rahoituskulut 22,2 milj. euroa. Rahoitustuotot vähenivät 1,8 milj. euroa ja rahoituskulut 1,0 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna.

Konsernin vuosikate oli 150 milj. euroa, joka on 7 milj. euroa parempi kuin edellisenä vuonna. Vuosikate asukasta kohden oli 1 185 euroa, kun se edellisvuonna oli 1 136 euroa / asukas. Vuosikate kattoi tilikauden poistot tunnusluvun ollessa 130 % (vuonna 2024 126 %). Emokaupungin vastaavat tunnusluvut olivat 454 euroa / asukas ja 95 %.

Konsernin varsinaisen toiminnan rahavirta eli tulorahoitus oli 150 milj. euroa, joka on 7 milj. euroa edellisvuotta suurempi. Tulorahoituksen korjauserät olivat 25 milj. euroa. Korjauserillä oikaistaan vuosikatetta kaupunkikonsernin saamien pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoittojen ja -tappioiden, osakkuusyhteisöjen tulososuuksien ja pakollisten varausten muutosten osalta.

Kaupunkikonsernin investoinnit olivat 147 milj. euroa, joka on 24 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kaupunkikonsernin suurin investoija oli Kuopion kaupunki 66 milj. eurolla. Yhtiöistä suurimmat investoinnit olivat Kuopion Energia konsernilla 19,8 milj. euroa, Niiralan Kulma Oy:llä 17,9 milj. euroa ja Kuopion Vesi Oy:llä 12,2 milj. euroa.

Toiminnan ja investointien yhteenlaskettu rahavirta oli 20 milj. euroa positiivinen eli rahavirrat kattoivat konsernin nettoinvestoinnit. Tulorahoituksen riittävyttä kuvaava investointien tulorahoitusprosentti oli 104 %, missä on selkeä parannus vuoteen 2024.

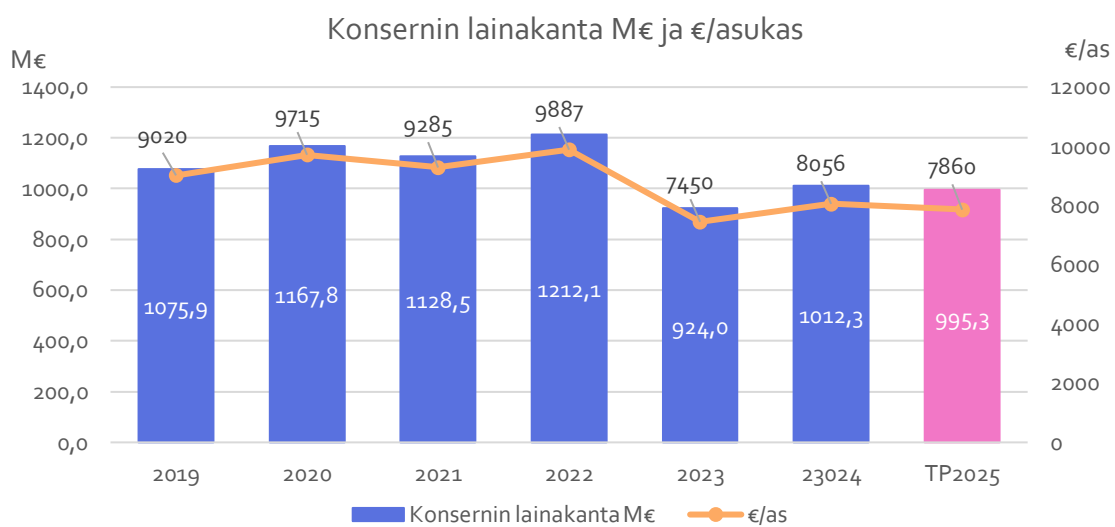

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeisen viiden vuoden ajalta on edelleen negatiivinen, -37 milj. euroa, vaikkakin se on parantunut viime vuosien aikana. Negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Konsernin rahoituksen rahavirta oli 7,6 milj. euroa negatiivinen. Kaupunkikonsernissa lainakanta pieneni nettomääräisesti 14,8 milj. eurolla. Konsernin rahavarat kasvoivat 12 milj. euroa ja ne olivat vuoden lopussa 220 milj. euroa. Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla. Konsernin kassan riittävyys oli 85 päivää, kun se edellisenä vuonna oli 73 päivää.

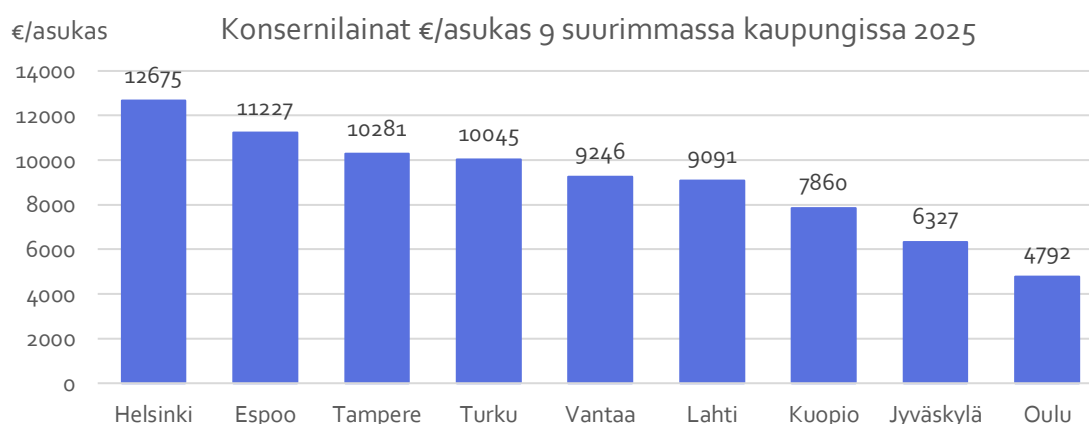
Konsernitaseen loppusumma oli 1 902 milj. euroa, joka pieneni edellisvuodesta 1 milj. euroa. Taseen vastaavista 1 440 milj. euroa (76 %) on pysyvien vastaavien hyödykkeitä ja 180 milj. (9 %) euroa rahaa ja pankkisaamia. Konsernin oma pääoma oli 592 milj. euroa. Oman pääoman osuus taseesta on 31 %. Konsernitaseen kertynyt ylijäämä on 165 milj. euroa vuoden 2025 lopussa. Asukasta kohden laskettuna ylijäämä oli 1 541 euroa.

Konsernin ulkoinen lainakanta vuoden lopussa oli 995 milj. euroa. Lainakanta pieneni edellisvuodesta 17 milj. eurolla. Asukaskohtainen tunnusluku laski 196 euroa edellisvuodesta, ja oli siten 7 860 euroa. Konsernin ulkoisesta lainakannasta 962 milj. euroa oli lainoja rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta, ja suurimmat näistä olivat Kuopion kaupungin 514 milj. euroa ja Niiralan Kulma Oy:n 216 milj. euroa.

Lähde: Tilinpäätös 2025

Vertailtaessa 9 suurimman kaupungin konsernilainoja €/asukas, Kuopion tunnusluku on 3. pienenin.

Lähde: Suurten kaupunkien tilinpäätökset

Konsernin omavaraisuusasteeksi muodostui 34 %. Omavaraisuusaste mittaa konsernin vaka-
varaisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Alle 50 %:n omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta. Tunnusluku voidaan arvioida viitteellisten ohjearvojen pohjalta, jossa välillä 30–49 % sijoittuva arvo on vain tyydyttävä. Emokaupungin omavaraisuusaste oli 46 %.

Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus oli 156 %. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Emokaupungin vastaava tunnusluku oli 143 %.

Konsernin tunnusluvut	2025	2024	2023	2022	2021
Omavaraisuusaste, %	33,9	32,9	33,4	28,4	28,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	155,9	140	130,6	100	96,4
Kertynyt yli-/alijäämä, milj. €	195,2	165,1	142,1	131,6	101,2
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 541	1 314	1 146	1 073	833
Konsernin lainakanta 31.12., M€	995,3	1 012,3	924	1 212,1	1 128,5
Konsernin lainakanta 31.12., €/asukas	7 860	8 056	7 450	9 887	9 285
Konsernin lainat ja vuokravastuut 31.12., M€	1 116,3	1 214,8	1 085,0	1 408,2	1 265,3
Konsernin lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	8 816	9 667	8 749	11 487	10 411
Konsernin lainasaamiset, M€	1,6	0,1	0,6	0,6	0,7
Konsernin henkilöstön lukumäärä keskimäärin	4 828	6 895	6 982	9 645	9 478
Investointien tulo-rahoitus, %	104,2	86,5	89,6	68,5	78,7
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, M€	-37	-86	-156	-184	-159
Rahavarat 31.12. M€	221	208	158	252	232
Laskennallinen lainanhoitokate	1,2	1,1	1,2	1,1	1,3
Kassan riittävyys, pv	85	73	56	53	51
Konsernitunnuslukuihin vaikuttaa Hyvinvointialueelle 2023 alussa siirtyneiden toimintojen poistuminen konsernitaseesta. Vuokravastuut sisältävät mm. elinkaarihallilla tehtyjen koulujen ja päiväkotien kustannuksia.					
Lähde: Tilinpäätös 2025					

Kuopio-konserni on osallistunut talouden tasapainotukseen 5,0 milj. euron edestä. Tavoitteeksi asetettu 4,8 milj. euroa ylittyi 0,2 milj. eurolla. Omaisuuden myynnin lisäksi konsernituloutusta lisättiin ja konsernirahoituksen hinnoittelua tarkistettiin. Näiden lisäksi myös in house -yhtiöiden tuottavuustoimet tehosivat odotetusti. Pysyvien tasapainotustoimenpiteiden lisäksi aiemmilta vuosilta kertyneitä voittovaroja kotiutettiin yhtiöistä ja kertaluonteisia osinkotuloja kertyi 1,1 milj. euroa.

Kriisikuntakriteerien toteuma tilinpäätöksessä 2025		
Kriteeri	Tilinpäätös 2025	Tarkastuslautakunnan arvio
Alijäämän kattamisvelvoite: peruskunnan taseeseen kertynyt alijäämä on katettava neljässä vuodessa.	Ei kertynyttä alijäämää.	Kriteeri ei täyty.
Asukasta kohti laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 € ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 €. (Kiinnitettävä huomiota, jos konsernin kertynyt alijäämä vähintään 500 €/as kahtena vuonna)	Ei kertynyttä alijäämää.	Kriteeri ei täyty.
Konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 % (Kiinnitettävä huomiota, jos alle 100 %)	130,0 % (TP 2024 126,1 %) (TP 2023 134,6 %)	Kriteeri ei täyty.
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (Kiinnitettävä huomiota, jos 1,5 %-yks yli keskiarvon). Luvut koskevat Manner-Suomen kuntia.	8,10 % (keskiarvo 7,54 %) (TP 2024 8,10 %) (keskiarvo 7,46 %)	Kriteeri ei täyty.
Asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla (Kiinnitettävä huomiota, jos 25 % yli keskimääräisen. Konsernilainojen keskiarvo vuonna 2024 oli 8 549 e / as .)	8 816 e/as (9 667 e/as TP 2024) (8 749 e/as TP 2023)	Kriteeri ei täyty.
Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 (Kiinnitettävä huomiota, jos alle 1,0)	1,2 (v.2024 1,1) (v.2023 1,2)	Kriteeri ei täyty.

6 VASTINEPYYNNÖT VUODEN 2025 HAVAINNOISTA JA VUODEN 2024 JÄLKISEURANTA

Keskeiset arviointihavainnot
Tarkastuslautakunnan saamien selvitysten mukaan monessa asiantuntijatyöyksikössä henkilöstöresurssit ovat liian pienet tehtäväkentän laajuuteen ja tehtävämäärään nähden. Henkilöriski on suuri.
Tarkastuslautakunta kysyy: Mitä toimenpiteitä tehdään henkilöriskin pienentämiseksi?
Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan kiertävät näyttelyt aiheuttavat taloudellisen riskin, joten niiden järjestämistä on harkittava tarkoin. Tällaisten näyttelyiden vähentyminen voi kuitenkin pienentää kävijämäärää.
Tarkastuslautakunta kysyy: Miten museo arvioi kiertävien näyttelyiden vaikuttavuutta?
Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että ehkäisevässä päihdetyössä lisätään yhteistyötä nuorisotoimen kanssa.
Tarkastuslautakunta kysyy: Miten yhteistyötä aiotaan edistää?
Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että konsernin eri toimijat otetaan nykyistä aikaisemmassa vaiheessa mukaan yhteisrakentamiskohteiden suunnitteluun. Saadun selvityksen mukaan tilaajayhteistyö ja hankkeiden ennakoitavuus voivat mm. parantaa rakentamisen kustannustehokkuutta, pienentää kunnossapidon kustannuksia ja mahdollistaa pitkäjänteisen henkilöstösuunnittelun.
Tarkastuslautakunta kysyy: Mitä toimenpiteitä kaupungin kunnallisteknisessä suunnittelussa/rakennuttamisessa tehdään toiminnan ja tilauskannan ennakoitavuuden parantamiseksi?

Tarkastuslautakunta pyysi vastineita vuoden 2024 arviointikertomuksen havaintoihin. Kaupunginhallitus hyväksyi 15.9.2025 vastineiden yhteenvedon ja saattoi sen tiedoksi kaupunginvaltuustolle ja tarkastuslautakunnalle.

Arviointivuoden 2024 jälkiseurannassa olevat asiat
Arviointivuonna 2024 tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota sisäisten tilavuokrien määräytymiseen ja kysyi: Miten huomioidaan sisäisten tilavuokrien määräytymisessä se, että kasvavat vuokratulot vaikuttavat palvelutoimintaan?
Saadun vastineen mukaan Kuopion Tilapalvelut käynnistää laajemman sisäisten vuokrien selvityksen vuoden 2025 aikana, jossa selvitetään nykyisen vuokrajärjestämän rakennetta, sen tasapuolisuutta toimijoita kohtaan sekä siihen liittyviä kehitystarpeita.
Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan selvitys on valmistunut keväällä 2026.
Arviointivuonna 2024 tarkastuslautakunta keskusteli kaupungin johdon kanssa eettisten ohjeiden laadimisesta, jolloin ohjeiden laatiminen oli vielä suunnitteluasteella. Ohjeisiin oli tarkoitus sisällyttää korruption torjuntaan liittyvä ohjeistus. Valmisteluun oli tarkoitus ottaa mukaan eri alojen asiantuntijoita, jotta ohjeistus kattaisi koko konsernihallinnon palvelut.
Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan "Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamista Kuopion kaupungissa" eli sisäisen valvonnan yleisohje sisältää hyvän hallinto- ja johtamista kuvauksen ja sen eettisen perustan kuvauksen. Ohjetta sovelletaan riskienhallinnan käytännön toteuttamisessa. Tämä ohje päivitetään vuoden 2026 aikana ja siihen sisällytetään korruption torjuntaan liittyvä ohjeistus.

7 ALLEKIRJOITUKSET

Kuopion kaupungin tarkastuslautakunta 29.4.2026

Tytti Luoma
puheenjohtaja

Jenni Vaattovaara
varapuheenjohtaja

Kalle Hagert

Kalle Keinänen

Karoliina Kurkinen

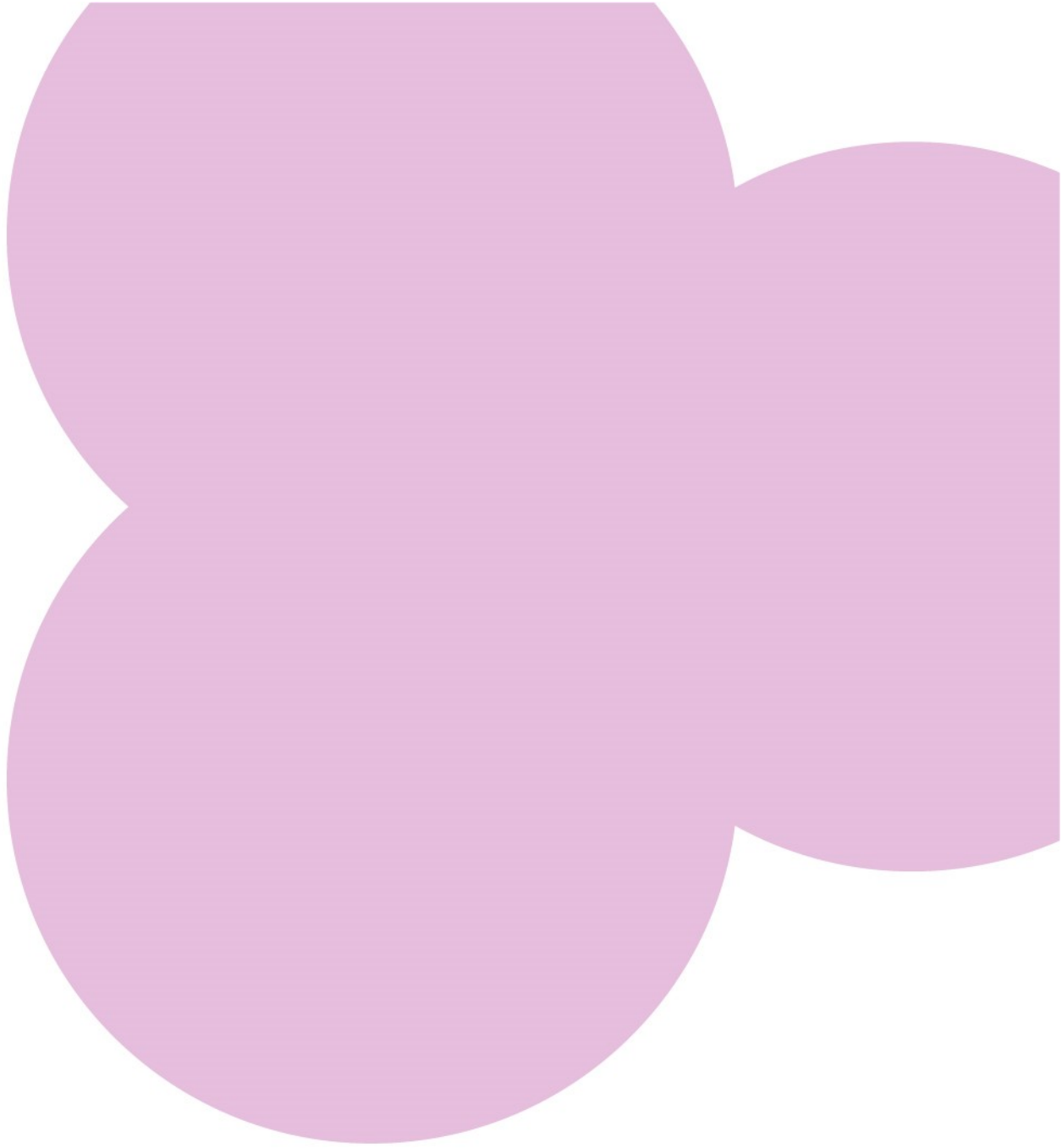
Linta Laitinen

Mia Niemelä-Tiilikainen

Joni Pirinen

Mika Wallius

Arviointikertomus on allekirjoitettu sähköisesti

KUOPIO.

www.kuopio.fi